

Kandidatspeciale

Henrik Lasse Hansen

Kompetencekonflikt i Rigsfællesskabet

En diskursteoretisk analyse af uranaftalens fastlæggelse

Vejleder: Uffe Jakobsen

Afleveret den: 01/08/2016

Institutnavn: Institut for Statskundskab

Name of department: Department of Political Science

Forfatter: Henrik Lasse Hansen

Titel og undertitel: Kompetencekonflikt i Rigsfællesskabet – En diskursteoretisk analyse af uranaftalens fastlæggelse

Title / Subtitle: Conflict of authority in the Community of The Realm – A Discourse Theoretical Analysis of the Foundation of the Uranium Agreement

Emnebeskrivelse: Rigsfællesskabet, uranaftalen, kompetencefordeling, konflikt, hegemoni, antagonisme, postkolonialisme, paradiplomati, identitetsdiskurser, diskursteori.

Vejleder: Uffe Jakobsen

Censor: Maria Ackrén

Afleveret den: 1. august 2016

Antal tegn: 191.852

Bedømmelse: 10 på 7-trinsskalaen

Abstract

The Danish and Greenlandic relationship goes back to 1721, when missionaries with pastor Hans Egede at the front, came to Greenland with the motive of Christian mission and making trade with the Greenlanders. In 1953, Greenland became a county in the Danish kingdom, and in 1979 it got home-rule government which in 2009 changed to self-rule government with the possibility to become sovereign, if it could manage to be economically independent from Danish block grants. As the first new purview thereafter, Greenland, in 2010, overtook the responsibility for its raw materials with the purpose of increasing revenues. In 2013, a small majority in the Greenlandic Parliament, Inatsisartut, abolished the zero-tolerance of uranium with the purpose to export it from Greenland. The Greenlandic government believed that all related responsibilities was Greenlandic because of the purview of raw materials. In contrast, the Danish government believed that the authority over export of uranium was a Danish responsibility since it had foreign-, defense- and security implications for the entire Realm. That disagreement caused a two-and-a-half-year discussion and negotiations between Greenland and Denmark about the delegation of authority. This got resolved January 2016, when the Danish and Greenlandic governments signed a uranium agreement which was adopted in Parliament early summer.

Ernesto Laclaus and Chantal Mouffes discursive theory about hegemony and antagonism indicates that power is to be understood as relational and not causal. Embedded in hegemonic power relations lay different understandings of identity, and as such the distribution of power between Greenland and Denmark. Theories of postcolonialism and paradiplomacy, in addition to the hegemonic theory, will be used as images of these discourses of identity and used as theoretical hypothesis in the analysis. Seeing postcolonial discourses as the way Denmark hypothetically, in a hegemonic fashion, articulates its own competencies and attributes Greenlandic competencies. Paradiplomatic discourses of identity as the way Greenland hypothetically, in an antagonistic way, articulates its own competencies as a subnation that wishes more sovereignty from Denmark. By using discourse theoretical analysis strategic concepts, these images on the hegemonic power relation expresses the power game of that has been in the determination of the uranium agreement between Denmark and Greenland in 2016 will be examined.

In three analytical parts it will be assessed if discursive and linguistic articulations in documents as well as orally expressed opinions by Danish and Greenlandic politicians can determine how the power game plays itself out.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1: Indledning.....	6
1.1 Problemformulering	8
1.2 Specialets ambition	9
1.3 Fremgangsmåde	9
Kapitel 2: Baggrundsanalyse. Danmark og Grønland – Et langt og radioaktivt forhold...	12
2.1 Det historiske forhold mellem Danmark og Grønland	12
2.1.1 Historiske politikker for råstoffer og uran i Grønland	14
2.1.2 Nultolerancen – realitet eller dogme.	16
2.1.3 Selvstyreloven, om råstoffer og udenrigsanliggender	17
2.2 Den juridiske kompetencefordelingsdiskussion.....	19
2.2.1 Lett’s rapport	19
2.2.2 Uranrapporten.....	20
2.2.3 Spiermanns responsum	22
2.3 Det geopolitiske trusselsbillede.....	24
Kapitel 3: Teori: hegemoni og identitet.....	25
3.1 Hegemonisk magt.....	25
3.1.1 Postkolonialisme.....	27
3.1.2 Paradiplomati	28
3.2 Divergerende Identitetsforståelser	31
3.2.1 Opståen af Identitetsdiskurser	32
3.2.2 Identitet og udenrigspolitik	33
Opsamling.....	36
Kapitel 4: Diskursteoretisk Analysestrategi og de dertil metodiske overvejelser	37
4.1 Videnskabsteoretiske overvejelser.....	38
4.2 Diskursteoretiske begreber	39
4.2.1 Artikulation	39
4.2.2 Nodalpunkter.....	40

4.2.3 Myter	41
4.2.4 Sedimentering og dislokation	41
4.3 Anvendelse af diskursteori metodisk	42
4.3.1 Dokumentanalyse	42
4.3.2 Parlamentsdebatter og ordførertaler	43
Kapitel 5: Analysen	44
5.1 Analysedel 1: Grønlandske politikeres udsagn under og efter ophævelsen af nultolerancen (2013-2014)	44
5.1.2 Ministertaler og ordførertaler i Inatsisartut	44
5.1.2 Hammonds og Naalakkersuisuts reaktion på Spiermanns responsum	49
5.1.3 Delkonklusion	50
5.2 Analysedel 2: Uranaftalen, danske ministerudtalelser og folketingsbehandlingen	51
5.2.1 Hovedaftalen og ministres kommentarer	51
5.2.2 Danske politikeres ordførertaler	54
5.2.3 Grønlandsk konfrontation	58
5.2.4 Delkonklusion	62
5.3 Analysedel 3: Grønlandske politikeres udsagn under behandlingen af uranaftalen i Inatsisartut	62
5.3.1 Første Ministerudtalelse	63
5.3.2 Ordførertaler i Inatsisartut	64
5.3.3 Uenighed ved udvalgsbehandling og i Samråd	66
5.3.4 Delkonklusion	70
Kapitel 6: Konklusion	71
Litteraturliste:	74

Kapitel 1: Indledning

Som opfølgning på selvstyreloven fra 2009 overtog Grønland i 2010 kompetencen over råstofområdet, mens Danmark stadig havde den udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske kompetence. I tråd med dette ophævede Inatsisartut¹ i 2013 med et lille flertal nultolerancen over for uran for på sigt at kunne udvinde uran med henblik på eksport. Det primære formål med ophævelsen af nultolerancen var at opnå selvstændige grønlandske indtægter, der på sigt i grønlandske forhåbninger kan medføre, at Grønland bliver en selvstændig stat. Beslutningen om at ophæve nultolerancen blev ikke modtaget med åbne arme fra den danske regering. (Breum 2016, 94, 2016).

Diskussionen om kompetencefordelingen før og efter ophævelsen af nultolerancen over for uran medførte både komplekse og divergerende opfattelser af de juridiske omstændigheder, der knytter sig til Grønlands udenrigspolitiske kompetencer i henhold til selvstyreloven. Diskussionen drejede sig om den dertilhørende kompetencefordeling af især eksport af uran og den administrative varetagelse af 'safeguards'. Det centrale stridspunkt var, hvorvidt disse indeholdte udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske implikationer og således hørte under dansk eller grønlandsk jurisdiktion (Lett 2013; Spiermann 2014; Uranrapport 2013; Vestergaard og Thomasen 2015).

Siden sidst i 80'erne havde der været en klar afstandtagen over for uran i alle dele af Rigsfællesskabet efter fællesrådet for mineralske råstoffer i 1988 besluttede, at uran ikke længere skulle udvindes med kommercielle hensigter (Knudsen og Nielsen 2016, 237). Men med ét blev dette ændret, og det medførte, hvad dette speciale vil betegne som en magtkamp mellem Naalakkersuisut² og den danske regering om hvem, der havde ansvaret for kompetencen til eksport af uran. Netop denne politiske magtkamp vil være dette speciales hovedfokus. Konflikten har medført, at uran har været genstand for stor opmærksomhed og er blevet Rigsfællesskabsanliggende mellem Danmark og Grønland.

Grønland havde til hensigt selv at påtage sig ansvaret for alle relaterede råstof-sagsområder, da nultolerancen blev ophævet, herunder også uraneksportkompetencen. Overordnet handlede uenigheden mellem de to regeringer om den juridiske og politiske kompetencefordeling af de relaterede sagsområder.

Den danske regering mente, at eksport af uran indeholdte sikkerhedspolitiske implikationer og således var en dansk kompetence. Den grønlandske regering var uenig og mente, det hørte under selvstyreloven og råstofloven, og at det dermed var en grønlandsk kompetence. Meget sigende for denne uenighed var det

---

¹ Inatsisartut er den grønlandske betegnelse for det Grønlands landsting. Denne betegnelse vil blive brugt i specialet.

² Naalakkersuisut er den grønlandske betegnelse for den grønlandske regering. Denne betegnelse vil blive brugt i specialet.

eneste Aleqa Hammond og Helle Thorning Schmidt kunne blive enige om til et møde om sagen i 2014 at være uenige om kompetencefordelingen (Breum 2016).

Ved selvstyreloven fra 2009 opnåede Grønland ved vedtagelsen øget selvbestemmelse, også på det udenrigspolitiske område. Fra flere sider blev dette set som et springbræt mod Grønlandsk uafhængighed. Dette ville dog kræve, at Grønland kunne blive økonomisk bæredygtig og uafhængig af årlige danske bloktilskud, og her blev udvinding af naturressourcer fra den grønlandske undergrund artikuleret som et middel mod dette (Ackrén og Jakobsen 2015, 410). Efter råstofområdet i 2010 blev hjemtaget, har skiftende grønlandske regeringer arbejdet mod en fremtid som naturressourceudvindende land og fremtidig stat. Ind til videre er der ikke kommet de store investeringer som håbet, hvilket kan skyldes faldende markedspriser på olie og mineraler samt de enorme summer, det kræver at opbygge en tilhørende infrastruktur. Alt i alt har det medført en mindsket investeringsinteresse, som kræves til forundersøgelser og til selve udvindingsprocessen (Knudsen og Nielsen 2016, 243–48).

Det australske firma '*Greenland Mine and Energy*' (GME) søgte oprindeligt efter sjældne jordarter i Kvanefjeldet og vurderede efterfølgende, at uranforekomsterne var så relativt store, at det bedst ville kunne betale sig også at udvinde disse samtidig. Det medførte, at mineundersøgelser efter ophævelsen af nultolerancen blev udvidet til også at gælde uranudvinding. Dette ville så kræve, at uran kunne blive eksporteret efter de højeste internationale standarder, og det er varetagelsen af disse, der har været genstand for uenigheden mellem den danske regering og Naalakkersuisut (Knudsen og Nielsen 2016, 252–53).

Efter to års uenighed og med to nye regeringer underskrev de to parter dog den 26. januar 2016 en aftale om kompetencefordelingen af uranområdet (Uranaftale, Hovedaftale 2016). Efterfølgende er det blevet behandlet og vedtaget i hver af de respektive parlamenter – Folketinget og Inatsisartut. Den 25. maj 2016 blev den vedtaget i Inatsisartut, og den 2. juni 2016 blev den vedtaget i Folketinget. Den 1. juli 2016 trådte så 'Lov for Grønland om kontrol med eksport af produkter med dobbelt anvendelse' samt 'Lov for Grønland om kontrol med den fredelige udnyttelse af nukleart materiale' i kraft (Folketinget 2016a, 2016b; Inatsisartut 2016, nr. 106-107). Begge disse love hører under det, der uformelt kaldes for uranaftalen, hvilket vil blive anvendt som betegnelse i dette speciale. Aftalen medfører, at eksporten af uran hører under dansk kompetence, og udvinding af uran og indenrigs sikkerhed hører under grønlandsk kompetence (Uranaftale, Hovedaftale 2016).

Alt dette var med til at skabe, hvad man kan kalde en magtkamp mellem den danske regering og Naalakkersuisut, hvor parterne som sagt ikke kunne blive enige om kompetencefordelingen af eksport af uran

og varetagelsen af safeguards. Dette speciale vil således gennem de sproglige artikuleringer undersøge, om der er sket nogen ændringer fra 2013 til 2016.

1.1 Problemformulering

Den indgåede uranaftale og debatten før og efter kan ses som en magtkamp mellem de to regeringer. Indlejret i denne magtrelation ligger forskellige identitetsforståelser og forskellige forståelser af magtfordelingen mellem Danmark og Grønland i Rigsfællesskabet. Både på tværs af partier i de to parlamenter og på tværs af regeringerne eksisterer divergerende opfattelser af problematikken. Her vil dette speciale tage fat og ud fra dette undersøge følgende problemformulering:

Hvorledes kommer det magtspil, der har været i forbindelse med fastlæggelsen af uranaftalen til udtryk?

Gennem en sproglig og diskursteoretisk analyse af relaterede dokumenter, ordførertaler og parlamentsdebatter i både Inatsisartut og folketinget, vil uran-magtkampen blive undersøgt. Dette vil blive gjort ved teoretisk at anskue måden, hvorpå uranaftalen og beslutningsprocessen optil bliver italesat. Den sproglige italesættelse fra de to lande om hinandens og egne kompetencer er i denne sammenhæng helt central

Analysen vil blive opdelt i tre dele. Hver del vil afspejle et led i den magtrelationelle hypotese, der vil blive opbygget undervejs i det teoretiske kapitel og til sidst blive præsenteret ved figur 2 (Kapitel 3).

Nedenstående underspørgsmål er spørgsmål, der relaterer sig til denne hypotese, idet de vil blive besvaret i hver af de tre analysedele. De er dog skrevet ind her, idet de også skal ses i forlængelse af problemformuleringen.

- 1. Var det et udtryk for en øget grønlandsk autonomi forståelse fra partierne i Inatsisartut, da de under behandlingen diskuterede og efterfølgende kommenterede på ophævelsen af nultolerancen? Var der en bred forståelse af, at kompetencen var grønlandsk?*
- 2. Er det et udtryk for dansk paternalisme at mene, at kompetencen er dansk? Såsom en postkolonial kontrol fra Danmark?*
- 3. Kan grønlandske artikuleringer som følge af uranaftalen siges at have ændret sig til- og sedimenteret den danske forståelse af kompetencefordelingen?*

I et afsluttende opsamlingsafsnit i analysen vil hver af spørgsmålene efterfølgende kort besvares, for på den måde at skabe et overblik inden problemformuleringen endeligt besvares i konklusionen.

1.2 Specialets ambition

Ambitionen med dette speciale er at vise, hvordan hegemonisk diskursteori i form af opponerende sproglige italesættelser er med til at definere den politiske magt mellem Grønland og Danmark i Rigsfællesskabet.

Forholdet mellem Danmark og Grønland og de dertilhørende sproglige identitetsdiskurser er blevet undersøgt i andre sammenhænge. Derudover er magtrelationen mellem Danmark og Grønland også blevet undersøgt før. På baggrund af dette skal specialet ses som supplement til allerede eksisterende viden på området, der adskiller sig ved at kombinere disse to tilgange

Specialet er baseret på en aktuel politisk debat, der først afsluttedes ved uranaftalen mellem den danske regering og Naalakkersuisut og endeligt ved behandling og vedtagelse i Inatsisartut og i folketinget.

Ved at analysere tre empiriske nedslagspunkter, der hver især afspejler centrale dele af de diskursive italesættelser ift. den endelige uranaftale, kan det vurderes, hvordan magtkampen kommer til udtryk.

Ved at tage udgangspunkt i denne case er håbet, at specialet kan bidrage til en dybere indsigt i den måde, hvorpå sproglige italesættelser er med til at forme magtrelationerne mellem Danmark og Grønland i Rigsfællesskabet. Et forhold afhænger af den enes forståelse af den andens kompetencer og / eller styring og således ikke af økonomiske, miljømæssige eller geopolitiske faktorer.

Formålet er således at sætte fokus på de diskursteoretiske og magtrelationelle problemstillinger, der i dette speciale forhåbentlig vil give en forståelse af, at der er magt i vores italesættelser af hinanden og, at objektivitet bunder i politiske valg

1.3 Fremgangsmåde

Det indledende kapitel startede med at klargøre, hvilke omstændigheder der har været med til at bevirke til den magtkamp, der foregik om kompetencefordelingen op til uranaftalen. Efterhånden indsnævres problemfeltet og munder ud i en problemformulering, der konkretiserer, at undersøgelsen vil handle om at sætte fokus på de diskursteoretiske og magtrelationelle identitetsforståelser, der har udfoldet sig omkring de sproglige italesættelser af uran-kompetencefordelingen.

I kapitel 2 uddybes i en baggrundsanalyse, hvad der ikke var plads til at udrede fyldestgørende i kapitel 1. Første del af kapitlet vil redegøre for den historiske relation mellem Danmark og Grønland fra koloniseringen til hjemmestyre og videre til selvstyreloven ind til råstofloven. Dette vil blive gjort med fokus på det overordnede forhold men med et efterfølgende afsnit specifikt om uranpolitik i Grønland, fordi det

er svært at tale om nutiden uden også at have lidt af forhistorien med. Anden del af kapitlet vil redegøre for de dele af forholdet, der har at gøre med de seneste tre års konfliktpunkter og uenigheder. Først vil uranrapporten og den efterfølgende juridiske disputs blive fremlagt. Dernæst vil det kort klarlægges, at der måske ikke er så stor en geopolitisk trussel forbundet med eksport af uran, hvilket kan sætte spørgsmålstegn ved argumentationen fra danske partier til den aftalte kompetencefordeling.

I kapitel 3 formuleres specialets teori, der ved at tage udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteoretiske magtforståelse om hegemoni opbygger nogle hypoteser i en identitetsdiskursiv ramme. Ved at medtage teorier om postkolonialisme og paradiplomati fremkommer der heraf nogle hypotetiske billeder for henholdsvis Danmarks diskursive forståelse af egne samt Grønlands kompetencer og Grønlands forståelse af egne kompetencer. Disse forståelser af egne og den andens kompetencer sættes ind i en hegemonisk identitetsramme, som danner den teoretiske hypotese for specialet.

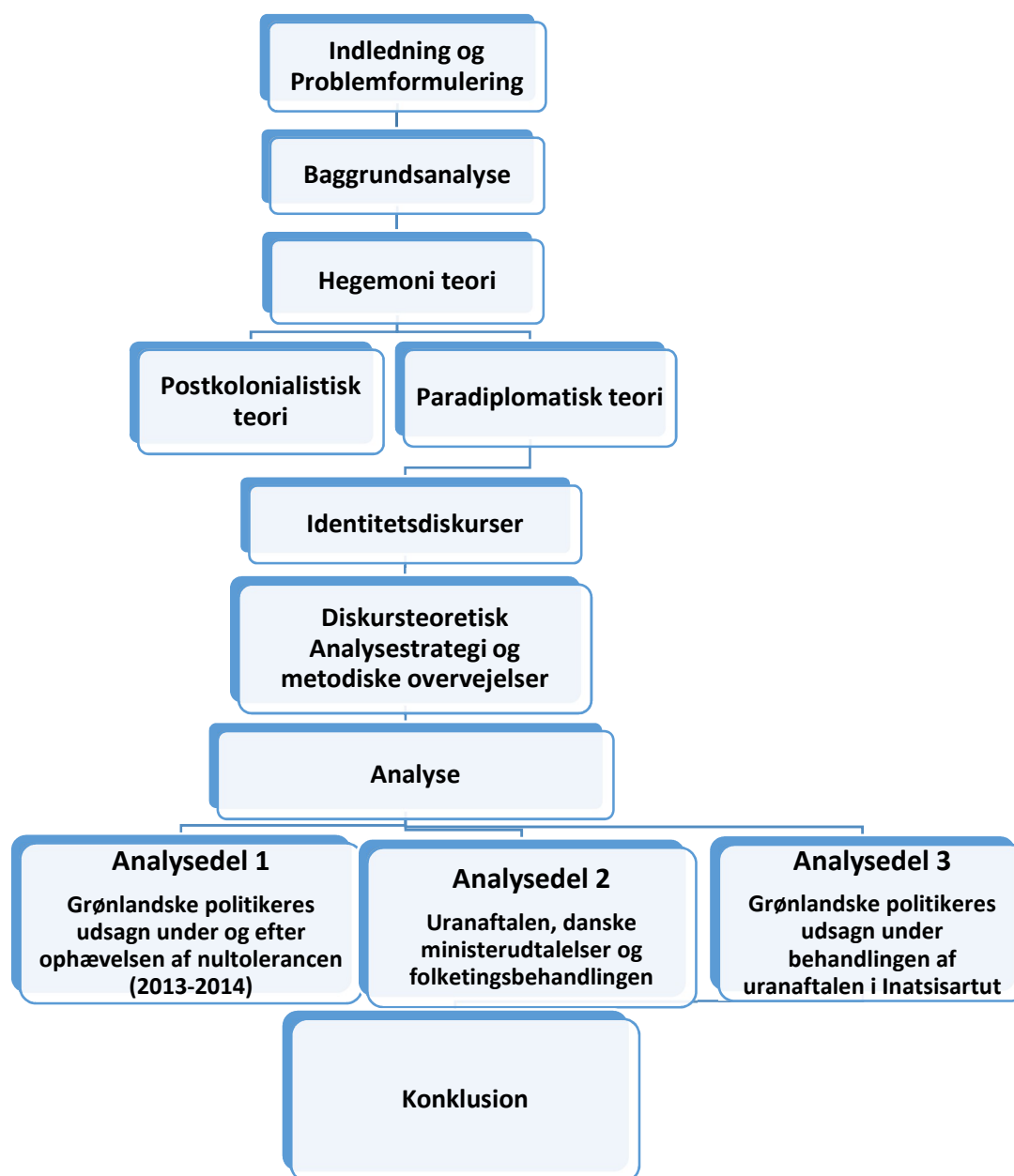
I kapitel 4 forklares den diskursteoretiske analysestrategi for specialet. I afsnittet om de videnskabssteoretiske overvejelser vil det blive forklaret, hvorledes koblingen af diskursteori og hypoteser skal forstås. I og med det overordnede teoretiske fokus er om hegemoniske identitetsdiskurser, som også er en del af Laclau og Mouffes store diskursteoretiske begrebsapparat, vil flere af dets begreber her blive fremlagt. Dette vil blive gjort, fordi de i diskursteorien er relateret til begreberne hegemoni og identitet. Begreberne i denne analyse vil blive brugt til at åbne op for analysen. Til sidst vil afsnittet om indsamling og valg af empiri redegøre for dataindsamling og den konkrete måde, hvorpå denne empiri metodisk vil blive forstået og gribes an.

I kapitel 5 begynder analysen. Analysen vil blive opdelt i tre dele. Hver del skal ses i sammenhæng med teoriens hypotese om postkoloniale og paradiplomatisk identitetsdiskurser, illustreret ved figur 2. Først vil grønlandske politikeres artikulationer under og efter ophævelsen af uran i 2013 blive analyseret ud fra et antagonistisk og paradiplomatisk perspektiv. Dernæst vil ministres udtalelser efter indgåelsen af uranaftalen samt folketingets første behandling af uranaftalen blive analyseret ud fra hegemonisk og postkolonialistisk perspektiv. Til sidst vil politiske artikulationer fra første behandlingen i Inatsisartut samt efterfølgende tilhørende artikulationer blive analyseret som resultatet af en hegemonisk magtkamp set i forhold til de to andre analysedele. Selv om første behandlingen i Inatsisartut foregik før første behandlingen i folketinget, vil behandlingen i folketinget alligevel analyseres først, da de politiske artikulationerne heri repræsenterer hegemoniet i hypotesen. Endvidere kan man sige, at den politiske italesættelse er en afspejling af, hvordan uranaftalen forstås overordnet og dermed ikke problematisk at bruge før behandlingen i Inatsisartut.

I kapitel 6 konkluderes det, hvorledes det magtspil, der har været i forbindelse med fastlæggelsen af uranaftalen, diskursivt kommer til udtryk, og om dette viser noget om, hvordan magtforholdet mellem Grønland og Danmark er.

Nedenstående figur illustrerer på baggrund af ovenstående fremgangsmåde, hvordan specialet er opbygget.

Figur 1: Specialets opbygning

Kapitel 2: Baggrundsanalyse. Danmark og Grønland – Et langt og radioaktivt forhold...

Dette kapitel vil uddybe, hvad der kun blev nævnt overordnet i det indledende kapitel. Det er relevant at redegøre for, hvad der har haft indvirkning på uranaftalen, fordi mange dele spiller ind, når man taler om det dansk-grønlandske forhold. Selvom de ikke handler specifikt om uranudvinding, spiller det historiske forhold mellem Danmark og Grønland eksempelvis en rolle i, hvordan politikere fra begge sider taler om egne og de andres kompetencer.

2.1 Det historiske forhold mellem Danmark og Grønland

Det dansk-grønlandske forhold strækker sig tilbage til 1721, hvor den dansk-norske missionær Hans Egede kom til Grønland og grundlagde en dansk koloni med henblik på missionering og handel. Hurtigt blev der opbygget et paternalistisk narrativ, der fra de missionærendes side italesatte Grønland og dets indfødte Inuit-folk som sårbare og tilbagestående, der ikke havde meget udsyn, idet de levede i et med naturen på deres helt egen romantiske, noble og ædle facon. I og med Grønland blev opfattet på denne måde, opstod der en dansk beskyttelsespolitik, der skulle afskære Grønland fra andre udefrakommende input, som de efter den danske overbevisning ikke ville kunne magte (DIIS rapport 2007, 10–25). Denne beskyttelsespolitik fortsatte helt op til før begyndelsen på anden verdenskrig.

Men da tyskerne den 9. april 1940 besatte Danmark, blev Danmark afskåret fra kommunikation med Grønland. Grønland blev herefter pga. dets strategiske position ift. Europa et interessant område for amerikanerne at etablere militærbaser på. Den danske ambassadør i USA Henrik Kauffmann, som Danmark ligeledes var afskåret fra lavede trods Danmarks forhandlingspolitik med den tyske besættelse en aftale med amerikanerne, der gav dem lov til at bygge baser i Grønland. Kauffmanns aftale med USA var til at starte med ikke velset i Danmark, men efter krigen blev Kauffmann hædret som en helt. Den grønlandske befolkning blev også påvirket af disse begivenheder, fordi der kom amerikansk militær og handelsskibe til landet, hvilket påvirkede grønlændernes verdensbillede. Således ændrede krigen forholdet mellem Danmark og Grønland for altid – både pga. de ting, der skete under krigen, men også fordi der efter krigen blev påbegyndt en global afkoloniseringsproces.

Trods de fem års fravær og et øget fokus på afkoloniseringsprocessen formåede Danmark at omstrukturere forholdet til Grønland på en måde, der indlemmede Grønland i den danske stat. Efter Grundloven fra 1953 blev Grønland således et amt i Danmark. I FN opbyggede Danmark et narrativ op som progressive, humanistiske koloniserere og beskyttere, der aldrig havde gjort noget mod grønlændere men kun hjulpet

dem på vej mod "civiliseringen". I FN formåede Danmark at argumentere for, at grønlandske borgere ville blive en del af det danske 'Rigsfællesskab' med ens rettigheder (DIIS rapport 2007, 10–25).

Efterfølgende lykkedes det på mange områder ikke at skabe disse lige rettigheder – fx eksemplificeret ved fødestedskriteriet, der i 1964 blev indført til at regulere statsansattes løn i Grønland og medførte et ulige lønforhold mellem danskere og grønlandere. Dette foregik op til indførelsen af hjemmestyret (Thisted 2014), hvilket ikke umiddelbart kan betragtes som en lige rettighed. Blandt nogle FN-medlemmer blev Danmark dog kritiseret for ikke at inddrage den grønlandske befolkning mere i integrationsprocessen. Der blev fx ikke afholdt en folkeafstemning for grønlandere eller givet de samme muligheder, som Færøerne fik. Juraprofessor Alf Ross, der bidrog med et responsum til den danske afkoloniseringsproces, foreslog at Grønland fik samme rettigheder og muligheder som Færøerne, men dette støttede Danmark ikke op om, og Alf Ross blev af den danske regering skubbet ud af processen. Danmark formåede trods kritikken i FN at fremstå mere som den humane koloniasatør end det modsatte, og deraf blev Grønland et amt i Danmark under Rigsfællesskabet. Netop afkoloniseringsprocessen var genstand for en undersøgelse fra DIIS bestilt af den danske regering. Denne historiske redegørelse fandt ingen grund til at kunne kritisere Grønlands integration i 'Rigsfællesskabet' fra efter anden verdenskrig til Grundlovsvedtagelsen i 1953. Grønland blev ifølge rapporten selvstændigt integreret som en del af det danske kongerige (DIIS rapport 2007, 294–306).

Der kan i denne sammenhæng argumenteres for, at dansk indflydelse øgedes i Grønland efter dets indlemmelse i Rigsfællesskabet. Ifølge Jens Dahl skete dette på en ikke-inkluderende måde, fordi grønlandere her blev gjort til andenrangs borgere i det danske 'Rigsfællesskab' (Dahl 1986, 44). Lignende konklusion fremkommer Rebecca Adler-Nissen og Ulrik Pram Gad med ved at sige; "... various forms of colonialism continued (efter 1953-red) in Greenland, for instance in the public sector". I 1979 før hjemmestyret blev indført, var kolonialismen ifølge Dahl på sit højeste (Dahl 1986, 18). Hjemmestyret blev indført som følge af grønlandsk utilfredshed med, hvad denne undersøgelse vil kalde dansk paternalisme, idet mange grønlandere, især blandt de unge og intellektuelle, var utilfredse over den måde, Danmark havde ageret i Grønland efter '53 og frem til '79 (Dahl 1986, 47–48). Hjemmestyreordningen medførte, at Grønland selv kunne overtage en aftalt række sagsområder og med undtagelse af kontrol med råstofferne, viste opgaven sig at være lettere end først antaget (Dahl 1986, 109). De første sagsområder, der blev hjemtaget, var uddannelse og museer. Disse havde Grønland ingen særlige kompetencer indenfor men ønskede i overtagelsen at tillære sig disse. Broderstad og Dahl beskriver opbygning af nationer som langstrakte processer, der indebærer meget mere end bare statsdannelse. Målet er at sikre politisk stabilitet og skabe et tilhørsforhold til de politiske institutioner uden nødvendigvis at have kompetencerne først (Broderstad og Dahl 2004, 86).

Finansieringen kom fra danske bloktilskud, der skulle ses som en slags lommepege til Grønland. Beløbet svarede til det, der ellers tidligere var blevet givet fra Danmark til Grønland, da Grønland blev betragtet som et amt. Stadigvæk kunne Grønland hverken overtage kompetencen på råstofområdet eller på det udenrigspolitiske område, hvilket gjorde, at Danmark stadigvæk havde meget at skulle have sagt, når det angik grønlandske anliggender. Dette gjorde også, at man kan stille spørgsmålstegn ved, i hvilket omfang Grønland reelt fik den fornødne kompetence? Som Kirsten Thisted siger, så fortsatte kolonialismen i nye klæder (Thisted 2013, 17–18). Om disse klæder kan betragtes som postkoloniale vil specialet komme nærmere ind på i næste kapitel, hvor postkolonialisme inddrages som teoretisk billede for magtkampen mellem Danmark og Grønland.

2.1.1 Historiske politikker for råstoffer og uran i Grønland

Allerede fra midten af det 19. århundrede startede det private danske mineselskab, 'Kryolit mine og handelsselskab' en brydning ved Ivittuut. Dahl er kommet frem til, at denne minevirksomhed viste sig at være så indbringende, at den skabte et overskud for kolonien Grønland helt op til begyndelsen af anden verdenskrig. (Dahl 1986, 14–15).

Efter Grønlands indlemmelse som amt i den danske stat blev der til at starte med satset stort på at opbygge en rentabel fiskeriindustri (Ibid. 20-21). Udnyttelsen af mineralske råstoffer havde ingen reel indflydelse på samfundsudviklingen i 1950'erne og 60'erne. I 1960'erne blev der lavet et væsentligt forarbejde, der gjorde det relevant for selskaber at se mod Grønland, når der skulle investeres og oprettes miner. Dette medførte, at der i 1970'erne blev oprettet minevirksomheder, der havde en begyndende indflydelse på samfundsudviklingen. FX begyndte der i Marmorilik i 1973 en brydning af zink og bly. Ifølge Dahl viste råstofpolitikken sig modsat fiskeripolitikken at blive en succes for den danske stat, idet det her lykkedes at tiltrække privat kapital (Ibid. 26-27)

Uran blev efter anden verdenskrig betragtet som et exceptionelt grundstof, som i tiden derefter kun havde en militær funktion, men hurtigt fandt man ud af, at uran også kunne bruges i energimæssige sammenhænge. Potentielle uranforekomster i Grønland spillede ind på den danske suverænitæt over Grønland, idet man dengang ikke kendte til størrelsen af uranforekomster i verden, der viste sig at være større end først antaget. De første undersøgelser af forekomsten af uran i Grønland blev indledt i sommeren 1955 og 1956. Der blev her lavet en 5-årsplan, der gjorde det klart, at der var relativt store forekomster af uran i Kvanefjeldet tæt ved Narsaq. Undersøgelserne blev italesat som et dansk projekt, uden grønlandere havde noget at sige (Knudsen og Nielsen 2016, 142–55).

Sidst i 1960'erne formåede atomkraftværket Oyster Creek i USA at producere energi til en lavere pris end det var muligt med kul, og det gjorde, at uran kom til at udgøre en reel konkurrence til kulkraftværker. Der

var således basis for et uranmarked. Dette medvirkede også til et øget dansk fokus på en potentiel udvinding af uran i Grønland, der op igennem 1970'erne mødte en begyndende modstand mod evt. planer for uranudvinding i Grønland, fordi atomkraft viste sig at have miljø- og sundhedsmæssige konsekvenser. I slutningen af 70'erne fandt man ud af, at der var dobbelt så meget uran end først antaget i Grønland, men efterhånden som man fandt ud af, at uran ikke var et sjældent grundstof, faldt priserne også, og dermed blev investeringsrisikoen også større (Knudsen og Nielsen 2016, 172–77).

I takt med flere grønlændere ønskede øget selvstændighed og hjemmestyret blev indført, blev der fra grønlandsk side sat spørgsmålstejn om ejerskabet til Grønlands råstoffer og ved, at de afgørende beslutninger om råstoffer blev truffet i København. Grønlændere krævede mere indflydelse, også på råstofområdet. Til det sagde Anker Jørgensen i 1977; *”Der er ikke noget at komme efter (for grønlænderne-red)”*, hvilket Knudsen og Nielsen kalder en ’koloniherre-til-undersåt-retorik’. Det medførte øget grønlandsk modstand mod dansk paternalisme. Retten til netop råstofferne var også den største knast for hjemmestyreudvalget i udformningen af hjemmestyreordninger, og det endte med et kompromis, hvor potentielle råstofindtægter ville blive delt mellem Danmark og Grønland (Knudsen og Nielsen 2016, 184–88). Efter indførelsen af hjemmestyret og en ny minelovgivning blev det derefter muligt for det grønlandske landsting samt det danske folketing at nedlægge veto mod ethvert uranprojekt (Dahl 1986, 119; Thomasen 2014). Trods flere dele af råstofpolitikkerne blev opfattet som forbedringer set i forhold til før hjemmestyreordningen, så gav ordningen ifølge Jens Dahl kun det grønlandske hjemmestyre teoretisk indflydelse på afgørende beslutninger. Ifølge Dahl udtrykte dette en videreførelse af dansk kolonipolitik, fordi Grønland ikke kunne modsætte sig en evt. råstofudvinding, som den danske stat i internationale aftaler havde forpligtiget sig til at udnytte (Dahl 1986, 122–23).

Op igennem 1980'erne fortsatte diskussionerne om uran. Grønlandske og danske protester mod udvinding fortsatte, da de mente det kunne få utilsigtede konsekvenser for både miljø og sundhed (Knudsen og Nielsen 2016, 206–7). I 1985 sagde Poul Schlüter *”atomenergi kan ikke betale sig”* og den 29. marts 1985 besluttede folketinget, at Danmark ikke ville producere atomenergi (Knudsen og Nielsen 2016, 226). I efteråret 1988 blev den såkaldte nultolerance mod uranudvinding besluttet i fællesrådet³. Denne beslutning viste sig senere at være ret så interessant, da der blev sat spørgsmålstejn ved dens formelle

---

³ Fællesrådet vedrørende mineralske råstoffer i Grønland blev stiftet i 1979, samtidig med indførelse af det nye grønlandske hjemmestyre og en ny fælles minelovgivning. Rådet havde alene rådgivende kompetence og bestod af fem danske- og fem grønlandske medlemmer, der skulle indstille vurderinger om eksempelvis licenser til mineselskaber til landsstyret og den danske energiminister, som så skulle træffe de formelle beslutninger (Thomasen 2014).

eksistens. Dette vil blive gennemgået dybere i følgende afsnit om netop nultolerancen (Knudsen og Nielsen 2016, 227–37).

2.1.2 Nultolerancen – realitet eller dogme.

At have en nultolerance over for uranudvinding kan betyde mange ting. På den ene side kan der menes, at nul betyder nul, og der derfor overhovedet ikke må udvindes uran. På den anden side menes, at uran ikke må sælges fra Grønland, men det tillades, at det kommer op som biprodukt.

Inatsisartut ophævede i efteråret 2013 denne nultolerance for at kunne påbegynde grønlandsk uranudvinding og -eksport. Efterfølgende er der blevet sat spørgsmålstegn ved, hvad der egentlig blev ophævet. Gry Thomasen var den første til at påpege, at der ikke forelå noget formelt dokument for en indført nultolerance men kun en mundtligt overført politik. Således er ophævelsen ifølge Thomasen omgærdet af historisk uklarhed. Efter Thomasens vurdering havde Fællesrådet i 1988 ingen reel beslutningskompetence efter ophævelsen men fungerede som et rådgivende organ. På den baggrund mener Thomasen ikke, at der kan henvises til nultolerancen som en formel politik. Der forelægger heller ingen principbeslutning eller anbefaling om nultolerance i de årlige beretninger fra fællesrådet, 1988-1989. Der blev givet efterforskningslicens til tre selskaber i 1989, hvor uran var et biprodukt, hvilket fortsatte op igennem 1990'erne. På baggrund af dette tyder det ifølge Thomasen på, at der ikke blev indført en nultolerancepolitik, da det ikke er til at støve noget formelt dokument op, der kan verificere dette, og fordi uran stadig blev hevet op som biprodukt (Thomasen 2014). Samme analyse deler Nielsen og Knudsen af denne problematik. De kalder sågar denne policy for en postuleret nultolerancepolitik og siger, at begrebet nultolerance første gang blev anvendt i 2008 (Knudsen og Nielsen 2016, 253), hvilket er i uoverensstemmelse med, at den blev indført i 1988. og efter deres vurdering har det medført et fravær af en informeret og klar uranpolitik op til nu (Knudsen og Nielsen 2016, 235–40).

De har alle tre en meget konkret forståelse af politik som noget, der skal være et bevis for, men spørgsmålet er, om en udført principiel norm som fællesrådets beslutning i 1988 kan siges at være også er en politik, selvom den ikke er nedskrevet. Ifølge Jens Dahl var fællesrådets beslutninger op til 1986 normerende for de endelige beslutninger på råstofområdet (Dahl 1986, 120). Denne anskuelse er modsættende ift. ovenstående forståelser, hvilket medfører, at det således kan diskuteres, hvorledes nultolerance egentlig skal forstås. I dette speciale vurderes det på den baggrund derfor, at nul ikke skal forstås som nul men som en politik, der havde til hensigt ikke at udvinde uran med henblik på kommercielt brug. Den efterfølgende beslutning i fællesrådet anses i en eller anden grad også for legitim, idet den generelle opfattelse af dennes beslutninger blev anset for normerende. Uran blev efterfølgende udvundet,

men som biprodukt, og det fastholder det, man må antage var intentionen bag politikken – nemlig ikke at sælge uran.

Thomassen, Nielsen og Knudsen problematiserer også, at der blev givet efterforskningslicenser til mineundersøgelse, hvor uran kunne være et biprodukt, selvom der var en nultolerance. Men det kan også være omstændigt altid at skulle være så konkret, fordi man således ignorerer det store billede af sigtet med en given politik. Det vil teoretisk være det samme at problematisere, at der i alkoholfri øl er 0,5 % alkohol. Den lille alkoholprocent medfører, at en person skal indtage et meget stort antal øl for at kunne mærke en berusende effekt⁴. Omdirigeret til nultolerancepolitikken kan man tale om samme problematik. Med nultolerance politikken kan man antage, at intentionen har været, at uran ikke har skullet bruges i kommercielt øjemed. Hvis en reel nultolerance på uran skulle være blevet efterfulgt dogmatisk, kunne det være interessant at se, hvor mange miner, der af den baggrund måtte lukke, idet uran som biprodukt nogle steder kan være svært at undgå.

Hvad angår de tre forskeres argumentation for, at der ikke findes noget bevis for nultolerancen, så vil denne undersøgelse således tage et andet udgangspunkt, da det vurderes, at intentionen i nultolerancen er overholdt.

I efteråret 2008 vedtog et stort grønlandsk flertal inklusiv IA at tillade uran som biprodukt ved mineraludvinding, hvis den ikke oversteg anerkendte internationale standarder på 0,1 % uranoxid i malmen. Med dette var hensigten således at mindske usikkerheden om uranpolitikken samt fremme incitamentet for mineselskaber til at opstarte miner i de grønlandske fjelde (Knudsen og Nielsen 2016, 253).

Med ophævelsen af nultolerancen fulgte udover muligheden for at udvinde uran til kommercielt brug også en diskussion om, hvem kompetencen til at bestemme over uraneksport tilhørte, hvilket er dette speciales fokus. Med vedtagelsen af selvstyreloven fra 2009 opstod der, som allerede beskrevet i det indledende kapitel, en magtkamp mellem Naalakkersuisut og den danske regering om, hvem denne kompetence egentlig tilhørte.

Nedenfor vil de centrale dele af selvstyreloven blive gennemgået for på den måde at gøre det klart, hvad udgangspunktet for de juridiske diskussioner var.

2.1.3 Selvstyreloven, om råstoffer og udenrigsanliggender

Den 25. november 2008 stemte 75,4 % af det grønlandske elektorat for selvstyreloven, hvilket kan betegnes som en indikator for ønsket om øget uafhængighed og autonomi fra grønlandsk side og på sigt

---

⁴ Som en lille sidehistorie, så er der faktisk indført en nulgrænse på alkoholfri øl i Grønland, hvilket ikke er populært i alle kredse, da øl efter sigende smager bedre selv med en lille smule alkohol i...

selvstændighed. Således var vejen banet for et grønlandsk selvstyre, der siden årtusindeskiftet havde været arbejdet henimod. Ifølge Mark Nuttall afspejlede og udtrykte dette klare flertal en erklæring om en øget kulturel og politisk selvtilid fra den grønlandske befolkning og politikere. (Nuttall 2008, 65).

På sigt ligger der i selvstyreloven en mulighed for at blive et selvstændigt land uafhængigt af Danmark og råstofudvinding fra den grønlandske undergrund anses som et af midlerne til at opnå dette. Grønland var således i kommissionsforhandlingerne op til selvstyreloven opsatte på at få muligheden for at hjemtage dette ressortområde og dermed få den fulde råderet over den grønlandske undergrund (Nuttall 2008, 65). Dette skete, og i selvstyrelovens paragraf 7 står der således, "*Indtægter fra råstofaktiviteter i Grønland tilfalder Grønlands selvstyre*" (Selvstyreloven 2009, d. § 7). Som det første og eneste ressortområde er råstofområdet nu hjemtaget med stor opbakning i Inatsisartut med virkning fra begyndelsen af 2010 (Råstofloven 2009). Dette indebærer også, at Grønland nu selv finansierer råstofområdet (Selvstyreloven 2009, d. § 6). Indlejret i selvstyreloven er en mekanisme, der gør, at bloktilskuddet løbende bliver aftrappet i takt med, at Grønland opnår øget indtjening på eksempelvis råstoffer (Selvstyreloven 2009, d. § 6). Det indebærer også, at bloktilskuddet blev fastfrosset ved indførelsen af selvstyret, således at det ikke længere kan øges (Selvstyreloven 2009, d. § 5).

Ud fra dette kan det fastlægges, at Grønland med hjemtagelsen af råstofområdet og i henhold til selvstyreloven fik råderetten over den grønlandske undergrund, men denne forståelse blev udfordret, da der fra grønlandsk side blev insinueret, at uranudvinding kunne være en mulighed. Dette skete blandt andet efter det, Nuttall siger om, at GME "*calls Greenland one of the world's last natural resource frontiers, argues that Greenland could surpass China as the world's leading exporter of uranium given the belief in the economic advantage of a mine that could open for 40 years*" (Nuttall 2008, 66). Denne udmelding fra så stort et mineselskab, der er interesseret i uranudvinding i Grønland, kan have haft indvirkning på, at det fra nogle grønlandske politikeres side blev set som en begyndelse til et større råstofeventyr end set tidligere. Dette ville i hvert fald gavne den slunkne grønlandske pengekasse, der endnu ikke havde fået det store pengeindsud, bl.a. pga. finanskrise og faldende råstofpriser.

Dette medførte en tre år lang diskussions-, beslutnings- og kompetencefordelingsproces, hvor forskellige bidrag anlagde forskellige juridiske forståelser. Fra Advokatfirmaets Lett's juridiske vurdering⁵ og uranrapportens konklusioner til ophævelsen af nultolerancen i 2013, videre til Spiermanns responsum, der problematiserede uranrapportens juridiske vurderinger for til sidst at indgå en aftale i starten af 2016. Disse

hændelser er nogle af de mest centrale juridiske bidrag til at vurdere baggrunden for de parlamentariske diskussioner, der er foregået i Grønland og Danmark i foråret 2016.

2.2 Den juridiske kompetencefordelingsdiskussion

2.2.1 Lett's rapport

Ved inatsisartuts forårssamling i 2012 nedsatte dets erhvervsudvalg en hurtigt arbejdende og uvildig ekspertgruppe, der skulle belyse konsekvenserne af nultolerancepolitikken med henblik på en mulig uranudvinding. Advokatfirmaet Lett kom til at stå spidsen for udarbejdelsen af denne rapport og skulle i den forbindelse besvare en række relaterede problemstillinger. Af relevante områder ift. dette speciales fokus skulle Lett vurdere, hvad den sikkerhedspolitiske rollefordeling mellem Grønland og Danmark ift. en evt. modifikation betød, om den danske regering kunne forhindre grønlandsk uranudvinding, hvilke internationale konventioner og aftaler Grønland burde tiltræde (bl.a. ift. ikke-spredning) samt hvilke lovgivningsmæssige rammer, der evt. ville kunne opstå i videresalget af produktet (Lett 2013, 4–5). Ift. disse opsatte problemstillinger kan man uden de store fortolkninger antage, at der ligger en forhåbning om selv at kunne varetage dette fra grønlandsk side. Det kommer bl.a. til udtryk i udformningen af den tredje problemstilling om, hvilke aftaler Grønland bør tiltræde. Heri kan der udledes at ligge en forhåbning om selv at overtage det, eftersom der kun står Grønland og ikke Rigsfællesskabet.

Rapporten afkræfter hurtigt muligheden for dansk indblanding ift. ophævelse af nultolerancen ved i henhold til selvstyreloven at sige;

"Nultolerancepolitikken er alene en grønlandsk politisk afgørelse og binding. Den indebærer, at Naalakkersuisut ikke tillader udnyttelse og eksport af uran, thorium og andre radioaktive mineraler (Lett 2013, 9).

Ift. den sikkerhedspolitiske rollefordeling, der omhandler udenrigsanliggender, referer Lett til grundlovens § 19 – den danske stats grundlag for udøvelse af funktioner, hvor regeringen handler på vegne af kongeriet Danmark i mellemfolkelige anliggender. Lett vurderer, at grønlandske handlinger i mellemfolkelige anliggender ville kræve en grundlovsændring, men at en bemyndigelse er mulig (Lett 2013, 10–11). Således ville Grundloven være til hinder for uraneksport, hvis det kan vurderes at indebære sikkerhedspolitiske forhold. Men efter selvstyrelovens indgåelse mener Lett, at Naalakkersuisut ville kunne handle i Mellemfolkelige anliggender (jf. selvstyrelovens kapitel 4 (§11-16) om udenrigspolitiske anliggender). Ifølge Lett må sagen fortolkes og anvendes i sammenhæng med selvstyrelovens forord (Lett 2013, 12–13).

”Regeringen må dermed ikke hindre eller begrænse Naalakkersuisuts udøvelse af sine kompetencer i sager om udnyttelse og eksport af uran og andre radioaktive mineraler, i det omfang sagerne alene vedrører forhold omfattet af Naalakkersuisuts kompetencer som udøvende myndighed (landsstyret) inden for råstofområdet. (kilde – side 12 eller 15)

Undtagelsen kan forekomme, hvis der er tale om folkeretlige aftaler, som berører forsvars- og sikkerhedspolitik (§ 12 stk. 4). Her skal Naalakkersuisut kunne handle på vegne af Rigsfællesskabet men i samarbejde med Danmark eller under dansk ledelse, da Danmark således ville have kompetencen (Lett 2013, 15).

Det er centralt for Lett at placere begreberne ’forsvars- og sikkerhedspolitik’ ift. råstofområdet, der må ses ift. dets almindelige sproglige betydning. Her vurderes det forsvarspolitiske at omfatte militære foranstaltninger og forhold, og det sikkerhedspolitiske omfatter territoriale forhold, der berører rigets sikkerhed. Disse forhold kaldes for undtagelsesreglen, og her vurderede Lett, at disse ikke gjorde sig gældende ift. uraneksport, fordi det er med henblik på fredelige formål og ikke med henblik på kernevåbensproduktion, at uranen skal sælges fra Grønland. Mht. overholdelse af internationale aftaler vurderede Lett, at den danske regering og Naalakkersuisut sammen skal sørge for, at love efterfølges og implementeres i national lov (Lett 2013, 19–21).

Heri ligger et spørgsmål om, hvorvidt eksport af uran fra Grønland er af sådan en forsvars- og sikkerhedspolitisk karakter, der vil indebære en berøring mellem de to ressortområder. Letts vurdering blev vendt på hovedet i uranrapporten⁶. Den danske regering anså nemlig Lett’s rapport som et partsindlæg (Knudsen og Nielsen 2016, 256) og var således også på visse punkter uenige i Lett’s konklusioner (Uranrapport 2013, 20). Den 7. oktober 2013 kom så uranrapporten, der på mange punkter vurderede anderledes end Lett’s rapport. I næste afsnit vil uranrapporten, som den kaldes i folkemunde, blive gennemgået.

2.2.2 Uranrapporten

Den danske regering og Naalakkersuisut nedsatte i 2013 en uranarbejdsgruppe, der skulle belyse konsekvenserne af udvinding og eksport af uran, efter en grønlandsk nultoleranceophævelse var kommet på tale (Uranrapport 2013, kap. 1).

I et separat kapitel behandles de ’Udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske implikationer af udvinding og eksport af uran’. Kapitlet opstiller nogle alment gældende kriterier for eksport af uran og henviser til den sikkerhedsmæssige trussel heri, hvis uran går til illegitime våbenprogrammer. Trods at det anerkendes, at

---

⁶ Uranrapportens officielle navn.

formålet er fredeligt, og truslen er minimal, nævnes det alligevel som en central udenrigspolitisk målsætning at imødegå dette uanset trusselsniveauet. Måden at sikre dette er ved at opbygge de nødvendige kontrolmekanismer efter IAEA's⁷ regler på området, der sikrer en kontrol mod dobbelt anvendelse af uran. Det sker allerede efter bedste måde i over 30 lande, og disse skal der tages ved lære af (Uranrapport 2013, 17).

Urans særlige karakteristika og mulige militære anvendelse gør ifølge rapporten, at uraneksport kan have generel indvirkning for Rigsfællesskabets udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske grundvilkår. I den sammenhæng nævnes, at der kan være stormagtsinteresser knyttet til uran, hvilket vil medføre en øget bevågenhed (Uranrapport 2013, 17–18). Dette blev italesat fra en samlet Rigsfællesskabs vinkel, der siger;

”Det kan potentielt give anledning til et nyt kompliceret samspil af strategiske interesser og interessemodsætninger på flere planer, som rigets udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik skal indstilles til”(Uranrapport 2013, 19).

Til dette fik Naalakkersuisuts repræsentanter i arbejdsgruppen indsat følgende opponerende holdning;

”Naalakkersuisut bemærker, at analyser af den type, som foretages i forrige afsnit er nyttige. Naalakkersuisut bemærker desuden, at afsnittet kan signalere en særlig kompetencefordelingsmodel, som Naalakkersuisut ikke er enig i. Naalakkersuisut er endvidere ikke enig i alle afsnittets angivelser af faktorer, der kan give anledning til en justering af rammerne for udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitikken” (Uranrapport 2013, 19).

Denne bekymring fra Naalakkersuisut bliver senere bekræftet, hvor der står; *”Spørgsmålene om ikke-spredning og eksportkontrol berører rigets udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik.”* (Uranrapport 2013, 57).

Magtkampen fremgår tydeligt i rapportens konklusion, idet der var uoverensstemmelser ift. vurderingen af konsekvenserne ved ophævelse af nultolerancen (Uranrapport 2013, 91). De danske jurister vurderede, at uraneksport har sikkerhedspolitiske implikationer, og at det derfor i henhold til selvstyreloven var en dansk kompetence. Her blev der refereret til selvstyrelovens § 12 stk. 4, hvor der i henhold til dette argumenteres, at der er et berøringsoverlap mellem råstofområdet og det sikkerhedspolitiske sagsområde (Uranrapport 2013, 128–34). Denne vurdering var den grønlandske delegation som sagt uenige i. Dog konkluderedes det også, at det burde være muligt at blive enige om en samarbejdsaftale, der sikrer og er i overensstemmelse med Rigsfællesskabet samlede interesser. Af den grund anbefalede arbejdsgruppen bag

---

⁷ IAEA står for 'International Atomic Energy Agency'

rapporten, at der blev søgt indgået en samarbejdsaftale (Uranrapport 2013, 91), hvilket uranaftalen fra 2016 er et eksempel på.

Tidligere udenrigsminister Villy Søvndal havde ved offentliggørelsen af uranrapporten følgende udtalelser, der på mystisk vis udtrykker det tætte samarbejde med Naalakkersuisut samtidig med, at han udtrykker en tydelig kompetencefordelings forståelse men også ved, at der er uenigheder. Det lader ikke til, at Søvndal havde Naalakkersuisuts kritik af kapitel 4 med i sine overvejelser, da han udtalte sig.

"Det glæder mig, at der er blevet opnået enighed om en fælles dansk-grønlandsk rapport fra uranarbejdsgruppen. Det sender et stærkt signal om den fælles forståelse, at eventuel udvinding og eksport af uran kræver tæt samarbejde mellem Danmark og Grønland. Det skal sikres, at udvinding og eksport af uran i givet fald kommer til at ske efter de højeste internationale standarder. Vi vil ikke kunne forsvare, hvis lemfældighed fører til forurening eller at uran falder i de forkerte hænder. Grønland kan selv beslutte at ophæve nul-tolerancepolitikken, men udvinding og eksport af uran vil have betydning for udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitikken, som er rigsansligger.

Der er områder, hvor Danmark og Grønland er enige om at være uenige: Det drejer sig grundlæggende om kompetencefordelingen mellem Grønland og Danmark efter grundloven og selvstyreloven. Men det er vigtigt, at denne uenighed ikke kommer til at stå i vejen for praktisk samarbejde. Det næste vigtige skridt er derfor hurtigt at nå til enighed om en samarbejdsaftale mellem Danmark og Grønland med bl.a. en informationsmekanisme, der sikrer, at rigets samlede udenrigs- forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser kan varetages på forsvarlig vis." (UM pressemeddelelse 2013).

Den 24. oktober 2013 ophævede Inatsisartut som nævnt tidligere nultolerancen, hvilket den danske regering i dens pressemeddelelse nævnte skulle afgøres sidst i oktober, men uden der var enighed og lavet den samarbejdsaftale i forlængelse af uranrapporten. På baggrund af uenigheden mellem de to regeringer søgte Naalakkersuisut dagen efter ophævelsen en juridisk vurdering fra professor i folkeret, Ole Spiermann (Spiermann 2014, 1). Spiermanns vurdering gennemgås i næste afsnit.

Spørgsmålet er dog, hvad der har ændret sig siden ovenstående opponerende holdning fra det tidligere Naalakkersuisut til nu, hvor Siumut stadig sidder i regering (Dog i en ny konstellation.).

2.2.3 Spiermanns responsum

Spiermann svarer i sit responsum på tre spørgsmål som følge af uenigheden mellem de to regeringer. Spørgsmålene er relaterede til kompetencefordelingen af uraneksport (Spiermann 2014, 1).

Spiermann vurderede, at Grønland med overtagelsen af råstofområdet havde både indenrigs- og udenrigspolitiske retsfølger, der i henhold til selvstyreloven skulle ses som en parallel kompetence. Dette

indebar ifølge Spiermann en fuld kompetence inden for det overtage sagsområde, hvilket både gælder indenrigs- og udenrigspolitik (Spiermann 2014, 2–10).

Modsat juristerne fra justits- og udenrigsministeriet, som stod bag uranrapporten, der så en berøring til det sikkerhedspolitiske, mente Spiermann til dette, at ordlyden i 'berører' kræver en eksistens af et reelt berøringsoverlap mellem de to sagsområder, før det kan fastlægges endeligt. Spiermann kritiserer juristerne bag uranrapporten for at tillægge forsvars- og sikkerhedspolitikken begreber som 'bred betegnelse' og 'dynamisk indhold, hvilket han mener er uoverensstemmende med selvstyrelovens forarbejder, hvor der ikke står noget lignende (Spiermann 2014, 17–20). På baggrund af dette konkluderede Spiermann, at uranrapportens juridiske vurderinger var i strid med selvstyrelovens og dets forarbejde, fordi der ikke tages højde for den parallelle kompetence, og fordi der mangles bevis for berøringsoverlappet (Spiermann 2014, 25–26).

Således vurderede Spiermann, at *"I forhold til selvstyreloven henhører eksportkontrol ikke under hverken udenrigspolitikken eller forsvars- eller sikkerhedspolitikken. Eksportkontrol i Grønland er i sin kerne en indenrigspolitisk beføjelse."* (Spiermann 2014, 26).

Og efter Spiermanns bedømmelse gælder således, at *"Naalakkersuisut kan i medfør af selvstyrelovens § 12 indgå folkeretlige aftaler i tilknytning til eksportkontrol med stater, hvortil uran og radioaktive mineraler eksporteres"* (Spiermann 2014, 27).

Spiermanns responsum blev offentliggjort 7. januar 2014, og to dage senere havde daværende statsminister Helle Thorning Schmidt og daværende landsstyreformand Aleqa Hammond et møde om netop denne problematik. Fra den efterfølgende pressekonference huskes Hammonds ord; *"Vi er enige om at være uenige"* (Breum 2016), samt det ikoniske fotografi, hvor Thorning Schmidt ser en smule misfornøjet ud, og Aleqa Hammond ser meget stålfast ud (se forsidebillede).

Disse tre forskellige juridiske bidrag til hvilke regler, der gjorde sig gældende, er interessante, fordi de viser, at den juridiske fortolkning ikke er så ligetil, og de politiske holdninger i den forbindelse må have spillet en central rolle for kompetencefordelingen.

Bag disse juridiske bidrag ligger de internationale standarder for uraneksport og safeguards, der skal sikre sikkerhed i forbindelse med dette. De tre rapporter fokuserer overordnet på selvstyrelovens udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske beføjelser og vurderer på den baggrund kompetencefordelingen. På den måde antages der således i uranaftalen og uranrapporten, at der implicit er sikkerhedspolitiske risici forbundet med uraneksport og varetagelsen af dennes safeguards. Det ville kræve en hel rapport at redegøre for, om dette er tilfældet, og det er ikke ærindet med dette speciale. Derfor er denne antagelse

udelukkende blevet problematiseret i nedenstående afsnit for at opstille et andet perspektiv ift. de præmisser, der af den baggrund opstilles i uranrapporten og uranaftalen.

2.3 Det geopolitiske trusselsbillede

Argumentet bag uranaftalen har været af sikkerhedspolitisk beskaffenhed, der for at sikre de højeste internationale standarder bør efterfølges, således at uran ikke kom i de forkerte hænder. I dette afsnit vil disse sikkerhedspolitiske omstændigheder og dertil tillagte præmisser blive sat i et kritisk lys, eftersom det er usikkert, hvem og hvad der udgør truslen.

Jon Rahbek-Clemmensen frem lagde ved en uranhøring på Christiansborg den 3. marts 2016, hvordan han vurderede den geopolitiske situation på nuværende tidspunkt. Han så ingen grund til at konkludere, at der var nogen nævneværdig sikkerhedspolitisk trussel forbundet med eksport af uran, pga. uran ikke er efterspurgt af lande som kunne tænkes selv at bruge uran til kernevåbensproduktion. Ifølge Rahbek-Clemmensen har Rusland og dets allierede allerede den største adgang til uran globalt, og der er små risici forbundet med kinesisk involvering, der dog fortages, fordi Kinas interesse i sjældne jordarter ikke synes vigtig nok til at fordre et kursskifte (Rahbek-Clemmensen 2016).

Mikkel Vedby Rasmussen siger i en anden sammenhæng, at udsigten til at Rigsfællesskabet skulle blive uraneksportør gjorde, at den danske regering spillede sikkerhedskortet, fordi den skulle sikre, at internationale standarder samt en passende kontrol med uraneksport blev efterfulgt (Vedby Rasmussen 2013, 21). Råstofloven skelner ifølge Vedby Rasmussen ikke mellem udvinding af uran og andre mineraler, hvilket gjorde, at Naalakkersuisut således også anså uran som et mineral lig alle andre mineraler. Dertil vurderer Vedby Rasmussen dog, at der kan ligge en reel bekymring bag den tidligere regerings modstand, idet de ikke var sikre på, Grønland alene kunne bære den administrative opgave, der er forbundet med dette (Vedby Rasmussen 2013, 24–25).

Vedby Rasmussen problematiserede alligevel det sikkerhedspolitiske argument ved at konkludere, at;

“In spite of uranium’s potential use in nuclear weapons, the real issue behind the occasionally heated debate on the issue between Nuuk and Copenhagen was not security narrowly defined, but Naalakkersuisut’s scope and ability to manage its own affairs within the self-rule arrangement” (Vedby Rasmussen 2013, 3)

Dette citat fra Mikkel Vedby problematiserer således argumenter, der kombinerer safeguards og uraneksport med den sikkerhedspolitiske trussel. I analysen vil der blive set nærmere på argumenter, som netop bruger denne logik. Mikkel Vedby Rasmussen ser dette som den danske regering, der ønsker at bevare kontrol i, hvad de anser for et geopolitisk spil eller som kolonialt magtspil (Vedby Rasmussen 2013, 25–26).

Kapitel 3: Teori: hegemoni og identitet

Dette kapitel omhandler det teoretiske grundlag for specialet. Først præsenteres den overordnede teoretiske ramme om hegemonisk magt, og dernæst forklares de teoretiske overvejelser om postkolonialisme og paradiplomati. Derefter præsenteres teorier om identitetsdiskurser, der vil samle den magtrelationelle hegemoniteori, postkolonialisme og paradiplomati i et samlet framework for på den måde at afrunde kapitlet med nogle teoretisk hypotetiske antagelser, som senere vil blive undersøgt i analysen. Afslutningsvis sammenfattes de centrale dele af kapitlets teori og forklarer, hvorledes de forskellige begreber vil blive anvendt som en samlet størrelse.

3.1 Hegemonisk magt

”Den hegemoniske formation kan, som vi har fremstillet den, ikke føres tilbage til en enkelt social krafts specifikke logik. Enhver historisk blok – eller hegemonisk formation – konstrueres gennem regelmæssighed i spredning. Denne spredning indbefatter en knopskydning af meget forskellige elementer; forskelssystemer, som delvist definerer relationelle identiteter; ækvivalenskæder, som undergraver disse, men som kan genvindes transformatorisk, i den udstrækning stedet for oppositionen selv bliver regelmæssigt og således konstituerer en ny forskel; overdeterminationsformer, som koncentrerer magt eller de forskellige former for modstand mod den; og så videre” (Laclau og Mouffe 2002, 97)

Hegemoni defineres i dette speciale som en magtmobilisering, hvor der mellem forskellige aktører med forskellige ideologisk grundlag dannes en fælles virkelighedsforståelse (Frølund Thomsen 2005, 147). Hegemoniskabelse sker ved en diskursiv proces (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 61). Hegemoni er relationelt med dets modstykke – den udfordrende antagonisme, der repræsenterer konflikten mod det dominerende hegemoni. Den antagonistiske repræsentant har en anden diskursiv forståelse af en given politik og ønsker derfor at omdefinere den eksisterende politik (Frølund Thomsen 2007, 190–91).

Den diskursive magtforståelse (hegemoni) adskiller sig fra traditionelle magt teorier, der plæderer for en kausalitet i magt, idet diskursteoretisk hegemoni ikke har et fast udgangspunkt og ud fra dette opfatter magt og indflydelse (Frølund Thomsen 2005). Denne præmis godtager diskursteorien kort sagt ikke men mener at den strukturelle magttilgang tegner et statisk billede af virkeligheden (Frølund Thomsen 2005, 145–46). I stedet mener diskursteori, at magt er uforudsigeligt og ubestemmeligt, og anser magt som noget, der dannes i relationen mellem fx to kombattanter (Frølund Thomsen 2005, 143).

Med inspiration fra Foucaults analyser om sandhed og magt samt Gramscis hegemonibegreb udviklede Laclau og Mouffe i *’Hegemony and socialist strategy’* (Laclau og Mouffe 1985) deres relationelle og hegemoniske magtforståelse. Her lægges der vægt på den sproglige italesættelse af magt i en relationel sammenhæng, hvor modstanden mod en objektiv italesættelse af sandhed er central. Det vurderes ikke

som vigtigt at bevise, hvem der har mest magt, men derimod anskues magt som en processuel udøvelse (Frølund Thomsen 2005, 145–46).

”Hegemoni indebærer med andre ord en særegen blanding af ideologiske visioner og strategisk manipulation. Målet er det politiske lederskab og heri legitimeres stort set alle midler i den politiske proces” (Frølund Thomsen 2005, 148).

Eksempelvis bruger Mouffe i *’On the Political’* traditionelle partiers alliance om markedsøkonomien som eksemplet på dette. Markedsøkonomi er for traditionelle partier en indiskutabel størrelse, selvom nogen vil mene, at der er andre muligheder (Mouffe 2005). I den konkrete undersøgelse kan man hertil spørge, om det samme gør sig gældende med kompetencefordelingen af uran. Mener politikere, at der er en objektiv og sand måde at kompetencefordele uran på mellem Danmark og Grønland?

Antagonisme-begrebet forklarer den altid tilstedeværende (synlige eller latente) konflikt i de diskursive artikulationsprocesser (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 60). I denne proces opbygges forskellige identiteter i *’ven-fjende’* distinktioner (Frølund Thomsen 2005, 148), der kæmper om betydningsdannelsen i det *’diskursive felt’* og om at kunne lave den hegemoniske intervention. Derfor er det vigtigt ikke at anskue hegemoni som en traditionel magt, men i stedet se det som en kraft, idet *”magt henviser til den principielle udelukkelse af andre muligheder i den konkrete konstruktion af en bestemt orden, mens kraft henviser til undertrykkelse af faktisk tilstedeværende muligheder”*. (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 60). *”Rigtig”* hegemoni siges at være opnået, når den politiske tilblivelsesproces er glemt (A. D. Hansen 2005, 190), og når én diskurs igen er dominerende, er antagonismen opløst, men kun for en given periode.

Som billeder på den hegemoniske magt og antagonistiske udfordrer vil de næste to afsnit konkretisere, hvorledes aktørerne i denne magtkamp udøver deres magt eller udfordrer den. Teorier om postkolonialisme og paradiplomati illustrerer, hvordan en hegemonisk magtrelation i denne case kan blive udformet. Selvom det kan virke modsætningsfuldt både at bruge hegemonisk diskursteori, der er en relationel teori sammen med de faste teoretiske størrelser postkolonialisme og paradiplomati, som indsnævrer det diskursive felt, så er det intentionen at bruge postkolonialisme og paradiplomati som hypoteser for henholdsvis dansk hegemoni og grønlandsk antagonisme i den konkrete case. På den måde kan man også sige, at dette kommer til at danne analyserammen til sidst i dette kapitel, hvor disse to tilgange sættes i en identitetsteoretisk sammenhæng samt illustreres ved en figur, der viser hypoteserne for specialet.

3.1.1 Postkolonialisme

Postkolonialisme er en svær størrelse at arbejde med, eftersom det som begreb ikke er defineret tydeligt. Dette afsnit vil derfor ved at medtage forskellige dele om postkolonialisme og opbygge en selvstændig postkolonial teoretisk forståelsesramme, der vil blive anvendt videre i specialet.

Litteraterne Ingemai Larsen og Kirsten Thisted stiller spørgsmålet '*Hvad er så postkolonialisme?*' og vurderer begrebet qua dets tværfaglige forskningsanvendelse som svært at definere entydigt. Postkoloniale studier er ifølge Larsen og Thisted et flertydigt begreb, der spænder fra studier af tidligere koloniers samfundsmæssige, politiske og økonomiske udvikling til kulturmødestudiers fokus på den fortsatte gensidige relation. Særlig fokus er der på de politiske og økonomiske magtforhold mellem tidligere kolonier og koloniserere. Magtforhold, der i nye klæder, fortsatte efter kolonialismen. (Larsen og Thisted 2005, 66–67).

Megen kritik af kolonialismen er foregået fra den marxistiske traditions side, hvor der lægges meget stor vægt på de økonomiske strukturer, der efter kolonialismens ophør stadig determinerer disses forhold. I en videreudvikling sidestilles den vestlige oplysning og modernitet med imperialismen (Larsen og Thisted 2005, 68). Under begrebet neokolonialisme kritiserer Hardt og Negri dog den klassiske marxistiske tilgang og kalder det en misforståelse udelukkende at klandre det historiske koloniforhold, når den sande fjende er 'Imperiet' (Hardt og Negri 2003, 137–39). Ingen af disse forståelser vil blive efterfulgt i dette speciale, fordi kritikken på den måde er med til at fremmedgøre folk fra tidligere koloniers nuværende ønsker for fremtiden og anbringer dem i en falsk identitet, som er svær at finde ud af. De tidligere kolonier er efter koloniseringen nemlig ikke altid traditionelle mere – de er moderne lande med nye befolkninger, der ikke har levet som eksempelvis inuitter (Larsen og Thisted 2005, 68). Lignende placerer Hardt og Negri tidligere koloniserede lande i en ny fremmedgjort situation – den kapitalistiske, hvilket ikke er lige så determinerende. Specialet vil undersøge de nuværende magtforhold ud fra de overdragede diskursive strukturer, der i et postkolonialt perspektiv kan ses som eftervirkning af kolonialismen.

Postulatet om, at fortidens synder hører til fortiden, mener Lars Jensen stadig er et dominerende narrativ i den dansk grønlandske relation, og det viser tilstedeværelsen af en postkolonialisme. Fortællingen om den danske indsats idealiseres og overvurderes ifølge Jensen gennem et narrativ om det danske bloktilskud til Grønland, der fremstiller Danmark som altruistisk gode over for Grønland. (Jensen 2012, 188). Samtidig opbygges et modstående skyggenarrativ, der fremstiller Grønland som inkompetente og dansk indblanding som uundværlig (Jensen 2012, 188). Dette hænger godt sammen med, at Danmark efter Grønlands indlemmelse i Rigsfællesskabet ikke opfattede sig selv som en tidligere kolonimagt, men som humane koloniserere, der ubetinget hjalp Grønland. Dette kan der ifølge Kirsten Thisted blive sat spørgsmålstejn

ved (Thisted 2013, 17). Det historiske kolonistempel bryder i den forbindelse med det danske selvbillende, hvilket har gjort, at Rigsfællesskabet nu fremstilles som noget, vi deler med grønlænderne (Gad 2014, 102). Efter Grønlands indlemmelse i Kongeriget Danmark fortsatte en ny form for paternalisme. Nu skulle Danmark ikke længere passe på grønlænderne men sørge for, at de opnåede markant bedre levestandarder efter dansk forbillede. Det medførte, at Danmark i tiden mellem 1953 og 1979 udøvede markant mere indflydelse på den grønlandske udvikling ved at indføre industrialiserings og økonomiske væksttanker. Jens Dahl mente i 1986 sågar, at dette kunne betegnes som mere kolonialistisk end før anden verdenskrig, eftersom vestlige udviklingstanker i højere grad blev presset ned over hovedet på grønlændere (Dahl 1986, 45).

Den danske postkoloniale diskurs overfor Grønland udformer sig ofte i en infaltiserende retorisk metaforik, hvor Danmark fremstår som den ansvarlige forælder og Grønland som den uansvarlige teenager, der indimellem har brug for hjælp. Den ansvarlige forælder elsker sit teenagebarn ubetinget og tilgiver selvfølgelig altid teenageren, når han dummer sig (Gad 2009, 6). Men i og med man som teenager søger efter grænser og ønsker øget selvstændighed, udvikles en dysfunktionel adfærd, der qua forældrens mistillid trodser de opsatte regler og normer. Omdirigeret til det dansk-grønlandske forhold er løsningen i denne sammenhæng at give Grønland et øget autonomt ansvar (Rud 2014). Ansvar, der ifølge Gad, bør medføre, at Grønland får egne muligheder for at træffe beslutninger om deres forhold til omverdenen. Det vil være et betydeligt skridt ud af de postkoloniale tilstande (Gad 2009, 14). Disse postkoloniale karakteristika vil blive sammenlignet med de politiske artikuleringer i beslutningsprocessen af uranaftalen.

Paradiplomati omfatter netop subnationale landes som eksempelvis Grønlands udenrigspolitiske handlemuligheder og kan være en forklaring på Grønlands rolle i forhold til Danmark.

3.1.2 Paradiplomati

Paradiplomati er et relativt nyt fænomen i studiet af internationale relationer. Det er et begreb, der argumenterer for, at verdensordenen ikke længere kan forklares ud fra det traditionelle statsfokuserede paradigme, da nye subnationale aktører i højere grad agerer og inkluderes som delvis selvstændige autonomier i det internationale samfund (Kuznetsov 2014, 69). Det medfører, at subnationale aktører på flere områder deltager i og fører egen udenrigspolitik uafhængigt af dens metropolstat med egne interesser og eget engagement (Í Dali 2015, 31; Wolff 2007, 1).

I et paradiplomati perspektiv vil man sige, at Grønland fik øget autonomi, da de indgik styrelsen og efterfølgende overtog råstofområdet. Indlejret i selvstyrelsen er som beskrevet i forrige kapitel muligheder for større udenrigspolitiske beføjelser, idet lovens kapitel 4 giver disse kompetencer til Grønland. Dette er karakteristisk ved subnationale aktørers handlemuligheder. Det der er sket i denne case

er, at der har været juridisk uenighed om, hvordan disse udenrigspolitiske kompetencer skal forstås. Det har så medført en politisk uenighed, hvor den danske regering og Naalakkersuisut var uenige om ansvarsfordeling af uraneksport og den administrative varetagelse af safeguards efter Inatsisartutts ophævelse af nultolerancen i 2013. Det er et spørgsmål, der for en stund formelt blev fastlagt ved uranaftalen, men diskussionerne mellem politikere fortsætter, og forståelserne af aftalen divergerer stadig. I analysen og diskussionen vil det blive undersøgt, om den grønlandske regerings artikulationer i forbindelse med ophævelsen af nultolerancen kan ses som paradiplomatiske.

Indlejret i den øgede autonome forståelse af subnationer ligger der især hos "små øsamfund"⁸ en territorial identitetsforståelse, der fremkalder en udarbejdelse af paradiplomatiske forhold (Bartmann 2006, 543). På den måde bliver disse subnationer i højere grad til subnationale autonome enheder, der kæmper for at opnå øget udenrigspolitisk ansvar og autonomi og måske i sidste ende håber på at blive uafhængige (Bartmann 2006, 543; Wolff 2007, 2).

Den territoriale forståelse er for Wolff central i definitionen af paradiplomatiske autonome subnationer. Wolff opstiller fem elementer, der i hans optik kendetegner territorial autonomi for paradiplomatiske subnationer. Disse fem elementer indebærer en demografisk forskellighed fra metropolstaten (1), en decentralisering af magten uafhængigt fra metropolstaten (2), at de juridisk både kan stadfæste og begrænse dens autonome magt (3), at de har begrænset myndighed til at engagere sig på internationale områder, den ikke har kompetencer til (4) og indeholder balancerende redskaber, der sikrer at subnationen er integreret i staten, hvilket kan ske ved finansiell støtte og repræsentation i metropolstatens parlament (5). (Í Dali 2015, 32; Wolff 2007, 2–3).

Med selvstyreloven opnåede Grønland øget autonomi, og denne udvikling gør, at flere af elementerne på mange områder er samstemmende med den nuværende grønlandske situation. For det første er den grønlandske befolkning demografisk forskellig fra Danmark, idet størstedelen af befolkningen stammer fra Inuitterne. For det andet varetager Grønland selvstændigt flere ressortområder uafhængigt af Danmark. For det tredje har de i forbindelse med andet punkt den udøvende og lovgivende magt på hjemtagede områder. For det fjerde er der restriktioner i selvstyreloven, der kan begrænse Grønlands udenrigspolitiske beføjelser, hvis det, som redegjort for tidligere, berører forsvars- og sikkerhedspolitik. Denne begrænsning er kernen i diskussionen om kompetencefordelingen. For det femte får Grønland et årligt bloktilskud fra Danmark og er med to medlemmer repræsenteret i det danske folketing.

---

⁸ Grønland er ikke et lille øsamfund, men kan qua det befolkningsantal siges at høre under denne kategori.

Grønland kan ud fra disse kriterier uden tvivl betegnes som en subnational aktør inden for Rigsfællesskabet. Dog mangler Grønland dog stadigvæk den sidste beslutningstagende magt for at opnå betydelige udenrigs- og sikkerhedspolitiske kompetencer (Ackrén og Jakobsen 2015, 404). Dette knytter sig især til punkt 4 i ovenstående gennemgang af Wolffs paradiplomatiske kendetegn for subnationers territoriale autonomi. At have begrænset myndighed til at engagere sig på internationale områder, den ikke har kompetencer til, kan sammenlignes med den uenighed, der var mellem den danske regering og Naalakkersuisut om Grønlands udenrigspolitiske beføjelser i henhold til kompetencefordelingen af uran sagsområder. Der blev som nævnt tidligere sat spørgsmålstejn ved kompetencens udenrigs- og sikkerhedspolitiske karakter, der ikke nødvendigvis lå hos den danske regering. Dette medførte en debat om kompetencefordelingen mellem de to regeringer.

Problemet er, at udenrigs- og sikkerhedspolitik er så tæt koblet til råstofudvinding, at der let kan opstå misforståelser og overlap. Det er eksport af uran og varetagelsen af safeguards er et eksempel på. Dette kan fastslås på baggrund af de juridiske uoverensstemmelser, der er beskrevet i forrige kapitel. Ifølge Ackren og Jacobsen er selve selvstyrelovens konstruktion dog en del af problemet, da paragraf 12 om udenrigspolitiske beføjelser giver mulighed for brede fortolkninger (Ackrén og Jakobsen 2015, 410).

Netop diskussionen om, hvorvidt Grønland havde den materielle kompetence i forhold til uraneksport, er baggrunden for undersøgelsen i dette speciale. Med selvstyreloven fik Grønland et større manøvrerum i internationale relationer (Ackrén og Jakobsen 2015, 404), men med ophævelsen af nultolerancen opstod der dertil uenighed om, hvor stort dette manøvrerum var, og senere blev dette manøvrerum fastlagt med uranaftalen, men op til dette var der, som refereret i kapitel 2, juridiske uenigheder mellem Spiermann og Lett på den ene side og justitsministeriet på den anden side samt politiske uenigheder, der vil blive set nærmere på i analysen.

Paradiplomati kan ifølge Crikemans let blive anset som kontroversielt, fordi det i dets ordlyd indeholder elementer af konflikt mellem subnation og metropolstat, der på den måde implicit antager, at der udelukkende er inkompatible interesser mellem de to aktører, hvilket ikke altid behøver at være tilfældet. Udover at analysere konflikten kan paradiplomati ifølge Crikemans også analyseres som parallelle og komplementære forhold mellem subnation og metropolstat (Crikemans 2010, 1). Det interessante for denne case er netop at se på, hvorvidt man kan tale om et konfliktuelt forhold mellem Grønland som paradiplomatisk subnation og Danmark som den styrende metropolstat i forhold til beslutningsprocessen op til uranaftalen. Der vil således ses bort fra disse to andre forståelser af paradiplomati i dette speciale. Omdirigeret til specialets case vil det blive undersøgt, om der er tale om en konflikt, hvilket der også bliver spurgt ind til i problemformuleringens arbejds spørgsmål.

Konflikter kan opstå ved metropolstatens afvisning af subnationens deltagelse i den internationale arena, hvilket vil underminere subnationens autonomi. I hvilken grad subnationer kan efterfølge dens egen udenrigspolitik afhænger af dens muligheds- og interessestruktur, der bestemmes af, hvorvidt det er samstemmende med metropolstatens ditto (Wolff 2007, 11–12).

“The bottom line, therefore, is this: autonomous entities’ participation in the international arena is a function of the competences that they acquire through a specific autonomy arrangement and need to be treated as a logical extension thereof in order to make the overall conflict settlement viable and attractive” (Wolff 2007, 12)

Ifølge Wolff er der derfor behov for god koordination mellem autonome subnationer og den centrale regering i metropolstaten, når det gælder internationale affærer. Oftest strider subnationers deltagelse i det internationale samfund ikke med metropolstatens strategi. Sommetider er dens deltagelse komplementerende og fordelagtig for metropolstaten. Men subnationers deltagelse i den internationale arena er i sidste ende ikke ensbetydende med, at de kan gøre, hvad de vil uafhængigt af metropolstaten. Metropolstaten er den ultimative bærer af den samlede suverænitet (Wolff 2007, 12–13), hvilket gør, at *“paradiplomacy is, at best, a competence devolved to autonomous entities and hence it is the sovereign state that decides how much of its powers it shares* (Wolff 2007, 13).

Postkolonialisme og paradiplomati har givet et billede af bevæggrunde og baggrunde, som både Danmark og Grønland kan have i deres forhold til hinanden. Sammen med den hegemoniske magtforståelse vil disse to begreber nedenfor blive sat sammen i en identitetsdiskursiv ramme, der vil blive den overordnede teoretiske og hypotetiske ramme for specialet, for derefter at blive analyseret ved brug af diskursteoretiske analyseværktøjer.

3.2 Divergerende Identitetsforståelser

Identitet er ifølge Gad altid en forkortelse for identitetsdiskurser, der skabes løbende i vores fortællinger om vores forhold til andre (Gad 2009, 2) En grønlandsk person tilhører derfor i denne sammenhæng også en samlet grønlandsk identitet, der som gruppe eksisterer, fordi de italesættes som en samlet gruppe. Denne italesættelse kunne som i denne case ske ved en dansk italesættelse af grønlandske kompetencer, der foregår selv om grønlænderne nødvendigvis ikke er enige i denne italesættelse. Gennem den sproglige italesættelse af en anden identitet opstår således en magtrelation.

Set ift. baggrundsanalysen og den forudgående teori vil danske politikeres artikuleringer om kompetencefordelingen blive analyseret i et postkolonialt identitetsperspektiv men ikke umiddelbart defineres som dette. Ved brug af diskursteoretisk metode vil det blive undersøgt, om danske politiske

holdninger kan ses som postkoloniale og hegemoniske, og om det danske hegemoni i den sammenhæng er med til skabe et postkolonialt billede af en grønlandsk teenageidentitet, som har brug for dansk hjælp. Modsat vil grønlandske politikeres artikuleringer blive analyseret ift. den antagonistiske- og paradiplomatiske teori.

Postkolonialisme og paradiplomati vil således blive brugt som udtryk for de konfliktuelle identitetsdiskurser og samtidig blive betragtet som fikspunkter og billeder på henholdsvis Danmarks og Grønlands udgangspunkt i den konflikt, der foregik om kompetencefordelingen af uranrelaterede ressortområder. Nedestående afsnit vil konkretisere og applicere den diskursteoretiske forståelse af identiteter. Først vil det blive forklaret, hvordan identitetsdiskurser opstår, og dernæst vil det ved at bruge Lene Hansens begrebsapparat om identitet og udenrigspolitik blive anvendt på den konkrete case, og der vil ud af dette opbygges en teoretisk hypotese for dette speciale.

3.2.1 Opståen af Identitetsdiskurser

Inden for diskursteorien tillægges kollektiv identitet lige så stor vægt som individuel identitet, og begge skal forstås ud fra de samme principper. Grupper af mennesker såvel som individer har forskellige identiteter, der gennem italesættelsen fra andre eksisterer (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 57). Denne gruppe tillægges således nogle karakteristika fra andre grupper, som så er med til at skabe forskelligheder mellem disse og senere evt. medføre uenigheder og konflikter.

"I diskursive gruppedannelser lukker man således dels 'den anden', den som man identificerer sig i modsætning til, ude, og dels ignorerer man de forskelle, der er i gruppen indadtil – og dermed de andre måder man også kunne have dannet grupper på. Gruppedannelse er i den forstand politisk." (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 57).

Når gruppen er italesat, opstår en form for repræsentation, hvor talspersoner konstitueres i samme bevægelse som selve gruppedannelsen (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 56–59). I denne case kunne det være politiske talspersoner, der talte på vegne af Grønland ved at sige, at alle relaterede urankompetencer var et grønlandsk ansvar, eller danske politikere der gjorde det modsatte. Hver kunne disse så italesætte deres kompetencer i forhold til hinanden og på den måde indholdsudfylde deres syn på ansvarsfordelingen på vegne af hver deres to identiteter.

Ved den grønlandske ophævelse af nultolerancen og efterfølgende forhandling om kompetencefordelingen bliver det interessant at se, om dette kan analyseres antagonistisk samt paradiplomatisk, idet konflikten mellem Naalakkersuisut og den danske regering kan ses som en konflikt mellem to forskellige identitetsforståelser. Dette fører tilbage til første afsnit i dette kapitel om hegemoni og gør således også, at

identitetsdiskurser og repræsentation er relevant at inddrage. Idet snakken heraf falder på kompetencefordelingen af relaterede ressortområder efter uranudvinding, er det interessant at undersøge, om dette kan have været med til at skabe konflikten.

Eftersom de udenrigspolitiske kompetencer var det centrale stridspunkt i, hvor kompetencen af uraneksport og safeguards skulle placeres, vil nedstående afsnit omhandle, hvorledes nationale udenrigspolitikker italesættes mellem stater. Selv om Grønland ikke kan betragtes som en stat men som et oversøisk territorie og subnation i Rigsfællesskabet, fordi den ikke har fuld selvstændig suverænitet, vil Grønland alligevel anvendes som aktør i denne sammenhæng, fordi Grønland i denne case vurderes at passe ind i den teoretiske forståelse af identitet for lande, der er i konflikt med et andet land – Grønland i konflikt med Danmark.

3.2.2 Identitet og udenrigspolitik

Ifølge Lene Hansen betyder identitet noget i en diskursiv analyse af udenrigspolitiske problemstillinger, fordi der ikke forsøges lagt en kausal ramme ned over hændelser, men at der i stedet forsøges lavet en kortlægning af forskellige identiteters kausalitet (L. Hansen 2006, 6). Netop fordi omdrejningspunktet for konflikten var en diskussion om, hvem de udenrigspolitiske beføjelser tilhørte, er det interessant at se lidt nærmere på, hvad identitet indebærer i et udenrigspolitisk perspektiv.

Gennem den poststrukturalistiske og diskursteoretiske forståelse af identitet refereres der fx i politiske argumentationer ofte til en 'konstitutiv anden'. I et postkolonialt perspektiv kunne det være en argumentation om den manglende grønlandske kompetence til at varetage opgaven i at eksportere uran, da det vil være en for svær opgave for et så lille land som Grønland. På den måde argumenteres der for, at identiteter ikke nødvendigvis opstår ved trusler mellem to uenige parter men i højere grad som konstruerede identiteter, der gennem tidsmæssige artikulationer artikulerer identiteter til ikke at kunne det samme som dem selv (L. Hansen 2006, 9). Hegemoniskabende artikulationer er centrale i denne sammenhæng, idet;

“Official foreign policymakers seek to constitute themselves as having authority to speak about a foreign policy issue: their formal authority is derived from their institutional location, but authority is derived from their institutional location, but authority is also built on knowing about a particular issue” (L. Hansen 2006, 9).

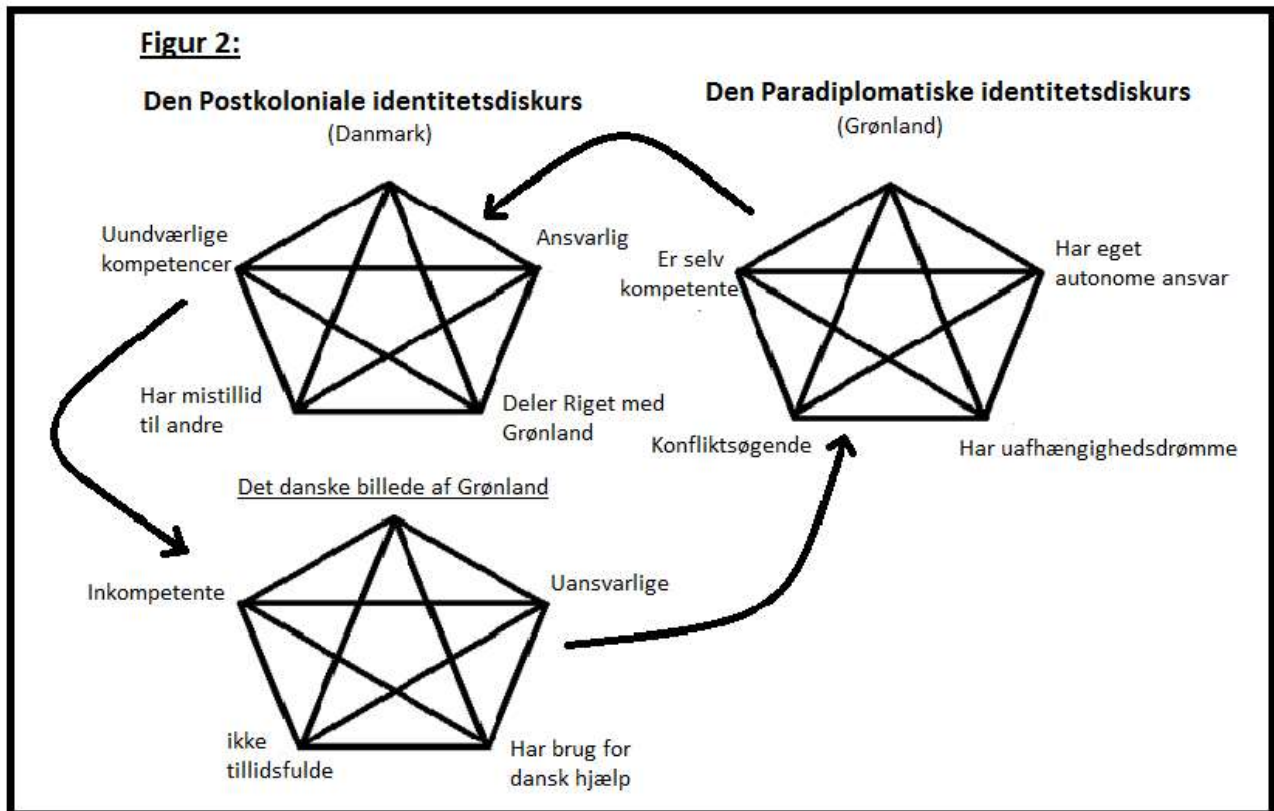
Således opstår en meget klar diskurs om, hvordan autoritet til at udtale sig samt føre udenrigspolitik bør udformes. I denne sproglige italesættelse konstrueres således de nationale identiteter, og *“the state’s construction of its national identity is only possible through a simultaneous delineation of something which is different or Other” (L. Hansen 2006, 20–21).*

Det interessante i denne case er derfor, om sproget er med til at konstruere nogle objektive identiteter, der skabes i relationen mellem modstående italesættelser i magtkampen mellem Grønland og Danmark.

Spørgsmålet i denne sammenhæng er om der gennem danske politikeres italesættelse af grønlandske kompetencer opstår et specifikt identitetssyn, der ikke tillægger Grønlandske kompetencer megen tillid til at kunne varetage opgaven alene. Det bliver således også et spørgsmål om magtrelationen, idet hegemonen gennem objektive kriterier kan italesætte den grønlandske identitet på en nedsættende facon, der kan være med til at forstærke den grønlandske antagonistiske modstand mod fx kompetencefordelingen. Der kan, som beskrevet i første afsnit om hegemoni, ikke fastlægges noget udgangspunkt for denne magtkamp. Som beskrevet tidligere er magt i et diskursteoretisk perspektiv en uforudsigelig og ubestemmelig kraft og anses som noget, der dannes i relationen mellem to kombattanter – i dette tilfælde Naalakkersuisut og den danske regering. Således vil der heller ikke her fastslås et specifikt udgangspunkt for, hvor man kan sige magtkampen om kompetencefordelingen begyndte. Det betyder, at der ikke analyseres fra konflikten begyndelse. Derimod tager analysen sin start fra det øjeblik, hvor konflikten for første gang blev tydelig.

Som et billede på den sproglige konstruktion af identiteters italesatte karakteristika har Lene Hansen lavet en illustrativ figur, der viser hvilke karakteristika, en given identitet italesættes som. Hansen bruger eksemplet mellem mænd og kvinder, men dette kan bruges i alle sammenhænge (L. Hansen 2006, 21). Omformet til denne cases problematik viser nedenstående figurer på en hypotesetestende facon, hvordan postkoloniale og paradiplomatiske karakteristika udformer sig i et henholdsvis dansk og grønlandsk billede. Et af målene med analysen bliver således at finde ud af, om disse karakteristika kan appliceres til den måde diskurserne udformer sig i casen om beslutningsprocessen af uranaftalen? Samt undersøge om disse sproglige konstruktioner af identitet fra dansk side samt den efterfølgende grønlandske reaktion kan appliceres til henholdsvis det postkoloniale og paradiplomatiske teori.

Nedenstående Figur 2 illustrerer denne magtrelation og opfattelse. Den hegemonisk-postkoloniale tilgang illustreres med to figurer, fordi danske politikere som hegemonier besidder den hegemoniske magtitalesættelse. Den antagonistiske-paradiplomatiske tilgang er modsat illustreret med én figur, idet antagonismen ikke besidder magtitalesættelsen eksemplificeret i den dansk-grønlandske magtrelation. Disse identitetsdiskurser er lavet med udgangspunkt i ovenstående teoretiske afsnit om postkolonialisme og paradiplomati.

Figur 2 illustrerer ved de tre stjerner i en pentagon de identitetskarakteristika, som hypotetisk vil blive undersøgt i dette speciale. Ud fra den hegemoniske-, postkoloniale- og paradiplomatisk teori er spørgsmålet således, om denne figurs hypoteser og udtryk kan appliceres til det magtspil, der har været i forbindelse med fastlæggelsen af uranaftalen. Denne hypotese kombinerer så at sige den diskursive teori om hegemoni og antagonisme med teorierne om postkolonialisme og paradiplomati og gør dem til en selvstændig teoretisk ramme for dette speciale. Hver enkelt karakteristika ud fra stjerne hjørnerne danner således de forskellige hypoteser.

Stjernen øverst i venstre hjørne illustrerer, hvilke kompetencer Danmark i et hegemonisk og postkolonialt perspektiv hypotetisk ville tillægge sig selv ift. den givne kompetencefordeling af uran-sagsområder. Som den dominerende metropolstat tillægger det danske selvbillede sig selv nogle nødvendige kompetencer i relation til Grønland. I forlængelse af denne viser stjernen under, hvordan Danmark hypotetisk ville italesætte grønlandske kompetencer med postkoloniale briller på. Stjernen til højre viser grønlandske kompetencer set med subnationale-paradiplomatisk samt antagonistiske briller på.

Det interessante er, hvorledes konflikten mellem den postkoloniale aktør og paradiplomatisk aktør foregår. Set ud fra den hegemonisk-antagonistiske teori vil Danmark i denne sammenhæng opfatte og

italesætte grønlandske kompetencer i tråd med de karakteristika, som står i stjernen øverst til venstre. Denne postkoloniale identitetsdiskurs vil således tillægge Grønland dårligere kompetencer end Danmark selv og derfor konkludere, at kompetencen hører hjemme i Danmark. Denne form for identitetsitalesættelse vil Grønland reagere antagonistisk på ved at tillægge dem selv de kompetencer, det ville kræve at varetage ansvaret. Pilene mellem de tre figurer viser derfor, hvor påvirkningen for italesættelsen af egen eller den andens identitetsdiskurser kommer fra, men viser som sagt ikke, hvor magten begynder. Som man kan se, går pilene i ring, og oftest vil antagonismen reagere på hegemonens italesættelse af dens kompetencer, eksemplificeret ved den grønlandske italesættelse af selv at have kompetencen til uraneksport.

Opsamling

Postkolonial – og paradiplomatisk identitet gør sig nødvendigvis ikke gældende i den måde, danske og grønlandske politikere artikulere sig ift. uraneksport. Men det er interessant at undersøge, om der kan drages paralleller fra ovenstående teori til den måde, det er foregået på, idet der således kan sættes nogle teoretiske mærkater på de to identiteter. Modsat kan undersøgelsen vise, at forholdet mellem Grønland og Danmark i denne case måske ikke er så firkantet endda, men noget helt andet.

Man kan således se casen for dette speciale som et eksempel på en kamp om identitetsdiskurser, fordi der med disse identiteter også følger nogle arbejdsopgaver, der kan være med til at definere Grønlands position ift. Danmark i 'Rigsfællesskabet'.

Når der som i konflikten om kompetencefordelingen sker et clash mellem to identiteter, medfører det også, at en af forståelserne må bøje sig i konflikten. Med udgangspunkt i denne magtrelationelle konflikt samt de to underteorier om postkolonialisme og paradiplomati vil det med afsæt i diskursteorien blive undersøgt, om der er tale om en hegemonisk magt fra den danske regering samt støttende partiers side, og om der er tale om en antagonistisk (mod)reaktion fra Grønland.

I forlængelse af dette vil det diskursteoretiske begrebsapparat inddrages i næste kapitel for metodisk og analysestrategisk at kunne forklare, hvorledes magt og identitet vil blive analyseret diskursteoretisk.

Kapitel 4: Diskursteoretisk Analysestrategi og de dertil metodiske overvejelser

Diskurser er de entydige og fastlåste betydninger, der fx befinder sig indenfor et specifikt politisk sagsområde. De kan fx udformes som 'det nødvendige', 'det sikreste', 'det ansvarlige' valg af politiske tilgange og dermed gøre en politik til en ophævet objektiv sandhed uden dog at have belæg for en sådan påstand. Udenom den dominerende diskurs findes det diskursive felt, som er alle de andre muligheder for betydningsdannelse, der eksisterer ud over den dominerende diskurs (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 70). På den måde medfører den dominerende diskurs' dagsorden en reduktion af andre diskursive muligheder (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 40). Diskursteori er således forsøget på at medtænke dette væld af måder at forstå og mediere diskurser på (A. D. Hansen 2004, 389–90). Dette gør, at diskursteori afviser eksistensen af den overordnede sande og objektive rigtige måde at indrette samfundet på. Hegemoni er en dominerende diskurs, der viser, hvem der er den dominerende aktør i et magtrelationelt forhold og af den baggrund udtrykker sig gennem sproglig dominans (Frølund Thomsen 2005, 147–48).

Diskursteori trækker på dele af lingvistikken og sprogfilosofien i dets tilgang. Det indebærer, at sproget anses som et vigtigt og væsentligt politisk værktøj i de udviklingsprocesser, hvor politik skabes. På den måde opstår politiske diskurser gennem den måde, forskellige sider definerer og redefinerer den sociale virkelighed. Sprog og den politiske virkelighed bliver således gensidigt forudsættende. Laclau og Mouffe mener derfor ikke, at der findes noget neutralt sprog, og sproget bliver derfor centralt på et erkendelsesanalytisk plan, eftersom virkeligheden alene frembringes i sproget (Frølund Thomsen 2007, 178–81).

Teori og metode er tæt koblet sammen i diskursteorien. Der findes ingen metode i traditionel forstand eller en stor og forkromet masterplan, der beskriver på hvilken måde, man bør bruge teori ift. empiri. (Dyrberg, Dreyer Hansen, og Torfing 2000, 320). Laclau og Mouffe lavede ikke selv detaljerede analyser af empirisk materiale, men så deres teori som en teori om samfundet. Dette har medført, at den diskursteoretiske metode er blevet omformet af forskere, der er inspireret af Laclau og Mouffes teoretiske apparat, men som manglede et analysestrategisk aspekt. Ifølge Winther Jørgensen og Phillips kræver det derfor en smule fantasi at bruge diskursteorien metodisk på empiri, men det er dog muligt (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 62). Analysestrategisk er diskursteori således hverken induktiv eller deduktiv, men kernen for analysen er i stedet at afsøge de dislokationer og eksklusionsprocesser af alternative diskurser, der førte frem til det nuværende resultat (A. D. Hansen 2004).

Dette speciale kombinerer en diskursteoretisk analysestrategi med en hypotesetest af de postkoloniale – og paradiplomatiske karakteristika. Den hegemoniske magtrelation anses diskursivt men afgrænses til at gælde inden for postkolonialisme og paradiplomati. Postkoloniale - og paradiplomatiske karakteristika vil blive analyseres som hypoteser for de to aktørers mulige adfærd. Analysen vil således undersøge, om dette kan bekræftes eller afkræftes. Det vurderes ikke at være modstridende at anvende disse teorier sammen, men anses i stedet som et aktivt metodisk valg at opbygge denne selvstændige teoretisk forståelse.

Diskursteoriens magtrelationelle perspektiv er central for denne undersøgelse. Derfor vil dette kapitel også omhandle, hvorledes denne relation vil blive grebet analysestrategisk an. Centralt er det metodisk vigtigt at være klar over, at der i den diskursive kamp er forskellige aktører, der kæmper om hegemoniet. Dvs. at de sprogligt artikulerer på en måde, der forfordeler deres betydninger, for således at få dem fastlåst, som de vil. Antagonismen opstår, når to diskurser støder sammen og skaber forskellige identiteter i en sag. (Phillips 2015, 279).

Før de diskursteoretiske begreber vil blive fremlagt, vil de videnskabsteoretiske overvejelser omkring kombinationen af diskursteori og hypoteser nedenfor blive forklaret.

4.1 Videnskabsteoretiske overvejelser

Med sin rod i poststrukturalismen stiller diskursteorien spørgsmål ved opnåelsen af den objektive sandhed (Esmark, Bagge Laustsen, og Åkerstrøm Andersen 2005, 11; A. D. Hansen 2005, 194–95). Diskursteoriens ontologi kan nærmest kaldes for ubegrænset åben, idet inddragelsen af forskellige virkelighedsanskuelser som den samlede virkelighed er pointen med teorien. Diskursteorien undersøger netop, hvordan nogle virkelighedsyn (diskurser) bliver udelukket gennem kampene om diskurser. En kamp om retten til fastlæggelse af betydning. Ifølge diskursteorien findes et net af virkelighedsforståelser, der tilsammen danner virkeligheden. Dette net har ingen grænse som sådan men indsnævres, når man analyserer diskursteoretisk (A. D. Hansen 2004, 392). Selve meningens flydende karakter er et diskursteoretisk ontologisk vilkår (A. D. Hansen 2005, 181).

Indsnævringen af diskurserne er således gjort på forhånd, fordi det diskursive felt afgrænses ved at opstille hypoteser om hegemoni, antagonisme, postkolonialisme og paradiplomati. Dette medfører netop, at casen afviger en smule fra en "klassisk" diskursteoretisk tilgang, der ikke på samme måde laver den form for hypotesetest, som er anvendt i dette speciale. Den opbyggede hypotese om det hegemoniske magtspil mellem de postkoloniale- og paradiplomatiske identitetsdiskurser ønskes således verificeret eller falsificeret. Til sidst sammenlignes disse i konklusionen for at kunne bestemme, hvorledes magtspillet i fastlæggelsen af uranaftalen er kommet til udtryk.

Diskursteoriens epistemologi siger noget om, hvad vi er i stand til at vide, og hvordan vi kan vide det (Phillips 2015, 285). Ligesom ved diskursteoriens ontologiske syn på virkeligheden så siger epistemologien hertil også, at viden er en social konstruktion (Dyrberg, Dreyer Hansen, og Torfing 2000, 319).

Epistemologien har forrang foran ontologien i diskursteori, fordi teorien indeholder nogle konstruktivistiske elementer, hvilket vender om på forholdet mellem de to. (A. D. Hansen 2004, 397–402). Den epistemologiske objektive viden er således en diskursiv konstruktion i den ontologiske virkelighed, hvilket medfører, at endegyldig viden er uopnåelig, idet sandheden er en diskursiv konstruktion, som kun eksisterer i afgrænsede tidsperioder. Det medfører, at denne undersøgelse vil give et billede af det magtspil om kompetencer, som foregår mellem danske og grønlandske politikere om uranaftalen inden for Rigsfællesskabet.

Nedenstående afsnit forklarer, hvordan diskursteoretiske begreber er gode til analysestrategisk at frembringe en bred forståelse af implicerede parter forskellige perspektiver i analysen af fx politiske konflikter.

4.2 Diskursteoretiske begreber

Diskursteorien indeholder mange sammenhængende begreber, som alle på forskellig vis er centrale for den diskursteoretiske analyse. Dette afsnit vil gennemgå de begreber, der vurderes at være relevante i forhold til den videre operationalisering af teorien.

Begreberne artikulation og nodalpunkt er nøglen til at åbne en diskursteoretisk analyse op (Frølund Thomsen 2007, 183–84). I de følgende afsnit vil disse to begrebers metodiske samt analysestrategiske anvendelighed for en diskursteoretisk konfliktanalyse blive gennemgået. Derefter vil begreberne myter, sedimentering og dislokation blive forklaret.

4.2.1 Artikulation

Artikulation er når forskellige sociale eller politiske størrelser sammenkobles på en ny måde og derved modificeres i betydning (A. D. Hansen 2004, 392, 2005, 180). Dette er med til at indskrænke det diskursive felts brede betydningsunivers og dermed etablere selvstændige og i nogle tilfælde dominerende diskurser (Frølund Thomsen 2007, 183–84). Lige såvel som alt er diskursivt i diskursteorien, er alt også artikuleret og modificeret gennem artikulation i diskursteorien. Modificering indebærer en ændring af noget i både betydning og mening (A. D. Hansen 2004, 393). Efterfølgende er det med til at opretholde 'betydning' i et 'uafgørligt' område ved at reproducere eller forandre den sædvanlige indholdsudfyldelse i den konkrete diskurs. Disse diskursive artikulationer vurderes som centrale i politikskabelsen, idet der heri sker en udelukkelse af andre måder at forstå det politiske på inden for det konkrete 'diskursive felt'. En

handlingsudvikling, der for Laclau og Mouffe ses som kontingente artikulationer og ikke som 'det nødvendige' for samfundet. Denne form for objektivisering af politik sker kun gennem politiske processer og kamp (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 47).

4.2.2 Nodalpunkter

Nodalpunktet er patenteret tegn, som andre begreber og symboler ordnes omkring, og som derved præciserer et politisk udsagns forsøg på at italesætte objektivitet (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 37). Nodalpunktet er centrum for opståen af en diskurs, idet det begrænser det 'diskursive felts' vifte af betydninger og fikserer disse betydninger til én diskurs i en periode (A. D. Hansen 2004, 392). Denne begrænsning af forståelse sker ved begrebet 'Flydende betegner', der er flertydige tegn, hvor begreber forsøges objektiviseret ved artikulation og ved, at dets flertydighed gøres entydig. Der foregår derfor en politisk artikulerende kamp for at indholdsudfylde disse 'flydende betegner' for at opnå en hegemonisk position. Nodalpunktet såvel som de tegn, der ordnes omkring det, kan være 'flydende betegner' (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 37–39). Alle begreber, der beskriver samfundet, er 'flydende betegner', fordi de med tiden skifter betydning og indhold afhængig af, hvilken diskurs som er dominerende (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 51).

I identificeringen af en teksts eller talestrøms nodalpunkter er det vigtigt at kunne bestemme, hvor analysen kan begynde. Afgørende er nodalpunktets uerstattelige karakter, der indebærer, at et begreb i en tekst ikke kan udskiftes uden at indebære, at teksten ændrer markant betydning. Derfor handler analysen om at finde ud af, hvordan disse nodalpunkter og omkringliggende begreber sættes i relation til hinanden (Brænder, Harrits, og Lindekilde 2012, 225).

"Ved systematisk og eksplicit at reflektere over tekstens ordvalg, og hvilken det har for tekstens meningskabelse, kan man således skabe transparens i ens analyse og dokumentere, hvor modstillinger bør undersøges (Brænder, Harrits, og Lindekilde 2012, 227).

Idet nodalpunkter er flydende betegner, giver de først mening, når de sættes i en kontekst. Kontekstens betydningsdannelse skabes ved at analysere ligheder og forskelle i en artikulation. Ved at se på, hvad nodalpunkter og flydende betegner sammenlignes med og sættes i modsætning til, illustreres den betydningsfastsættelse, som en hegemonisk og diskursiv politisk proces har indeholdt (Brænder, Harrits, og Lindekilde 2012, 228).

4.2.3 Myter

Omkring nodalpunktet organiseres myter i det sociale rum, hvilket i det konkrete tilfælde er den dansk-grønlandske arbejdsdeling i 'Rigsfællesskabet'. Myter i denne case er afgrænset til at blive undersøgt som postkoloniale eller paradiplomatiske. Myter og nodalpunkter er flydende betegnelser og således tomme og afhængige af at blive sat i en kontekst. Ved at afdække de kæder af betydninger de ækvivalerer med, kan man efterhånden karakterisere diskurserne. Hvad er konflikten i casen? Hvori er de antagonistiske modsætninger i konflikten? Hvad er konsekvensen ved, at den ene part tager hegemonisk over og gør den flydende betegner entydig? (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 63–64).

Det er en myte at beskrive beslutninger som objektivt sande valg, idet modstridende holdninger ikke forsvinder men stadig eksisterer og fordi, at der forud for den givne beslutning fandt en diskussion, prioritering og endeligt et politisk valg af muligheder sted. Det gør myten til en selvmodsigelse og en imaginær størrelse, idet de både misopfattes men også bruges som handlingshorisont. (Winther Jørgensen og Phillips 1999, 51–52). Et af Målene for undersøgelsen bliver således at afsløre hvilke myter, der italesættes som en objektiv realitet for den dansk-grønlandske relation.

4.2.4 Sedimentering og dislokation

Når myten er fuldendt, sker en 'sedimentering', hvilket vil sige, at der sker en midlertidig stabilisering af en given struktur. Grunden til det er, at en midlertidig struktur bunder i diskursteoriens påstand om, at strukturer aldrig kan lukke om sig selv og blive til objektive størrelser. Strukturer er dermed altid dislokerede. Dvs. at der forud for sedimenteringen og samtidig med kampen om myteretten eksisterer en dislokation. Dislokation er 'huller i diskursens vej'. Det er eksempelvis den politiske konflikt omkring, hvilken vej politikere mener, en given sag eller politik skal udvikles. Gennem artikulationsprocessen dannes nye 'sedimenteringer' oven på dislokationer, og på den måde opstår der aldrig objektivitet (A. D. Hansen 2004, 394–95, 2005, 180). Det medfører, at ligegyldigt hvor 'sedimenteret' en given diskurs er, vil den altid indeholde uafgørbarheder, der indebærer, at den dominerende diskurs i et 'felt af diskursivitet kan ændres (A. D. Hansen 2004, 395). Der vil altid være en modstand mod den dominerende diskurs, og det gør, at den aldrig kan eksistere som en fast forankret, endegyldig sand og objektiv samfundsmodel.

Ved uranaftalen kan man derfor spørge, om der skete en sedimentering, da aftalen blev underskrevet? Og om der forud for dette var der en dislokation tilstede? Var der så at sige et 'hul i kæden', eftersom der var en åbenlys uenighed om kompetencefordelingen på uranområdet mellem de to regeringer, som beskrevet i kapitel 1 og 2?

I diskursteoretiske analyser identificeres nodalpunkt og dislokation som platform for resten af analysen. Dislokation viser, at der er et diskursivt felt af hegemoniske kampe mellem eksempelvis politikere for at få deres holdning til at blive afspejlet i det værende samfund (A. D. Hansen 2005, 180). Forskellige hegemoniske projekter kan være politiske, og dette speciales fokus vil netop være at identificere viften af de politisk-hegemoniske samt antagonistiske projekter, der var og er rundt om uranaftalen som dominerende diskurs. For at finde ud af dette vil jeg bruge ovenstående diskursteoretiske værktøjer samt specialets forståelse af hegemoni, antagonisme, postkolonialisme og paradiplomati som de mulige bevæggrunde og scenarier bag de forskellige aktørers handlinger og sproglige artikulationer

4.3 Anvendelse af diskursteori metodisk

Dette afsnit og dets underafsnit vil redegøre for de metodiske overvejelser for, hvorledes teori og analysestrategi metodisk vil blive brugt og appliceres i analysen.

Empirisk vil undersøgelsen gøre brug af analyse af formelle dokumenter og analysen af udtalelser, ordførertaler og parlamentsdebatter. Alle materialer vil på forskellig vis blive analyseret tekstanalytisk.

Nedenfor vil det blive gennemgået, hvordan dokumenter, parlamentsdebatter og ordførertaler metodisk vil blive grebet an.

4.3.1 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse eller tekstanalyse er den klassiske empiri inden for diskursteoretisk metode, idet dette er empiri, der er blevet til uafhængigt af forskningsprocessen (Dreyer Hansen 2000, 140; Dyrberg, Dreyer Hansen, og Torfing 2000, 330). Begge empiriske materialer, der vil blive anvendt i denne analyse, er tekstlige, og derfor vil flere af disse indfaldsvinkler også blive anvendt i analysen af de to andre tilgange.

Virkeligheden anskues fladt og bredt. Tekst kan ikke fortolkes dybere end den fremstår men skal analyseres fladt. Når man analyserer diskursteoretisk, analyserer man teksten ind i en diskurs, der er i det diskursive felt. Sandheden og virkeligheden består af den handling, tale mm., som aktøren artikulerede på det givne tidspunkt og det konkrete sted. Det skete og kan ikke laves om, og derfor er det virkelighed (Dyrberg, Dreyer Hansen, og Torfing 2000, 325–26). En tekstanalyse fokuserer på teksters betydningssættende karakter, samt hvorledes tekstens betydningsramme iscenesætter diskurser og begreber (Dyrberg, Dreyer Hansen, og Torfing 2000, 330). Selv om der i det teoretiske kapitel blev opsat nogle hypoteser for, hvilke diskursive identiteter henholdsvis Grønland og Danmark besidder, vil analysen således også bekræfte eller afkræfte disse, men dette vil blive gjort via den diskursteoretiske analysestrategi og metode.

Diskursteoriens mål er ikke at finde frem til den bagvedliggende kausalitet men at undersøge de forskellige diskursive kausaliteter, der er til stede i politiske beslutningsprocesser. På den måde kortlægges de tilstedeværende holdninger til kompetencefordelingen som et eksempel på den diskursive virkelighed.

Dette speciale undersøger uranaftalens diskurs op imod modstridende diskurser i en diskursiv hegemoni analyse. Det, der bliver undersøgt i denne sammenhæng, er, om der i denne diskursive magtkamp om kompetencefordelingen mellem Naalakkersuisut og den danske regering kan laves nogle magtrelationelle identifikationer, som kan karakteriseres som postkolonialistisk og paradiplomatisk, og om der i sidste ende kan siges at være tale om en hegemonisk magtrelationel italesættelse.

I analysen vil dokumentmaterialet bestå af pressemeddelelser, udtalelser i aviser, formelle dokumenter, ordførertaler og parlamentsdebatter, der har omhandlet uranudvinding og -eksport, uranaftalens aftalepapirer mellem den danske – og grønlandske regering, samt de historiske, juridiske og internationale omstændigheder, der allerede er blevet redegjort for i baggrundsanalysen

Tekstanalysen vil blive anvendt på hele empirien, men grundet parlamentsdebatters særlige karakter er man nødt til at gøre sig specifikke metodiske overvejelser, inden man analyserer disse.

4.3.2 Parlamentsdebatter og ordførertaler

Med inspiration fra Wæver (2002) og Gad (2008) vil der blive brugt ordførertaler og parlamentsdebatter til at analysere de diskurser, hvor implicerede politiske aktører artikulere vedrørende kompetencefordelingen af uran ressortområderne. Politiske aktører er ifølge Wæver dem, som definerer de gældende strukturer for den førte politik, og de er derfor relevante at analysere (Wæver 2001, 42). Omdirigeret til den politiske debat af fordelingen af uran relaterede sagsområder vil analysen se på de ledende politikeres (regeringen og støttepartiers) samt politiske modstanderes artikulation i forbindelse med flere relaterede debatter om kompetencefordelingen i både folketinget og Inatsisartut. Gad anbefaler Wævers analyse af parlamentsdebatter i sin undersøgelse af, hvordan stat og nation konstitueres i nationale identitetsdiskurser i 'Rigsfællesskabet' mellem Danmark og Grønland i forbindelse med selvstyrekommissionens arbejde. Parlamentsdebatter anbefales her som *"et godt materiale at studere identitetspolitisk i, eftersom politikerne i deres mundslige diskussioner tilbagevendende aktiverer grundlæggende forestillinger"* (Gad 2008, 5)

Kapitel 5: Analysen

Dette analytiske kapitel vil blive analyseret i tre dele. Først vil grønlandske politikeres udtalelser under og efter ophævelsen af nultolerancen blive analyseret. Derefter vil danske politikeres udtalelser omkring uranaftalen analyseres. Til sidst vil grønlandske politikeres udtalelser om urantalen analyseres. Til sidst vil det i hver analysedel delkonkluderes, hvorvidt de politiske artikuleringer udtrykker dele af det magtspil, der har været i forbindelse med fastlæggelsen af uranaftalen og samtidig appliceres til teorien.

5.1 Analysedel 1: Grønlandske politikeres udsagn under og efter ophævelsen af nultolerancen (2013-2014)

Som beskrevet i baggrundsanalysen var der stor juridisk uenighed, om Grønland eller Danmark havde kompetencen til at eksportere uran og varetage safeguards. I den fælles uranrapport blev det fastlagt, at de to regeringer sammen skulle finde en løsning på uoverensstemmelserne, og det var de fortrøstningsfulde omkring. Alligevel påbegyndte Inatsisartut tre dage senere den 10. oktober 2013 nultolerancen over for uran, selv om der ikke var opnået enighed om kompetencefordelingen mellem Naalakkersuisut og den danske regering. Første analyseafsnit vil ved at inddrage citater fra grønlandske politikere undersøge, om der i disse artikuleringer var en anden vinkel end den, juristerne bag uranrapporten konkluderede. Var uranrapportens konklusioner en myte, som de grønlandske politikere ignorerede og italesatte anderledes

5.1.2 Ministertaler og ordførertaler i Inatsisartut

I et forelæggelsesnotat fra 8. oktober 2013 fremlagde forhenværende minister for Erhverv og Råstoffer, Jens Erik Kirkegaard, Naalakkersuisuts sit syn på dette. Kirkegaard sagde;

”i 2009 overtog Grønlands selvstyresagsområdet mineralske råstoffer og aktiviteter af betydning herfor. Meget symbolsk var det første område som Grønlands selvstyre hjemtog efter indførelsen af Grønlands selvstyre i 2009. Råstofområdet omfatter alle mineraler, for der er ikke noget lovgivningsmæssigt grundlag, der adskiller brydning af malm med radioaktive mineraler fra brydning af malm med ikke radioaktive mineraler” (Kirkegaard 2013a, 1).

”Naalakkersuisut har det sidste halve år været i tæt dialog med Danmark vedrørende spørgsmålet om konsekvenserne af en eventuel ophævelse af den Grønlandske nul-tolerance. I den forbindelse er det i vidt omfang blevet afdækket hvilke lovgivningsmæssige rammer, der eksisterer nu og hvilke internationale forpligtigelser som Grønland skal leve op til når uranen skal eksporteres. Vi vil selvfølgelig arbejde videre på baggrund af det arbejde, der allerede nu er gjort” (Kirkegaard 2013a, 1–2)

I talens indledning slås det fast, at råstofområdet omfatter alle mineraler, og at radioaktive mineraler også tæller med. Udsagnet om den tætte dialog med Danmark er svær at forstå, idet forholdet mellem de to regeringer ikke fremstår rosenrødt i uranrapporten. Naalakkersuisut og den danske regering var uenige i flere ting, og uranrapporten ender som beskrevet i kapitel 2 ud med at udskyde den endelige afgørelse. Således mente Naalakkersuisut (jf. citat i afsnit 2.5.2), at afsnittet om udenrigspolitiske beføjelser kunne signalere en særlig kompetencefordelingsmodel, som de ikke var enige i. Dette kan være uoverensstemmende med at sige, at de lovgivningsmæssige rammer er afdækket, idet de jo var uenige om dem.

En sådan form for artikulation kan appliceres til både en antagonistisk og paradiplomatisk identitetsdiskurs, fordi den udfordrer uranrapportens konklusioner for derved at sige, at det er et autonomt Grønlandsk ansvar. Artikulationen kan også siges at gøre brug af flere diskursteoretiske begreber. Man kan sige, at uranrapporten ved dets planer om at finde en løsning havde sedimenteret en diskurs for, hvorledes dette skulle forløbe, men med ophævelsen i Inatsisartut opstod således en dislokation, idet Naalakkersuisut gik imod denne linje. På den måde ignoreres flere konklusioner fra uranrapporten, og Kirkegaard fremlægger en ny diskurs / myte for kompetencefordelingen. Dog skal det nævnes, at Kirkegaard senere i sin ordførertale også siger;

”Derudover skal vi sammen med Danmark opsætte et system hvor vi sikrer at eksporten af uran og andre radioaktive mineraler kommer til at ske på en måde, så Riget lever op til alle sine internationale forpligtigelser” (ibid., 2).

Dette udsagn kan på den ene side siges at opløde foregående udsagn, men på den anden side afviser det ikke, at Kirkegaard alene så det som en Grønlandsk kompetence men udelukkende ønskede dansk rådgivning og ikke styring.

I Inatsisartut udtalte de forskellige partier sig ligeledes om lovforslaget. Nedenstående tabel 1 samler centrale citater og artikulationer fra politiske repræsentanters ordførertaler fra både 1. og 2. behandling for den vej igennem at finde ud af, hvordan den samlede gruppe af grønlandske partier forholdte sig til ophævelsen af nultolerancen.

Tabel 1: Citater og Artikulationer fra ophævelsen af nultolerancen i Inatsisartut 2013
Kim Kielsen (Siumut) og på vegne af Partii Inuit
<i>”Hvis der er et flertal for, at nul-tolerancen bliver ophævet, stiller Siumut og Partii Inuit krav om, at Naalakkersuisut skal tiltræde diverse konventioner, lovgivninger samt retningslinjer som det internationale Atom Agentur eller for den sags skyld EuroAtom eller andre internationale traktater påkræver udover dem vi allerede har tiltrådt, således at der vil være klare og faste rammer for, eksempelvis hvorledes brydning, håndtering, transport og handel skal</i>

<p>foregå" (Kielsen 2013).</p>
<p>Kalistat Lund (IA)</p> <p>"Vi skal i dag drøfte et beslutningsforslag, som vil blive et af de vigtigste emner i nyere tid og som potentielt vil have meget store konsekvenser for vores fremtid" (Lund 2013, 1)</p> <p>"Hvis man ønsker at ophæve nul-tolerancen, bør man først og fremmest afdække alle problemstillinger." (Ibid., 2).</p> <p>"Hvis man fjerner nul-tolerancen, vil vores land Kalaallit Nunaat blive et uranproducerende land. Det vil gælde for os alle sammen, uanset om vi er enige eller ej. For at åbne op for uranudvinding har Naalakkersuisut meddelt at såfremt det bliver aktuelt at tillade udvindingen, så vil borgerne i nærheden have lov til at stemme om det. Hvis et land åbner op for uranproduktionen, er det et meget alvorligt skridt at tage. Hvis det vitterligt kommer til en afstemning, så kræver Inuit Ataatigiit at det er hele befolkningen der skal have lov at deltage, det er os alle sammen der skal være fælles om ansvaret. Vi kræver at befolkningen bliver oplyst om alle aspekter vedrørende uran, før en eventuel folkeafstemning." (Ibid., 2).</p>
<p>Jens B. Frederiksen (Demokraterne)</p> <p>"Demokraterne er oprigtigt bekymrede. Det er vi, fordi vi her har at gøre med et forslag, der har vidtrækkende konsekvenser for vort lands fremtid. På trods heraf, så mener Naalakkersuisut ikke, at det er nødvendigt med borgerinddragelse på trods af, at det ledende koalitionsparti gik til valg på netop mere åbenhed og større borgerinddragelse" (J. B. Frederiksen 2013, 1)</p> <p>"Det er Demokraternes håb og tro, at EU vil stille sig positive over for en ansøgning" (Ibid., 3)</p> <p>"Arbejdsgruppen påpeger, at vi er nødt til at foretage disse tiltag for at kunne være sikre på, at vores eksporterede uran udelukkende anvendes til fredelige formål"</p> <p>"At stille den slags krav kræver, at man har et apparat, at man har en selvstændig nation og at man er repræsenteret i internationale fora, så man har mulighed for at kontrollere at købsbetingelserne bliver overholdt. Indtil vi er en selvstændig nation vil vi i den henseende være afhængige af Danmarks forhandlingsret i FN og i andre internationale organer. I sagens natur vil det kræve, at man på alle områder opnår enighed med Danmark om, hvordan det her skal effektueres. Demokraterne konstaterer, at den enighed ikke er til stede i øjeblikket." (Ibid., 3).</p> <p>"Demokraterne er grundlæggende et parti, der går ind for uranbrydning. Det har vi altid været, men det skal kun ske som følge af ordentlige, grundige og gennearbejdede undersøgelser. I den forbindelse må vi konstatere, at Naalakkersuisut virkelig har gjort det vanskeligt at være et parti, der er tilhængere af at bryde uran" (Ibid., 4)</p>
<p>Gerhardt Petersen (Atassut)</p> <p>"Gennem selvstyreloven som vi alle værdsætter, så understreges det, at vi har ejerskab til mineraler der er i vort land, der ligger til lands, til havs og i havbunden, og at vi har ret til selv at bestemme hvordan vores ressourcer skal udnyttes, uden at skulle spørge andre først." (Petersen 2013, 2)</p> <p>"Men i dag skal vi med henvisning til hvor langt vi er nået i arbejdet med de lovgivningsmæssige rammer for udvinding af uranholdige mineraler er vi som parti klar til at man på sigt også åbner op for mulighed for at udvinde uran med henblik på eksport." (Ibid., 2)</p> <p>"I forbindelse med ophævelsen af nultolerancen for udvinding eller udnyttelse af uran eller andre radioaktive mineraler og i forlængelse af denne udvinding af uran med henblik på eksport, så er der i den senest udarbejdede og</p>

nye redegørelse, der lige er udkommet (uranrapporten – red.), anbefalinger som vi i ATASSUT mener skal følges, og at vi på den baggrund anbefaler at Naalakkersuisut bl.a. skal arbejde for følgende:

- Sikre samtlige internationale aftaler
- At der skal arbejdes for at love der vedrører om uran der udvindes med henblik på eksport ved kongelig anordning skal gøres gældende i Grønland.
- Sikre Grønland bliver i stand til at leve op til de internationale direktiver
- ... skal skabes et tilsynsorgan der skal føre tilsyn med eksportering af uran fra Grønland
- ... arbejdes på at få udarbejdet en samarbejdsaftale med Danmark på udenrigs- og sikkerhedsområdet.” (Ibid., 2-3)

”... vi er i ATASSUT ikke bekymrede for at ophævelsen af nultolerancen, da nultolerancen skal gøres gældende i samarbejde med de lande og verdenssamfund, hvor man er underlagt meget strikse regler samt tilsyn.” (Ibid., 4)

Kielsen udtrykker i citatet, ligesom Kirkegaard, holdningen om, at Grønland selv bør varetage alle dertilhørende kompetencer, idet han siger, Siumut stiller krav til Naalakkersuisut om at tiltræde diverse internationale aftaler, således at transport og handel kunne foregå. Med det sidste udsagn italesætter Kielsen lig Kirkegaard den nye diskurs og siger dermed også, at han mener, det er en Grønlandsk kompetence, da han ikke nævner Danmarks rolle. Det passer ligeledes ind i en paradipomatisk identitetsdiskurs, fordi han i vi form siger, at Naalakkersuisut stiller krav om at tiltræde diverse internationale konventioner, lovgivninger og retningslinjer, bl.a. med henblik på transport og handel (Lig eksport). Det vidner om en holdning til, at Kielsen mener, det er Naalakkersuisuts egen kompetence og ansvar. Det er endvidere interessant, at Kielsen også talte på vegne af Partii Inuit. Partii Inuit havde i 2013 et mandat i Inatsisartut og havde en ministerpost i Naalakkersuisut. Da dagen kom for førstebehandlingen af ophævelsen af nultolerancen, var medlem, Randi Broberg, blevet syg og gav derfor Kim Kielsen mandat til også at tale på vegne af Partii Inuit, selv om hun samme dag i Sermistiag.AG blev citeret for at være imod lovforslaget. Her sagde Broberg;

”Jeg mener, at emnet skaber alt for stor splittelse i samfundet, så det er mere på sin plads, at der bliver afholdt en folkeafstemning i hele Grønland. Det er vigtigere med en folkeafstemning fremfor en afstemning i Inatsisartut-salen, hvis vi skal skabe ro om emnet, (siger Randi Broberg til Sermistiaq.AG)” (Mølgaard 2013)

Efter afstemningen om ophævelse af nultolerancen blev Partii Inuit smidt ud af regeringen, fordi deres modstand imod uranudvinding ifølge Aleqa Hammond gik imod regeringens koalitionsaftalen, der indeholdte en ophævelse af nultolerancen (Hannestad 2013). Det er stadig uvist, om Randi Broberg var syg ved 1. behandlingen, eller om hun bare blev hjemme, fordi Partii Inuit var imod regeringskoalitions holdning.

Udover Partii Inuits modstand var der også modstand og skepsis fra IA og Demokraterne. Kalistat Lund fra IA betegnede lovforslaget som et af de vigtigste i nyere tid, men i en negativ sammenhæng. Selvom Lund gør det klart, at IA er imod, at Grønland bliver et uranproducerende land, så indikerer Lunds ordførertale alligevel tydeligt, at IA i 2013 mente, det var en grønlandsk kompetence at ophæve og varetage alle uranrelaterede sagsområder. Idet IA lig Partii Inuit mente, at dette skulle besluttes ved en folkeafstemning, viser det også, at IA mener, det er Grønlandsk sagsområde. Ved 2. behandlingen sagde Lund i forlængelse af dette, at IA mente, at beslutninger af så principiel og afgørende karakter for samfundet skulle igennem en folkeafstemning (Lund 2013b, 2). Dette indikerer igen, at IA mente, det var en grønlandsk kompetence.

Tidligere formand for Demokraterne, Jens B. Frederiksen, sagde under anden behandlingen den 24. oktober 2013, at det var nødvendigt med borgerinddragelse. Videre sagde Frederiksen, at Demokraterne grundlæggende gik ind for uranbrydning, men at dette skulle foregå efter gennemarbejdede forundersøgelser, hvilket han ikke mente, var tilfældet ved lovforslaget. Det var endvidere Demokraternes håb og tro, at EU ville stille sig positive overfor en grønlandsk ansøgning, men dertil sagde Frederiksen også, at Grønland ville blive afhængige af Danmarks internationale rolle. Sidst refererede udsagn siger klart og tydeligt, at Demokraterne mente, at dansk indblanding ville være uundgåelig, indtil Grønland kunne blive en selvstændig stat. Dermed udtrykkes der også, at kompetencefordelingen er op til diskussion fra Demokraternes side.

Atassuts Gerhardt Petersen gjorde det klart i sin ordførertale, at Atassut nu mente, at uranressourcerne ubetinget tilhørte Grønland, og at de i henhold til selvstyreloven kunne udnytte disse, uden at spørge andre om lov, samt på sigt udnytte disse med henblik på eksport.

Derfor kan disse artikulationer også virke en smule modsætningsfyldte, set ift., at Petersen i samme tale anbefaler, at Naalakkersuisut arbejder for at leve op internationale aftaler og direktiver, at der bliver oprettet et tilsynsorgan, der skal føre tilsyn med eskortering af uran fra Grønland og at der skulle arbejdes for en samarbejdsaftale med Danmark på udenrigs- og sikkerhedsområdet.

Artikulationer fra både Demokraterne og Atassut er derfor begge tvetydige, idet de i deres ordførertaler formår at nævne noget om Grønlands selvstændighed, samtidig med de siger, at Danmark på en eller anden måde skal inkluderes.

Ved 2. behandlingen sagde Jens-Erik Kirkegaard dog i tråd med Atassut og Demokraterne således;

"... håndteringen af uran i vores smukke og beskyttelsesværdige land sker på en sikker måde og i overensstemmelse med alle internationale aftaler opstillet til at sikre, at uran kun anvendes til fredelige formål". Og senere i talen sagde han; *"Vi skal indgå en samarbejdsaftale med Danmark om det fremtidige*

samarbejde, og vi skal i den forbindelse have tilrettelagt dialogen med internationale aktører, herunder det internationale atomenergiagentur (IAEA)” (Kirkegaard 2013b).

Det interessante her er den måde, Kirkegaard både siger, at Grønlands natur er unik, og samtidig nævner, at Grønland skal indgå en samarbejdsaftale med Danmark. På den måde artikuleres, at uranproduktion ikke vil skade naturen, hvilket det uundgåeligt vil de steder, hvor uran brydes. Det er endvidere en smule forvirrende, at Kirkegaard ved 1. behandlingen nærmest indikerede, at det var Naalakkersuisuts ansvar, og derefter siger, der skal indgås en samarbejdsaftale. Det virker en smule modsætningsfyldt at ophæve nultolerance, før der er fundet en løsning på de uenigheder, der var mellem de to regeringer i uranrapporten, idet delegationen fra Naalakkersuisut opponerede så kraftigt imod det ved at mene, at kapitel 4 kunne signalere en særlig kompetencefordelingsmodel, som de var imod.⁹ Den danske regering var endda vidende om Naalakkersuisuts planer om at ophæve nultolerancen, da uranrapporten blev offentliggjort. Dette gør det endnu mere bemærkelsesværdigt, at der i Villy Søvnalds udtalelser ikke var nogen bekymring for, at uranrapportens anbefalinger ikke ville blive efterfulgt. Nedenstående kommentarer fra Hammond om Spiermanns responsum er medtaget, fordi det tydeliggør Naalakkersuisuts opponerende holdning til uranrapportens konklusioner og dens generelle holdning til kompetencefordelingen i begyndelsen af 2014, da Spiermanns responsum blev offentliggjort.

5.1.2 Hammonds og Naalakkersuisuts reaktion på Spiermanns responsum

To dage efter offentliggørelsen af Spiermanns responsum kommentarede Hammonds i en pressemeddelelse fra Naalakkersuisut på, hvordan Naalakkersuisut anså hans vurderinger og konklusioner. I denne pressemeddelelse stod der indledningsvist;

”Den danske regering har argumenteret for, at forsvars- og sikkerhedspolitik har et bredere indhold, og den danske regering har foreslået en udvidelse i forhold til de fælles, grønlandsk-danske forarbejder til selvstyreloven. Dette responsum fjerner en lang række tvivlsspørgsmål og helt generelt slås det fast at den danske regering ikke kan udøve sine udenrigspolitiske beføjelser med det formål at omgøre eller begrænse Grønlands Selvstyrets lovgivende og udøvende magt inden for overtagne sagsområder som råstofområdet.”
(Naalakkersuisut pressemeddelelse 2014).

Citatets sidste halvdel følger meget klart Spiermanns vurderinger ved at sige, at Danmark ikke har beføjelser til at overtage allerede overtagne sagsområder, som råstofområdet blev i 2010. Hammond blev efterfølgende citeret for at sige følgende, der tydeligt indikerer, at Naalakkersuisut i 2013 bakkede op om Spiermanns vurderinger;

---

⁹ Ved den efterfølgende afstemning i Inatsisartut den 24. oktober 2013 endte det som sagt med, at nultolerancen blev ophævet med et lille flertal på 15 mod 14 stemmer.

”På vegne af Naalakkersuisut er jeg yderst tilfreds med disse konklusioner i dette responsum (Ole Spiermann – red). Der er nu blevet afklaret en række betydningsfulde forhold om selvstyret og statens beføjelser vedrørende udnyttelse og eksport af uran og andre radioaktive mineraler, og det er nu blevet bekræftet at selvstyrets beføjelser og rammerne indenfor overtagne sagsområder er fuldstændig klare.

Arbejdet er lavet af en af Kongerigetets fremmeste eksperter indenfor folkeret og statsforfatningsret, Ole Spiermann. Han har høj sagkundskab og har ligeledes deltaget og fungeret som rådgiver i grønlandsk-dansk selvstyrekommission i forbindelse med udarbejdelse af selvstyreloven. Derfor vægter denne rapport meget højt, og jeg ser frem til at diskutere dens indhold med Statsministeren i denne uge”. (Naalakkersuisut pressemeddelelse 2014).

Som allerede beskrevet i baggrundsanalysen kritiserede Spiermann uranrapporten for at tillægge berøringen mellem de to sagsområder alt for stor betydning. Spiermann vurderede modsat juristerne bag uranrapporten, at eksportkontrol med uran var en indenrigspolitisk kompetence, og i den sammenhæng mente han således, at Grønland selv kunne indgå folkeretlige aftaler, hvor uran indgik som eksport.

Hammonds artikulationer kan tydeligt tillægges den antagonistiske og paradiplomatiske identitetsdiskurs, fordi hun taler ind i en diskurs, der taler for egen kompetence og autonomt ansvar for uraneksport. Samme dag som denne pressemeddelelse udkom, afholdte daværende statsminister Helle Thorning Schmidt og Aleqa Hammond et møde om netop kompetencefordelingen af uran-ressortområder. Fra det efterfølgende pressemøde huskes Hammonds sætning; *”Vi er enige om at være uenige”* (Breum 2016) samt det ikoniske fotografi, hvor Helle Thorning Schmidt ser en smule misfornøjet ud, og Aleqa Hammonds på den anden side ser stålfast ud (se forsidebillede). Dette indikerer igen en antagonistisk og paradiplomatisk identitetsdiskurs, idet Hammond udfordrede den danske regerings holdning til kompetencefordelingen og dens heraf forbundne krav om hegemoni.

Efter mødet mellem Hammond og Thorning Schmidt fulgte to års uenigheder og forhandlinger, afbrudt af parlamentsvalg i både Grønland og Danmark.

5.1.3 Delkonklusion

Analysen af artikulationer fra Siumut ministre og ordførere viser, at de i 2013 i deres taler mente at Grønland selv skulle varetage alle tilhørende kompetencer til uranudvinding. I særdeleshed tydeliggør Aleqa Hammonds kommentarer til konklusionerne i Spiermanns responsum, at Naalakkersuisut i tiden efter ophævelsen af nultolerancen mente, at alt, hvad der berørte uran af sagsområder, tilhørte grønlandsk bestemmelse. Ordførertalerne fra IA's Kalistat Lund indikerer trods modstand mod uranudvinding, at IA i 2013 også mente, det var en grønlandsk kompetence at bestemme, men det fremgår dog ikke så tydeligt som ved Siumut. Modsat viser analysen af Atassuts og Demokraternes ordførertaler, at begge disse partiers

artikulationer var modsætningsfyldte. På den ene side artikuleredes en stærk autonomiforståelse, og på den anden side nævner de en samarbejdsaftale med Danmark, udenrigs- og sikkerhedsaspektet og, at Grønland er afhængige af Danmarks internationale rolle, som nødvendige forhold. Dertil bør nævnes, at det lille parti, Partii Inuit, blev smidt ud af regeringskoalitionen pga. uenigheder om udnyttelsen af landets uranforekomster.

På baggrund af disse forskellige udmeldinger er der intet, der tyder på, at der i 2013 var en bred og enig forståelse om kompetencefordelingen af uran-sagsområder. Dette illustreres tydeligt i de forskellige holdninger til dette fra Siumut og IA på den ene side og Atassut og Demokraterne på den anden side. Dog kan det konkluderes, at alle partierne artikulerede selvstændighed ind i deres taler, ligegyldigt om de samtidig sagde noget modsættende. Således kan det konkluderes, at et flertal i Inatsisartut (Siumut og IA) i 2013 havde en paradipomatisk og antagonistisk forståelse, mens et mindretal (Atassut og Demokraterne) i mindre grad tilskrives at have samme opponerende autonomiske forståelse.

De næste to analysedele indeholder analyse af dokumenter, reaktioner, ordførertaler og debatter. Først behandles artikulationer fra danske ministre og derefter fra behandlingen i folketinget, foråret 2016. I sidste analysedel behandles ordførertaler, dokumenter og samrådsdiskussioner fra Inatsisartuts forårssamling 2016.

5.2 Analysedel 2: Uranaftalen, danske ministerudtalelser og folketingsbehandlingen

Den 26. januar 2016 indgik den danske regering og Naalakkersuisut som allerede nævnt uranaftalen, der på sin vis afgjorde den to år lange magtkamp om kompetencefordelingen af uran-ressortområder mellem de to regeringer. Uranaftalens grundrids er allerede nævnt i specialets indledende kapitel, men i selve hovedaftalen formuleres der nogle interessante sætningsartikulationer samt kommentarer fra ansvarlige danske ministre, der kan siges at objektivisere billedet af kompetencefordelingen. Derudover giver de forskellige danske politikeres artikulationer om emnet interessante udtryk, der illustrerer magtkampen. Set ift. baggrundsanalysen samt den opsatte teoris brede virkelighedsforståelse er artikulationerne ligeledes interessante at undersøge.

5.2.1 Hovedaftalen og ministres kommentarer

I nedenstående citater fra aftaledokumentet artikuleres der i objektive vendinger, der på den måde gør aftalen til den eneste rigtige måde at kompetencefordele på. På den måde nævnes det ikke, at der optil aftaleindgåelsen har været en diskussion omkring netop dette, og at flere grønlandske politikere på

antagonistisk facon artikulerede anderledes i 2013. I tre passager fra Hovedaftalen skrives der i denne sammenhæng således;

"Denne aftale bygger på de gældende statsretlige rammer, selvstyreloven, herunder beskrivelser af kompetencefordeling, principperne om ligestilling og gensidig respekt i partnerskaber mellem Danmark og Grønland, og principperne i Itelleq erklæringen¹⁰ fra 2003 om Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, samt den fælles rapport fra oktober 2013 om konsekvenserne ved eventuel igangsættelse af udvinding af uran og andre radioaktive stoffer og eksport heraf fra Grønland" (Uranaf-tale, Hovedaftale 2016, 1).

"Aftalen og dens anvendelse medfører ingen begrænsning eller anden ændring af kompetenceforholdene efter selvstyreloven, anden lovgivning eller international ret, herunder folkeretlige aftaler og folkeretten i øvrigt" (Ibid., 2)

"Eksportkontrol vedr. dual-use produkter og teknologi har til formål at opretholde fred og sikkerhed ved at forhindre ukontrolleret spredning af konventionelle våben samt civile produkter og teknologier, der også kan anvendes til udvikling eller fremstilling af masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler hertil." (Ibid., 3)

Italesættelsen af det dansk-grønlandske partnerskab kan ses som en artikulation, der på en postkolonialistisk facon forsøger at vise, at Danmark og Grønland deles om dette. Derudover refereres der til den fælles uranrapport fra 2013, hvor der ellers ift. kompetencefordelingen blev udtrykt uenigheder. På den måde antages det blindt, at uranaftalen ikke indebærer noget brud med selvstyreloven. Hverken de juridiske vurderinger fra Lett eller Spiermann er overensstemmende med dette, hvilket kan indikere, at juridiske vurderinger kan afvige fra hinanden, lige så meget som politiske holdninger kan. Det er klart, at eksportkontrol skal forhindre ukontrolleret spredning af uran og opretholde sikkerhed, men siges der så ikke, at hvis Grønland havde denne kompetence, så ville det foregå på en ukontrolleret måde? Brugen af 'opretholde' er et tydelig brug af nodalpunkt i denne sammenhæng. Modsat dette vurderer Vedby Rasmussen og Rahbek-Clemmensen, at der ikke er nogen nævneværdig geopolitisk trussel, hvilket kan sende dette argument tilbage til det, Vedby Rasmussen betegner som en mistro til grønlandske kompetencer og det som det postkoloniale perspektiv betegner som inkompetence (jf. figur 2 og afsnit 2.6.1).

---

¹⁰ Itelleq erklæringen var en aftale mellem Danmark og Grønland fra 2003, der indebar, at Grønland fik medindflydelse og blev medinddraget i forvaltningen af udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål af betydning for Grønland. (Itelleq erklæringen 2003).

I den tilhørende pressemeddelelse til aftalerne, der blev indgået og underskrevet af de to regeringer, udtalte de ansvarlige danske ministre sig til udfaldet af aftalen. Udenrigsminister Kristian Jensen sagde;

”Jeg er meget glad for, at vi nu har landet fire vigtige aftaler om Danmarks og Grønlands samarbejde om uranudvinding og –eksport. Det betyder, at Grønland kan fortsætte bestræbelserne på at udvide sin minedrift, mens vi overholder vores internationale forpligtelser og sikrer, at Grønlands uraneksport lever op til de højeste internationale standarder, som verdenssamfundet har sat for fredelig, civil anvendelse af uran.” (UM pressemeddelelse 2016).

Aftalerne er et stærkt signal om det gode og stærke samarbejde mellem Danmark og Grønland, som viser, at vi i Rigsfællesskabet kan finde fælles løsninger på svære problemstillinger” (Ibid.)

Ligesom i hovedaftalen siger Kristian Jensen her, at aftalen indebærer både overholdelse og sikring af internationale forpligtelser. Dermed kan man sige, at han ved brug af disse nodalpunkter også siger, at Grønland alene ikke ville kunne sikre og overholde disse forpligtelser. På den måde italesættes flere af de hypotetiske postkoloniale identitetskarakteristika fra figur 2. Både Danmarks uundværlige kompetence og ansvarlig kan således siges at lægge bag Kristian Jensens artikulation. Afsluttende nævner han det gode og stærke samarbejde mellem de to lande og siger videre, at ‘vi i Rigsfællesskabet kan finde fælles løsninger på svære problemstillinger’, hvilket kan indikere, at han mener, aftalen udtrykker en deling af riget, som også er en del af hypotesen. Det kunne være interessant at få indsigt i, hvilken Vi-forståelse Kristian Jensen her mener, når aftalen umiddelbart virker til at bestå af det, skiftende danske regeringer har ønsket.

Erhvervs- og vækstminister Troels Lund Poulsen citeres efter Kristian Jensen i pressemeddelelsen for at sige;

”Jeg er glad for, at vi med fælleserklæringen om eksportkontrol for Grønland følger op på det tætte erhvervsamarbejde mellem Danmark og Grønland. Erklæringen sikrer, at vi overholder vores internationale kontrolforpligtelser ved eksport fra Grønland af uran og andre produkter med mulig militær anvendelse. Dermed bidrager vi til at skabe klare rammevilkår for gennemførelsen af råstofprojekter i Grønland.” (Ibid.)

Her siges der, at den danske- og grønlandske regering (italesat som ‘vi’) overholder de internationale forpligtelser og skaber rammevilkårene. Således bruges nodalpunktet ‘sikrer’ til at italesætte danske kompetencer over for grønlandske. Han udtrykker på den måde også grønlandsk inkompetence og tillidsmangel til den grønlandske identitet til at kunne varetage opgaven.

Begge ministres artikuleringer lige efter aftaleindgåelsen kan ud fra ovenstående citater og efterfølgende analyse siges at være hegemoniske, fordi aftalen italesættes som den eneste måde at kompetencefordele på uden at nævne, hvad der er gået forud for aftalen.

5.2.2 Danske politikeres ordførertaler

I dette afsnit vil udtalelserne fra danske politikere i forbindelse med 1. behandlingen af L 155 og L 158 i folketinget den 19. april 2016 blive analyseret. Det vil ske med henblik på at finde ud af, om disse lig de to ministres artikuleringer på en postkolonial og hegemonisk måde kan siges at gøre brug af diskursteoretiske artikuleringstrategier.

Alle partier på nær Enhedslisten støttede de to lovforslag, der som sådan ikke lagde op til, at der skulle tages stilling til kompetencefordelingen, da det allerede var aftalt mellem de to regeringer. I stedet skulle der tages stilling til, om de kunne støtte resultatet af dette. Alligevel kan man sige, at debatten omhandlede kompetencefordelingen, fordi politikerne i deres udtalelser måtte tage stilling til, om de syntes, lovforslagene var en god ide, og dermed sagde noget om kompetencefordelingen.

Det kom helt konkret til udtryk ved, at alle partier med undtagelse af Enhedslisten udtalte, at de støttede og ville stemme for begge lovforslag. Flere gjorde dette ud fra antagelsen om, at eksport af uran var en udenrigs og sikkerhedspolitisk kompetence, der berørte råstofområdet. Som det vil fremgå af de medtagne citater, artikuleringerne lig de to ministre sig også på objektiverende vis ift., hvordan de vurderede lovforslagene, og hvad de dermed mente om kompetencefordelingen. Opsat i nedenstående tabel kom dette til udtryk fra de danske politikere på følgende måder;

Tabel 2: Citater og artikuleringer fra danske ordførere om uranaftalen i folketinget
Kasper Roug (Socialdemokraterne)
<i>”Udvinding og eksport af nukleare materialer berører hele kongeriget Danmarks udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik, og derfor er der opstået et behov for at etablere et system med både folkeretslige forpligtelser og med retningslinjer for kontrol og gennemsigtighed med alle faser af både udvindingen og eksporten af nukleare materialer fra Grønland.”(Folketingstidende 2016a, 78).</i>
<i>”Det er alt sammen for at sikre, at udvinding og eksport af nukleart materiale fra Grønland kommer til at foregå efter højeste internationale standarder. Lovforslaget skal sikre de beføjelser, der er nødvendige for at leve op til kongeriget Danmarks internationale</i>

<p>sikkerhedskontrolforpligtelser, og sikre, at nukleart materiale kun kan blive udnyttet fredeligt og ikke indgå i illegitime våbenprogrammer eller i forbindelse med terror.” (Ibid., 78)</p>
<p>Jeppe Jacobsen (Dansk Folkeparti)</p>
<p>”L 155 skal skabe rammerne for, at der kan drives miner med radioaktivt materiale på Grønland under betryggende forhold. Lovforslaget skaber hjemmel til, at Beredskabsstyrelsen kan føre den kontrol med mineindustrien, der skal til, for at sikre, at radioaktivt materiale fra den grønlandske undergrund kun anvendes til fredelige formål og dermed ikke til våbenindustrien. Ydermere sikres det, at Udenrigsministeriet skal indgå bilaterale aftaler med de modtagerlande, som der ønskes eksporteret til. Disse aftaler skal sikre den fredelige anvendelse af det radioaktive materiale.” (Ibid., 78).</p>
<p>Peter Juel Jensen (Venstre)</p>
<p>”Med nærværende lovforslag ønsker Danmark, at nukleart materiale fra Grønland udnyttes til fredelige formål, og at Danmark lever op til sine internationale sikkerhedsforpligtelser.”</p> <p>”Som ansvarlig for Grønlands udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik er det nemlig Danmarks opgave at sikre, at det radioaktive stof ikke havner i diktatorers våbenprogrammer eller i hænderne på terrorister.” (Ibid., 80).</p>
<p>Christian Juhl (Enhedslisten)</p>
<p>”Grunden til, at vi skal tage stilling til det, er netop, at der er væsentlige sikkerheds- og udenrigspolitiske aspekter i at sælge uran, fordi det kan bruges til atomvåben. Minedrift er et område, der er hjemtaget til Grønland, men udenrigs- og sikkerhedspolitikken er danske kompetenceområder, og derfor er det jo en pligt, at vi skal tage stilling, når nu Danmark risikerer at blive en uraneksporterende stat.” (Ibid., 82)</p> <p>”Som det ser ud nu, har Grønland ikke den nødvendige ekspertise, Danmark har efter min mening heller ikke, og landet mangler især økonomiske ressourcer for at etablere det nødvendige grundlag for at beskytte sig selv og for at kunne matche det her. For det tredje er vi i Enhedslisten også modstandere af, at man bruger uran som energi til fredelige formål. Derfor kan vi ikke støtte de to forslag.” (Ibid., 82)</p>
<p>Carsten Bach (Liberal Alliance)</p>
<p>”Med forslaget sikrer vi, at rigsfællesskabet således også kan leve op til de internationale forpligtelser og regler om sikkerhedskontrol med nukleart materiale i Grønland med henblik på fredelig udnyttelse.</p> <p>Men der er jo klare udenrigs- og sikkerhedspolitiske aspekter i det, som vi også har hørt tidligere, da rigsfællesskabet med en vedtagelse potentielt jo kan blive en sikker eksportør af nukleart materiale. Derfor er det jo også meget glædeligt, at Grønlands og Danmarks regeringer for nylig har indgået en aftale om de meget særlige forhold, der knytter sig til det her område, en aftale,</p>

<p>der gennem et tæt samarbejde mellem Grønland og Danmark skal sikre de bedst mulige kontrolforanstaltninger og sporingsmekanismer i overvågningen af anvendelsen af det eventuelle nukleare marked. Dermed følges der op på uranrapportens anbefalinger, og der skabes tryghed om rammerne for en eventuel fremtidig håndtering og eksport af nukleart materiale fra Grønland.” (Ibid. 83).”</p>
<p>Nikolaj Amstrup (Alternativet)</p>
<p>”Og lad mig slå fast med det samme, at vi i Alternativet absolut ikke er glade for hverken udsigten til, at det danske kongerige bliver uraneksportør, eller at der bliver udvundet uran i kongeriget i det hele taget” (Ibid., 84)</p> <p>”... trods vores bekymringer for konsekvenserne af den grønlandske beslutning om at ophæve nultolerancepolitikken for uranudvinding, ser vi dette som en følge og en nødvendig lov for at tilvejebringe den lovgivning, der skal sikre en vigtig sikkerhedskontrol af det nukleare materiale og sikre, at kongeriget lever op til sine internationale sikkerhedsforpligtelser.” (Ibid., 84)</p> <p>”Vi ønsker at følge både dette og den videre udvikling i Grønland tæt, men sætter dog også det overordnede hensyn til internationale forpligtelser og de særlige hensyn, som hele sikkerheden med nukleart materiale har, højt. Så i respekt for de grønlandske demokratiske beslutninger er vi indtil videre positive over for forslaget.” (Ibid., 84)</p>
<p>Martin Lidegaard (Radikale Venstre)</p>
<p>”I det her tilfælde har vi så at gøre med et område, og det er ikke nogen hemmelighed, som både Grønland og Danmark har brugt en hel del energi på at forhandle, fordi det selvfølgelig har udenrigspolitiske komplikationer, når vi skal til at overveje en eventuel eksport af uran fra Grønland, simpelt hen fordi der er en række internationale konventioner, man skal leve op til for at sikre, at man har styr på sikkerheden og spredningen af uran.” (Ibid., 85)</p> <p>”... vi i den sydlige del af rigsfællesskabet forsøger at levere det, der skal til, for at de beslutninger kan eksekveres.</p> <p>”Det er på den baggrund, at vi støtter de to forslag. Det er i respekt for det grønlandske selvstyre. Jeg synes, det er svært at komme til anden beslutning, uanset hvad man personligt mener om udvinding af uran i Grønland.” (Ibid., 85-86)</p>
<p>Karsten Hønge (SF)</p>
<p>”En eventuel eksport af uran skal jo så kontrolleres og reguleres af internationale aftaler, og det lovforslag, der ligger, giver rammerne for, at en eventuel minedrift i Grønland ikke bidrager til, at uran kommer i hænderne på parter, som kunne bruge materialet til militære formål. SF er meget skeptiske over for en eventuel kommende minedrift efter uran, men vi anerkender grønlandernes ret til at beslutte det.” (Ibid., 87)</p>

*"... det her lovforslag trods alt sikre, at det vil ske under forholdsvis trygge forhold, og at der kun kan sælges uran til fredelige formål.
SF støtter aftalen mellem Danmark og Grønland og dermed lovforslaget, men vi håber så samtidig på, at den aldrig vil blive brugt." (Ibid., 87)*

Rasmus Jarlov (Konservativt Folkeparti)

"Som jeg ser det, forekommer lovforslaget her mig logisk nok, i og med at råstofområdet er et grønlandsk anliggende, som Grønlands Landsting og selvstyret har taget til sig og taget ansvaret for. Dermed er det ikke noget, vi skal gøre os til overdommer over i det danske Folketing, men Danmark har stadig væk ansvaret for sikkerhedspolitikken, heriblandt at sikre, at der ikke sker spredning af atomvåben. Vi har nogle internationale forpligtelser, som vi er nødt til at leve op til. Som jeg har forstået lovforslaget, er det alene det, der er sigtet med det. Vi er nødt til at sikre det. Det har vi en forpligtelse til. Og så må det være sådan, at det bliver vedtaget i Folketinget, selvfølgelig i videst mulig respekt for at råstofområdet ellers er et grønlandsk anliggende. Hvis der måtte være nogle brudflader mellem de to hensyn, hensynet til Grønlands selvstyre og råstofområdet og Danmarks ansvar for sikkerhedspolitikken, er det selvfølgelig noget, vi skal diskutere. Men som udgangspunkt forekommer det mig at være et logisk lovforslag, som vi agter at støtte." (Ibid., 89).

Som det fremgår af citaterne fra alle partiers grønlandsordførere, mener de alle sammen, at det er en dansk kompetence at varetage eksport af uran og varetagelse af safeguards i Grønland¹¹.

Politikere fra alle andre partier end Enhedslisten bruger ofte ordene "sikre, sikrer eller sikres" i den måde, de beskriver sikkerheden på ift. uraneksport og safeguards. Dermed siges der, at Grønland ikke selv ville kunne sikre denne sikkerhed, i modsætning til Danmark.

Derudover er der mange ord og vendinger, der ligesom "sikre", kan karakteriseres som nodalpunkter, idet de italesættes som objektivt nødvendige ift. lovgivningen. Disse inkluderer; *"der er opstået et behov, det skal skabe rammerne, det skaber hjemmel, det er en nødvendig lov, der er særlige hensyn, den har selvfølgelig udenrigspolitiske komplikationer, det sker under trygge rammer, det er et logisk lovforslag og det er noget vi er nødt til at leve op til"*.

---

¹¹ Enhedslisten skiller sig som nævnt ud ved at være imod lovforslagene, idet de ikke mener, det er udenrigs- og sikkerhedspolitisk forsvarligt at stemme for lovforslagene. Dermed mener de også, det er et dansk udenrigs- og sikkerhedspolitisk område. Christian Juhl fra Enhedslisten var i den sammenhæng meget aktiv i debatten og sagde, som det fremgår af ovenstående uddrag i hans ordførertale, at hverken Grønland eller Danmark har den nødvendige kompetence til at varetage uraneksport eller administration af safeguards.

Disse valg af ord samt artikulationer fra de danske politikere kan betegnes som nodalpunkter og flydende betegnere. Kompetencefordelingens flertydighed gøres herigennem entydig. På den måde forsøges der italesat en objektivitet for indholdet af kompetencefordelingen. Idet disse artikulationer kommer fra næsten alle partier i folketinget, er det med til at skabe en dominerende diskurs til dansk fordel. Dermed skabes en myte om, at Grønland ikke selv kan varetage det, og igennem denne form for artikulation objektiviseres kompetencefordelingen. I den sammenhæng skabes der således også en forskellig dansk og grønlandsk identitet. I forhold til specialets figur og hypotese stemmer flere ting overens. Disse artikulationer og brug af nodalpunkter viser en postkolonial identitetsdiskurs, der i den objektive italesættelse af kompetencer tilskriver Danmark uundværlige kompetencer og ansvarlighed.

5.2.3 Grønlandsk konfrontation

I debatten deltog også de to folketingsmedlemmer fra Grønland, Aleqa Hammond og Aaja Chemnitz Larsen. Under hele debatten var Aaja Chemnitz Larsen fra IA meget aktiv og fik spurgt flere af de danske politikere ind til problematikken ift. selvstyreloven og ift., om Danmark nu ikke blev uraneksportør. Uddrag fra disse svar er relevante at medtage, fordi de illustrerer en direkte uenighed og debat mellem en grønlandsk holdning og danske holdninger til kompetencefordelingen. Disse kan dermed anskueliggøre konflikten mellem den tilbageværende grønlandske antagonisme og det danske hegemoni i eventuelle postkoloniale og paradipomatisk identitetsdiskurser. Chemnitz Larsens og Hammonds ordførertaler vil ikke blive medtaget i næste afsnit, der omhandler grønlandske politikeres udtalelser til uranaftalen, fordi disse holdninger er vurderet som lig deres partikollegeres i Inatsisartut. Nedenstående tabel giver således en smagsprøve på, hvilke konfliktpunkter der var inde i billedet under debatterne for på den måde at inddrage danske politikeres reaktion på grønlandske indsigelser.

Nedenstående citattabel illustrer således hovedpointerne fra de spørgsmål og svar, der foregik mellem Chemnitz Larsen og de danske politikere, hvor hun spurgte ind til problematikkerne under 1. behandlingen af både L 155 og L 158. Ikke alle de danske politikere blev spurgt om dette. Derfor er kun de politikere, der blev spurgt ind til dette, der er medtaget i tabellen. Ikke desto mindre er disse spørgsmål og svar aldeles relevante, fordi de netop belyser magtkampens uenighed på en direkte måde.

Tabel 3: Grønlandsk konfrontation	
Aaja Chemnitz Larsens spørgsmål og / eller kommentar	Danske politikeres svar og kommentarer
<p>1) "Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad Socialdemokraterne mener om, at rigsfællesskabet bliver uraneksporterende." (Folketingstidende 2016a, 78)</p> <p>2) "Det siger jo netop, at det er Danmark, der går ind og i virkeligheden giver tilladelse til, hvad vi kan eksportere. I bund og grund kunne man stille det lidt på spidsen og sige, at det egentlig er Danmark, der får kontrollen med al minedrift i Grønland, og på den måde sker der også en tilbagerulning at den kompetence, som man har givet til Grønland i forbindelse med selvstyreloven" (Ibid., 78).</p> <p>3) "... det er jo helt centralt, i forhold til at Grønland og Danmark i fællesskab netop har indført den her selvstyrelov og har sikret, at Grønland kan hjemtage en række områder, bl.a. i forbindelse med Selvstyrekommissionen. Det her er ret væsentligt i forhold til relationen mellem Grønland og Danmark, så jeg synes, det er vigtigt at pointere, at vi skal være med til at sikre, at de lovforslag, som vi vedtager nu, også er i overensstemmelse med tidligere lovgivning." (Folketingstidende 2016b, 99).</p>	<p>Kasper Roug (SD)</p> <p>1) "Det er sådan, at Grønland jo har hjemtaget ansvaret for at tage stilling til, om de vil udvinde uran eller ej. Det, vi tager stilling til her i dag, er jo, hvad der skal ske, hvis grønlænderne vælger at udvinde uran. Så Socialdemokraterne i Danmark tager ikke på den måde stilling til, om grønlænderne skal udvinde uran eller ej. Det må grønlænderne selv om." (Ibid., 78)</p> <p>2) "Jeg synes godt nok, at den grønlandske spørger i den grad sætter tingene på spidsen. Det er klart, at hvis man ikke lever op til de sikkerhedsforpligtelser, der bliver lagt op til her, kan man ikke behandle nukleart materiale. Men det er noget, der er foregået i tæt samarbejde mellem de grønlandske myndigheder og de danske myndigheder." (Ibid., 78)</p> <p>3) Jeg synes, at IA's ordfører taler lidt imod, hvad ordføreren har sagt tidligere. Altså, nu er det jo sådan, at der er et flertal i Grønland, der er blevet enige om, at de gerne ville lave en aftale med Danmark, og den her aftale skal ses som en hjælp til Grønland. Den skal ses som en hjælp til Grønland og som udtryk for en respekt for det samarbejde, der er i rigsfællesskabet. Nu er der jo forskel på ressourcerne på den måde, at Grønland er et land på knap 60.000 indbyggere og Danmark er meget større, og derfor er der også en tendens til, at vi selvfølgelig har flere ressourcer og mere mandskab til at kunne varetage de her opgaver. Så jeg ser det som en hjælp til det grønlandske folk og et udtryk for en stor respekt for, at vi selvfølgelig må samarbejde internt i rigsfællesskabet." (Ibid., 99).</p>
<p>"Ordføreren nævner behovet for kompetenceopbygning, og som vi kan se i lovforslaget, er der lagt op til, at det skal træde i kraft allerede den 1. juli 2016. Det giver selvfølgelig nogle bekymringer, i forhold til hvordan man kan sikre, at kompetencerne er til stede til at kunne løfte i hele det her tunge sikkerhedssystem, som skal være på plads. Er der nogle bekymringer fra Enhedslistens side i forhold til det?" (Folketingstidende 2016a, 82).</p>	<p>Christian Juhl (EL)</p> <p>"Ja, bestemt, og det er netop en af grundene. Grønland har, er det 56.000 eller 57.000 indbyggere, som skal løfte den her enorme opgave med det kontrolsystem, der skal til. Når ikke engang nogle af verdens rigeste og største lande kan løfte den kontrolopgave tilfredsstillende – der er 2.000 eksempler på, at der er røget radioaktivt materiale uden for kontrolsystemerne – hvordan i alverden tror man så, at Grønland så hurtigt og i et samfund med så få indbyggere til at sikre det, altså økonomisk, kan løse den opgave. Jeg tror simpelt hen ikke på det. Jeg tror heller ikke på det, selv om Danmark satte sine ressourcer ind på at hjælpe Grønland med at sikre det" (Ibid., 82).</p>

<p>"Det betyder så, at Alternativet godkender, at Danmark og rigsfællesskabet bliver uraneksportør. Jeg synes stadig væk ikke, at det helt hænger sammen. I og med at det er to lovforslag, som vi tager stilling til her i Folketinget, bør man jo også have en selvstændig holdning til det, også i respekt for, hvad Grønland måtte beslutte." (Ibid., 84).</p>	<p>Nikolaj Amstrup (ALT)</p> <p>"Vi har absolut en selvstændig holdning til det. Men vi har som sagt også respekt for, at de områder, som Grønland har hjemtaget, er under grønlandsk jurisdiktion. Det, som dette forslag drejer sig om, er, at vi tilvejebringer en lov, som gør det muligt at have en ordentlig sikkerhedskontrol med de nukleare materialer, hvis Grønland skulle beslutte at fortsætte." (Ibid., 85).</p>
<p>"Jeg vil igen sige, at jeg synes, det klinger sådan lidt hult, at man på den ene side siger, at der er nogle principper, og på den anden side siger, at de principper fraviger man, fordi man vil vise den her sådan lidt misforståede respekt over for, at det er et grønlandsk ansvar. Det bliver jo et delt ansvar med de her to lovforslag." (Ibid., 88).</p>	<p>Karsten Hønge (SF)</p> <p>"For mig er det helt nyt og selvfølgelig noget, jeg skal gå hjem og tænke dybt over. Altså, hvis grønlandske medlemmer af Folketinget insisterer på, at vi som dansk Folketing skal ind og gribe ind over for interne grønlandske anliggender, uanset om områderne er direkte hjemtaget eller det er et delt område, så skal jeg selvfølgelig tænke dybt over det." (Ibid., 88).</p>
<p>1)"Tak. Hvis man har respekt for selvstyret, som flere partier også har givet udtryk for – også De Konservative – og man har respekt for, at det er Grønland, der skal træffe den endelige beslutning, så er det jo lidt dobbeltmoralisk, at man overtager et ansvar; det er i bund og grund det, der er vores argument. Det kunne jeg godt tænke mig at høre ordførerens kommentar til." (Ibid., 89).</p> <p>2)"... der er nogle større bekymringer over, at man netop i virkeligheden tilbageruller noget, som man har hjemtaget i Grønland. Så det tager jeg op på et senere tidspunkt. Tak." (Ibid., 89).</p>	<p>Rasmus Jarlov (KF)</p> <p>1)"Det er jeg jo enig i. Men når vi nu har ansvaret for sikkerhedspolitikken i Danmark, og det er den danske regerings ansvar, så har jeg svært ved at se, hvordan man kan lade være med at fremsætte et lovforslag som det her, fordi man jo så ikke lever op til de forpligtelser, som vi har sikkerhedspolitisk. Så det er klart, at det er to hensyn, der strider lidt mod hinanden. Og der må man jo så få det til at passe sammen" (Ibid., 89)</p> <p>2)"Det vil jeg så se frem til, fordi det er vigtigt for mig at få konkretiseret præcist, hvad det er, fru Aaja Chemnitz Larsen mener der bliver tilbagetaget, for selvfølgelig skal vi ikke tage noget tilbage. Men så må det være lidt mere konkret, så jeg også kan forstå problematikken – men det får jeg nok forklaret nu." (Ibid., 89).</p>
<p>"... erkender udenrigsministeren, at man med dette lovforslag bliver en myndighed på området for råstofsikkerheden? Erkender man, at man bliver en myndighed, og at man på den måde tilbageruller noget af det ansvar, som Grønland har hjemtaget?" (Ibid., 96).</p>	<p>Udenrigsminister, Kristian Jensen</p> <p>"Nej, på ingen måde. I 2009 blev der lavet en arbejdsdeling, hvor spørgsmålet omkring råstofudvindingen ligger i Grønland, mens spørgsmålet omkring sikkerhedspolitik og udenrigspolitik ligger i Danmark. Eksportkontrollen af uranholdigt materiale er udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det har hele vejen igennem været en rigsfællesskabskompetence, der styres af Udenrigsministeriet i Danmark. Derfor bliver der ikke flyttet noget som helst tilbage." (Ibid., 96).</p>

De udvalgte citater fra debatter mellem IA's Aaja Chemnitz Larsen og flere af de danske politikere viser, at man kan tale om, at der er uenigheder i opfattelserne af, hvorvidt der er tale om et dansk eller grønlandsk kompetenceområde.

I debatten mellem Chemnitz Larsen og Kasper Roug fra Socialdemokratiet er det tydeligt, at Aaja Chemnitz Larsen ikke mener, det er en dansk kompetence, hvilket Kasper Roug er uenig i. Roug er af den opfattelse,

at råstofområdet er et hjemtaget ressortområde, og at det er Grønlands egen beslutning, om de ønsker at udvinde uran eller ej. Mere interessant bliver det ved den næste holdningsudveksling, hvor Chemnitz Larsen kalder aftalen en tilbagerulning af allerede hjemtaget område. Dette besvarer Roug klart med, at hvis man ikke kan leve op til sikkerhedsforpligtigelserne, kan man ikke varetage arbejdet i det. Det interessante her er, at Roug implicit går ud fra, at der er sikkerhedsproblemer forbundet med dette, hvilket Vedby Rasmussen og Rahbek-Clemmensen jo netop sætter spørgsmålstejn ved. På den måde opbygges en objektivitet i artikulationen, der opbygger en diskursiv myte om én måde at kompetencefordele samt forstå de indlejrede sikkerhedsproblematikker på. Ved debatten af næste lovforslag (L 158) fortsætter Chemnitz Larsen med at spørge ind til, om det er et brud på allerede vedtaget lovgivning, og her besvarer Roug ved brug af ordene 'hjælp' og 'respekt' til at forklare, hvorfor Danmark hjælper et lille land som Grønland i denne sammenhæng. Dette kan ses som en postkolonial identitetsdiskurs, fordi Roug går ind og italesætter både hjælpe-perspektivet og dele-perspektivet, hvilket er en del af specialets teoretiske hypotese.

Anderledes er det med Christian Juhl fra Enhedslisten, der, eftersom de er modstandere af enhver form for urananvendelse, også er imod lovforslagene. Dette gør, at Enhedslisten mener, at uraneksport fra Grønland hører under den danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske kompetence. Dette indebærer, at Christian Juhl således ikke mener, at et så lille land som Grønland kan varetage denne kompetence. Enhedslisten mener, at eftersom det er en dansk kompetence, burde Danmark også kunne stoppe planerne om at udvinde uran og ikke kun varetage opgaven for dem. Samme holdning ser man Chemnitz Larsen ytre over for både Nikolaj Amstrup fra Alternativet og Karsten Hønge fra SF. Hun efterspørger fra begge, at de ikke følger deres principper over for Grønland men følger deres holdning til sagen, idet de begge ytrede stærk modstand mod enhver form for urananvendelse. Amstrup besvarer kritikken med at sige, at det er i respekt for hjemtagne grønlandske sagsområder og han objektiviserer således også problematikken ved at sige, at lovforslaget tilvejebringer og gør det muligt at have en ordentlig sikkerhedskontrol. Dermed udtrykker Amstrup en indirekte mistillid til grønlandske kompetencer, for ved at vende artikulationen om, siger han nemlig, at det ikke er muligt for Grønland selv at tilvejebringe sikkerhedskontrollen med bl.a. uran. Dette siges uden at have noget belæg for påstanden. Chemnitz Larsen kalder i debatten med Hønge SF's holdning for en misforstået respekt over for, at det er et grønlandsk ansvar, fordi IA mener, lovforslaget medfører en kompetencedeling. Hønge blev noget overrasket over denne efterspørgsel.

I spørgsmålene til Rasmus Jarlov fra det Konservative Folkeparti og udenrigsminister Kristian Jensen konfronterer Chemnitz Larsen, ligesom ved Kasper Roug, dem på selve præmisserne for lovforslagene. Hun henviser til, at hun mener, lovforslagene overtager og tilbageruller det allerede hjemtaget råstofområde. I sin kommentar til Jarlov kalder hun det sågar dobbelt moralsk at mene det er i respekt for Grønland, når

man i selve handlingen tilbageruller kompetencer. Dette svarer Jarlov ikke direkte på. Han italesætter i stedet den dominerende diskurs blandt de danske politikere ved ikke at argumentere men derimod på objektiviserende vis at sammenholde uraneksport med sikkerhedspolitik. Mere direkte, men også på objektiv vis, afviser udenrigsminister, Kristian Jensen, Chemnitz Larsens konfrontation, idet han til spørgsmålet siger, at uraneksportkompetencen hele vejen igennem har været en rigsfællesskabskompetence. Til det kan man spørge, hvorfor der så har været to års forhandlinger om netop dette, hvis det er så indlysende. Dette sidst medtagne citat indikerer endnu en gang, at danske politikere generelt ikke tager den opponerende grønlandske holdning seriøst.

5.2.4 Delkonklusion

Ved gennemgående på postkolonial vis at bruge nodalpunkter og italesætte myten om kompetencefordelingen som objektiv sedimenteres det danske hegemoni gennem danske politikeres udtalelser om netop dette. Dette indikerer også, at der er en form for latent dansk paternalisme i artikulationerne fra danske politikere, idet de en indirekte, indsnævret og dominerende dansk diskurs siger, at Grønland ikke selv ville kunne varetage opgaven. Således ænses danske politikere ikke det grønlandske perspektiv.

Disse præmisser udfordres af Chemnitz Larsen, idet hun antagonistisk italesætter uranaftalen på objektiv vis men ulig de danske politikere mener, lovforslagene medfører overtagelse og tilbagerulning af det allerede hjemtaget råstofområde. Til dette svarer flere af de danske politikere afværgende og formulerer det som en hjælp og som en objektiv nødvendighed, der ifølge udenrigsminister Kristian Jensen hele tiden har været en dansk kompetence, selv om aftalen først blev indgået i begyndelsen af 2016.

Som en forlængelse af ovenstående afsnit vil der i nedenstående afsnit også blive set på de grønlandske partiers holdninger efter uranaftalen.

5.3 Analysedel 3: Grønlandske politikeres udsagn under behandlingen af uranaftalen i Inatsisartut

I modsætning til Danmark, hvor uranaftalen er blevet nævnt i små notitser i medierne, har uranaftalen været genstand for stor opmærksomhed i de grønlandske medier. Der har nemlig ligesom ved ophævelsen af nultolerancen i 2013 været stor uenighed om, hvorvidt Grønland nu skulle udvinde uran med henblik på eksport. Til forskel fra udtalelserne i 2013 og starten af 2014 var der denne gang større uenighed om kompetencefordelingen, fordi uranaftalen fastlagde denne.

Pressemeddelelsen om uranaftalen fra Naalakkersuisut er tilnærmelsesvis den samme som den fra det danske udenrigsministerium dog med undtagelse at, at der ingen ministerudtalelser er i den grønlandske version.

5.3.1 Første Ministerudtalelse

Vittus Qujaukitsoq, der er minister for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender og dermed den ansvarlige minister for aftalen, siger i et forelæggelsesnotat fra den 30. marts 2016, at;

”Den Dansk-grønlandske Rapport om udvinding og eksport af uran fra oktober 2013 påpeger, at der er behov for at etablere et særligt system for kunne leve op til internationale forpligtelser til at føre sikkerhedskontrol med nukleart materiale. De internationale forpligtelser følger først og fremmest af Traktaten om ikke-spredning af kernevåben, IAEA’s sikkerhedskontrolaftale og den dertil hørende tillægsprotokol

Som opfølgning herpå har Naalakkersuisut og regeringen i januar 2016 indgået aftaler om rammerne for samarbejdet mellem den danske regering og Naalakkersuisut, for så vidt angår de særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold, der knytter sig til udvinding og eksport af uran og andre radioaktive stoffer. Aftalerne skal sikre, at uran fra Grønland udelukkende bruges til fredelige og civile formål.” (Qujaukitsoq 2016a, 1).

Disse citatuddrag viser, at Naalakkersuisut nu er enige med konklusionerne fra uranrapporten, modsat bl.a. Hammonds udtalelser i 2014. Dengang fik Naalakkersuisut under Siumuts ledelse, som nævnt tidligere, i uranrapportens kapitel 4 indført, at teksten her kunne signalere en særlig kompetencefordelingsmodel, som Naalakkersuisut ikke var enige i. Med udgangspunkt i ovenstående citat fra Vittus Qujaukitsoq lader det til, at det nye Naalakkersuisut og Siumut har ændret synspunkt siden 2013. Disse artikulationer fra Qujaukitsoq om aftalen er lig den måde danske politikere udtaler sig om aftalen, idet han henviser til uranrapportens konklusioner, kalder det særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold samt bruger Nodalpunktet ‘sikre’ om aftalens formål. Dette er helt modsat konklusionerne i Spiermanns responsum, som det tidligere Naalakkersuisut bakkede op om, og som er eksemplificeret ved Hammonds kommentarer til denne (jf. afsnit 2.5.2). Spørgsmålet er således, om dette holdningsskifte er et udtryk for en vundet dansk magtkamp i fastlæggelsen af uranaftalens kompetencefordeling?

Uddraget fra Qujaukitsoqs udtalelser er et eksempel på en slags hegemonisk sedimentering, der tilnærmelsesvis minder om danske politikeres artikulationer. Nedenfor vil det blive analyseret, om der er opbakning til dette fra partierne i Inatsisartut. Dette vil blive gjort for at vurdere om en hegemonisk tilstand er fuldstændig sedimenteret, eller om der stadig er en antagonisme tilstede i debatten, som således udvider det diskursive felt.

5.3.2 Ordførertaler i Inatsisartut

Nedenstående tabel viser udvalgte citater fra de forskellige grønlandske partier om uranaftalens kompetencefordeling.

Tabel 4: Citater og artikuleringer fra grønlandske politikere om uranaftalen i Inatsisartut
Suka K. Frederiksen (Siumut)
<p><i>"Råstofloven fra 2009, blev dengang vedtaget med bred opbakning. I 2010 blev råstofforvaltningen overtaget af Selvstyret og ført hjem til Grønland. Danmark har stadig myndigheden hvad angår udenrigspolitiske forsvars- og sikkerhedsspørgsmål og da råstofforvaltningen er blevet hjemtaget, har vi forpligtet os til, at tage de næste skridt i samarbejde." (S. K. Frederiksen 2016, 1).</i></p> <p><i>"Efter nultolerancen til uran er blevet ophævet, har vort land et ansvar for, at sikre kontrollen fra Grønland og sætte de bedst mulige rammebetingelser, som skal være fuldt ud på højde med andres lande håndtering af uranudvinding, så vi opnår den bedst mulige sikkerhed.</i></p> <p><i>Aftalerne indebærer, at der iværksættes sikkerhedsforanstaltninger for, at sikre, at uranen kun benyttes til fredelige formål, der ud fra et forsvars- og sikkerhedsperspektiv forpligter til, at deltage heri og, at man i forbindelse med handel og salg via kontrol sikrer sig, at de udvundne produkter ikke kommer i hænderne på hæere og krigere og, at man sikrer sig, at der ikke produceres masseødelæggelsesvåben af de udvundne produkter." (Ibid., 2).</i></p>
Sara Olsvig (IA)
<p><i>"Lad os nu blive enige om en folkeafstemning." (Olsvig 2016, 1).</i></p> <p><i>"På en af forårssamlingens første dage førstebehandles netop disse spørgsmål. Punkterne er sat på dagsordenen i forlængelse af de uran-aftaler Naalakkersuisut indgik med den danske regering i starten af året. Aftaler som efter Inuit Ataatigiits mening tilbageruller vigtige principper i selvstyreloven, og som ikke kun handler om uran. Aftalerne handler om en bred vifte af dual use mineraler. Selvfølgelig skal der samarbejdes med Danmark om sikkerhedspolitikken, men at gå den modsatte vej i forhold til kompetencefordeling mener vi fra Inuit Ataatigiit er helt galt og særdeles udemokratisk." (Ibid., 2)</i></p> <p><i>"Alene på baggrund af dette foranlediges vi til at bede om, at behandlingen af disse punkter stoppes, da der her er tale om, at vi modarbejder vores egen Selvstyrelov. Hvorfor skal vi efter at have besluttet os for selvstyre levere ansvar og kompetencer tilbage til Danmark? Hvorfor kan vi ikke bevare den ansvarsfordeling vi har besluttet os for, hvis vi mener, at vi baserer vores indbyrdes forhold i rigsfællesskabet på gensidig respekt og tillid?" (Ibid., 2)</i></p>
Justus Hansen (Demokraterne og på vegne af Atassut)
<p><i>"Disse forslag handler ikke om, hvorvidt vi som samfund skal tillade uranbrydning eller ej. De handler om en række forhold, der skal sikre en ordentlig og sikker behandling af radioaktive stoffer herunder uran såfremt vi en dag skulle begynde at bryde og eksportere sådanne."</i></p> <p><i>Den her debat bør i stedet handle om, hvad vi kan gøre for at sikre de højeste og bedste sikkerhedsstandarder, hvis det en dag skulle blive sådan, at der bliver udvundet råstoffer indholdene uran eller andre nukleare materialer på grønlandsk territorium.</i></p> <p><i>Jeg vil derfor gerne opfordre til, at vi i dagens debat forholder os til indholdet og substansen af disse fire fremlagte forslag i stedet for at dreje debatten over på om man er for eller imod uran</i></p> <p><i>En vedtagelse af disse fire forslag vil blandt andet betyde:</i></p>

- at vi tiltræder IAEA konvention om bistand i tilfælde af nukleare ulykker eller radiologisk nødstilfælde (Bistandskonventionen)
- at vi sikrer, at der er kontrol med, at vores eventuelle eksport af radioaktive stoffer herunder uran udelukkende bliver anvendt til fredelige og civile formål
- at vi ikke medvirker til udvikling og spredning af masseødelæggelsesvåben, eller eksporterer til lande, der udgør en risiko for den internationale fred, sikkerhed og stabilitet” (J. Hansen 2016, 1–2).

Partii Naleraq

”Det er meget mærkeligt, at man gør forberedende lovforslag uden først at høre borgernes holdninger, og at denne proces skaber nervøsitet er heller ikke så mærkeligt ikke mindst fordi vi er i gang med at udhule de muligheder, der blev givet befolkningen i Selvstyreloven i 2009, og vi som folkevalgte i udvalgene har ikke engang sikret os om lovgivningen bliver fulgt.” (Partii Naleraq 2016, 1).

Ovenstående citat-uddrag fra repræsentanter fra de forskellige partier i Inatsisartut viser, at der stadig ikke er enighed om, hvorvidt der skal udvindes og eksporteres uran fra Grønland. Derudover fremgår det også, at der heller ikke er enighed om, hvorvidt de forskellige partier mener, at uranaftalen er overensstemmende med selvstyreloven.

Suka K. Frederiksen, der kommer fra Siumut, siger ligesom minister Vittus Qujaukitsoq at Danmark stadig har den udenrigs-, og sikkerhedspolitiske myndighed. Han siger endvidere, at uraneksport har udenrigs- og sikkerhedspolitiske implikationer. Frederiksen bruger i den sammenhæng også nodalpunktet ’sikre’, når hun henviser til sikkerheden i aftalen. Denne brug af nodalpunkter i artikulationen kan minde om den måde, de danske politikere omtaler uranaftalen. Det kan således indikere, at Siumuts politikere på hegemonisk vis nu bruger danske udtryk, når de skal forklare uranaftalen, hvilket igen kan indikere en hegemonisk sedimentering.

Justus Hansen fra Demokraterne, der i sin ordførertale også talte på vegne af Atassut, siger i forlængelse af og lig Siumut, at aftalen sikrer ordentlig og sikker behandling af radioaktive stoffer til den dag, uran skal eksporteres. Derudover opridser han, hvad aftalen gør, og siger desuden, at den sikre eksportkontrol gør, at den ikke medvirker til udviklingen og spredningen af masseødelæggelsesvåben. Men om han så mener, at det kunne risikeres, at Grønland alene vil have medvirket til dette, er ikke til at svare på. Til forskel fra 2013 er Demokraterne gået med til aftalen, selvom der ikke har været en folkeafstemning. Begge partier anså dog også i 2013 Danmark som en væsentlig spiller i varetagelsen af de dertilhørende kompetencer men artikulerede i 2013 en større autonomi-forståelse udenom deres forbehold, hvilket de ikke gør denne gang. Af den grund kan det siges, at de lig Siumut artikulerer på en mere sedimenteret og dansk facon om kompetencefordelingen, end de gjorde i 2013. Dermed kan også Demokraternes og Atassuts artikulationer appliceres til magtkampen men på en anden måde end ved Siumut.

Anderledes forholder det sig med IA, der stadig er imod planerne og stadig taler for en folkeafstemning. Lig citaterne fra IA’s grønlandske folketingsmedlem Aaja Chemnitz Larsen, der i forrige analysedel blev

medtaget med hendes konfrontationer mod danske politikere, skal citaterne fra IA's formand Sara Olsvig ses som en forlængelse og uddybning af disse holdninger. Olsvig mener, at kompetencefordelingen modarbejder og tilbageruller vigtige principper i selvstyreloven. Derfor spørger hun også, hvorfor Grønland nu leverer ansvar og kompetencer tilbage til Danmark. Udover IA udtalte også det nye parti, Partii Naleraq, sig negativt om uranaftalen og dens kompetencefordeling. Der, hvor de udtaler sig om kompetencefordelingen, kritiserer de lig IA den manglende borgerinddragelse samt kritiserer aftalen for at udhule mulighederne i selvstyreloven. Sammen med holdningerne fra Chemnitz Larsen viser Sara Olsvigs og Partii Naleraqs artikuleringer, at disse to partier kan karakteriseres som den tilbageværende antagonisme, der dislokerende opfatter omstændighederne anderledes end aftaleparterne. På den måde er de med til at opretholde flere perspektiver på kompetencefordelingen af uranaftalen og dermed bevare flere diskursive forståelser. Det medfører, at der ikke er opnået nogen objektivitet omkring dette (endnu). Samtidig viser det også, at disse to kan siges at have en paradigmatisk tilgang, fordi deres holdninger indikerer egen kompetence, autonomt ansvar samt modet til at konfrontere metropolstaten på deres synspunkter.

5.3.3 Uenighed ved udvalgsbehandling og i Samråd

Kritikken fra IA fortsatte under udvalgsbehandlingen i Erhvervsudvalget. I udvalgets betænkning fremkommer det først, at et flertal bestående af Siumut, Demokraterne og Atassut støtter lovforslaget, mens IA er imod. I de indledende afsnit fremgår først flertallets holdning til, hvad som er formålet med aftalen;

"Gennem eksportkontrol sikres, at sensitive produkter og teknologi ikke medvirker til kritiske formål, herunder til udvikling og spredning af masseødelæggelsesvåben, eller eksporteres til lande, der udgør en risiko for den internationale fred og sikkerhed."

"Kongeriget Danmarks overordnede forpligtigelse at sikre, at nukleart materiale ikke indgår i illegitime våbenprogrammer eller anvendes i forbindelse med terror." (Erhvervsudvalget, Inatsisartut 2016, 3)

Udvalget måtte dog konstatere, at der var uenighed i Inatsisartut, fordi IA var imod. IA udtrykker i den sammenhæng uenighed med kompetencefordelingen som tidligere, men endvidere udvider de horisonten samt inddrager Spiermanns konklusioner. IA udtalte som mindretal i udvalget;

"det er en glidebane, at begynde at tilbageføre dele af myndighedsområdet til Danmark" (Ibid., 8)

"... at det tidligere Naalakkersuisut i 2013 og 2014 var af samme holdning som IA. Således skriver Naalakkersuisut i bilag 7 til "Rapport om udvinding og eksport af uran...." "Det følger endvidere af selvstyreloven, at Naalakkersuisuts kompetence til at meddele tilladelse til udnyttelse af råstoffer også omfatter kompetence til at meddele tilladelser til eksport af udnyttede råstoffer, herunder uran og andre radioaktive mineraler" (underskrevet 13/9 2013)." (Ibid., 8)

Til denne kritik sagde Vittus Qujaukitsoq ved anden behandlingen den 23. maj 2016;

"... der er enighed mellem regeringen og Naalakkersuisut om det konkrete samarbejde og den konkrete afgrænsning af kompetenceforholdene mellem Danmark og Grønland i forbindelse med udvinding og eksport af uran fra Grønland. Alt andet er hypotetisk og er ikke noget Naalakkersuisut kan forholde sig til."

(Qujaukitsoq 2016b, 2).

"Til mindretallets bemærkninger til punkt 106 er der ikke tale om at Danmark overtager kompetence fra Grønland, hverken hvad angår eksport af uran eller eksport af andre produkter med både civil og militær anvendelse." (Ibid., 2)

Ikke-spredningsforpligtelserne er en del af Kongeriget Danmarks udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik, der er rigsanliggende. Det er derfor ukorrekt når mindretallet påberåber sig bilag 7 i Uranrapporten til støtte for den påstand, at der sker en tilbageførsel af kompetence fra selvstyret til staten med lovforslaget." (Ibid.,2)

Ved at IA problematiserer uranaftalen som et brud på selvstyreloven og i den sammenhæng kritiserer Naalakkersuisut for at have ændret holdning ift. det forrige Naalakkersuisut, går IA ind og italesætter en paradipomatisk identitetsdiskurs samtidig med, at de anklager flertallet for at bryde selvstyreloven og sedimentere den danske regerings vej. Set ift. Naalakkersuisuts udtalelser i 2013 vurderes det, at IA's kritik er berettiget. Dengang støttede Naalakkersuisut sig op af Lett's og Spiermanns vurderinger, der ikke konkluderede eksportkontrol og varetagelse af safeguards til at være danske kompetencer. Derfor kan der også siges at være foregået et holdningsskifte i Siumut samt fra det tidligere til nuværende Naalakkersuisut. Det er dog mærkeligt, at Qujaukitsoq ikke vil indrømme det men derimod henviser til, at det aldrig har været en grønlandsk kompetence. Omvendt kan man også sige, at det før indgåelsen af uranaftalen heller ikke havde været en dansk kompetence, idet det var forhandlingskernen.

Qujaukitsoqs svar på kritikken viser således, at de ændrede holdninger kommer til udtryk ved nye artikulationer, der på samme måde som danske politikeres artikulationer udtrykker en objektivitet. Således har Qujaukitsoq og dermed Siumut og Naalakkersuisut overtaget den danske hegemoniske italesættelse af uranaftalen, og der er sket, hvad man kan kalde en halv sedimentering.

Kritikken fra IA fortsatte i et fælles samråd med Erhvervs-, udenrigs- og sikkerhedspolitisk- og råstofudvalget, hvor Qujaukitsoq svarede direkte på kritiske spørgsmål om uranaftalen. Det kan antydes, at IA som gennemgående kritisk parti stod bag de fleste af disse spørgsmål, eftersom de andre partier i udvalget støttede op om lovforslagene. Nogle af disse spørgsmål og svar er medtaget for yderligere at få præciseret uenighederne i Inatsisartut samt de forskellige forståelser af kompetencefordelingen overfor selvstyreloven.

Tabel 5: Udvalgsdebat	
Spørgsmål ("IA")	Qujaukitsoqs svar
<p>A: "I det responsum på dette område, som Naalakkersuisut fik udarbejdet af advokat Ole Spiermann står direkte, at disse eksportkontrol er et selvstyreanliggende, også selvom det handler om uran og andre mineraler af sikkerhedspolitisk karakter. Hvordan forholder Naalakkersuisut sig i dag til dette responsum og hvornår i processen har Naalakkersuisut på vegne af Grønland ændret holdning til denne kompetencefordeling?" (Udvalgssamråd om Uranaftalen, Inatsisartut 2016, 5–6).</p>	<p>A: "Den fælles grønlandsk/danske rapport om uran fra 2013 er grundlaget for Naalakkersuisuts opfattelse af kompetencefordelingen mellem Danmark og Grønland i udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold. Med udgangspunkt i 2013 rapporten gengiver fælleserklæringen om eksportkontrol den gældende kompetencefordeling mellem Danmark og Grønland. Fælleserklæringen beskriver videre arbejdsdelingen mellem Danmark og Grønland og de opgaver, der følger af behovet for at varetage rigets forpligtigelser vedrørende eksportkontrol. Fælleserklæringen om eksportkontrol af dual use produkter udgør det politiske fundament for fremsættelse af lovforslaget om eksportkontrol. Naalakkersuisut har således med udgangspunkt i 2013 rapporten fastholdt den samme holdning til kompetencefordelingen baseret på Danmarks og Grønlands enighed om at sikre efterlevelse af Kongeriget Danmarks internationale eksportforpligtigelser." (Ibid., 6)</p>
<p>B: "Er det Naalakkersuisuts opfattelse, at Grønland på et senere tidspunkt med henvisning til selvstyreloven kan kræve, at denne sikkerheds- og eksportkontrolmyndighed hjemtages igen?" (Ibid., 6)</p>	<p>B: "Lovforslagene om sikkerheds og eksportkontrol omfatter udenrigs-, forsvars og sikkerhedspolitiske aspekter af uranudnyttelse og eksport. Der er tale om rigsansligger, hvorfor der ikke er tale om hverken at overføre eller tilbageføre kompetence mellem Staten og selvstyret." (Ibid., 6)</p>
<p>C: "Da mange ting, ikke kun råstoffer, kan tillægges sikkerhedspolitisk betydning, er det så ikke en glidebane at begynde at overføre kompetencer til Danmark på områder, som Grønland ellers fuldt ud har hjemtaget? Og hvor mener Naalakkersuisut, at grænsen går?" (Ibid., 6).</p>	<p>C: "Lovforslagene om sikkerheds og eksportkontrol omfatter kun udenrigs-, forsvars og sikkerhedspolitiske aspekter af uranudnyttelse og eksport, der er rigsansligger. Kompetencefordelingen mellem Danmark og Grønland følger således uændret af selvstyreloven" (Ibid., 6)</p>
<p>D: "Er det Naalakkersuisuts opfattelse, at Danmark uden forbehold har underskrevet selvstyreaftalen for så vidt angår hjemtagelsen af råstofområdet? Hvis ja, hvorfor skal Danmark så nu, efter selvstyreaftalens indgåelse, tilbageføre dele af sagsområdet?" (Ibid., 7)</p>	<p>D: "... Grønlands selvstyre (overtog) den 1. januar 2010 råstofområdet og dermed den fulde kompetence til at fastsætte de generelle rammer og nærmere regler for forvaltningen af råstofområdet.... Overtagelse af råstofområdet skete i medfør af selvstyreloven og i fuld forståelse med staten." (Ibid., 7)</p> <p>"I medfør af eksportkontrolløven kan Naalakkersuisut kan uændret træffe afgørelse om, hvorvidt der skal gives afslag på en ansøgning som følge af anden grønlandsk lovgivning på overtagne områder, herunder efter" råstofloven. Naalakkersuisut kan afvise at der er tale om nogen tilbageføring af råstofområdet." (Ibid., 7).</p>

Ved første spørgsmål (A), spørges der ind til, om Naalakkersuisut ikke har ændret holdning ift. de vurderinger og konklusioner, der fremkom af Spiermanns responsum. Qujaukitsoq svarer ikke direkte på dette spørgsmål, idet han ikke forholder sig til eller nævner Spiermanns responsum. I stedet siger han, at uranrapporten er grundlaget for Naalakkersuisuts opfattelse af kompetencefordelingen. Dette kan virke bemærkelsesværdigt og anderledes, hvis man fx ser dette i forhold til, hvad Naalakkersuisut fik indført i uranrapportens kapitel 4, samt de opbyggende kommentarer tidligere selvstyreformand Aleqa Hammond udtrykte ift. Spiermanns vurderinger.

Det andet spørgsmål (B) kan lidt virke som et trickspørgsmål, eftersom der bliver spurgt ind til en evt. senere hjemtagelse. På den måde kan det virke som om, der fra spørgeren søges indrømmet, at Naalakkersuisut stadig mener, at det fuldt og helt er en grønlandsk kompetence, men at de pga. andre omstændigheder har valgt anderledes med uranaftalen. Qujaukitsoq gør i sit svar klart, at i og med uranaftalen indebærer udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold, så er det en dansk kompetence. Således afviser han muligheden for, at det under den nuværende regering kan blive en grønlandsk kompetence. Dette kan igen siges at afvige fra Lett's og Spiermanns vurderinger og konklusioner, som det forhenværende Naalakkersuisut ellers støttede sig til.

Det tredje spørgsmål (C) følger samme spor ift. at mene, at uranaftalen er et brud på selvstyreloven ved at spørge, om Naalakkersuisut ikke ser det som en glidebane at overføre allerede hjemtagende kompetencer. Igen slår Qujaukitsoq fast, at uranaftalen uændret følger selvstyreloven. Men det viser også, at Siumut nu har en anden holdning, end de havde under Hammonds regering, hvor Hammonds kommentarer til Spiermanns responsum især er interessante at sammenligne med. Dermed vurderes det ikke, at en af anskuelserne er forkert, at og den anden er rigtig. For i henhold til Ackrens og Jacobsens pointe så kan de forskellige anskuelser skyldes, at selvstyrelovens § 12 om udenrigspolitiske beføjelser giver mulighed for brede fortolkninger.

Det fører videre til de sidst medtagne spørgsmål og svar (D), hvor Qujaukitsoq svarer på, hvorfor Danmark efter selvstyrelovens indgåelse tilbagefører dele af sagsområdet ved at indgå uranaftalen. Dette spørgsmål er lige så objektiviserende, som Qujaukitsoqs svar er, fordi der her omvendt antages, at der er sket en tilbageførelse af kompetencer. Spørgsmålet indeholder i og for sig samme problematik som tidligere spørgsmål og svar – nemlig om uranaftalen følger selvstyreloven eller ej. Derfor er det interessant, hvad Qujaukitsoq siger efterfølgende, for her glemmer han nemlig noget. Det er på den ene side fuldstændig rigtigt, at Grønland selv kan bestemme, hvem de ønsker at sælge uran til. På den anden side siger han ikke, at det jo egentlig også gælder for den danske regering, idet den hypotetisk kan beslutte at afvise en ansøgning, hvis den eksempelvis vurderes at indebære en sikkerhedspolitisk risiko.

Spørgsmålene kan på den ene side siges at følge en antagonistisk og paradiplomatisk identitetsdiskurs, fordi de ikke godtager præmisserne, der italesættes omkring uranaftalen. Svarene fra Qujaukitsoq kan på den anden side siges at følge en hegemonisk sedimenterende og dansk postkolonial identitetsdiskurs, fordi han som Naalakkersuisuts repræsentant italesætter uranaftalens præmisser på samme måde som den danske regering og de fleste danske politikere. Disse præmisser omtales fra begge sider som den objektive sande måde at forstå juraen på, set i forhold til selvstyreloven. Begge har ret og uret, for selvstyrelovens paragraf om udenrigspolitiske beføjelser beskrives som åben for fortolkninger, og det medfører som nævnt flere diskursive forståelser.

5.3.4 Delkonklusion

Når Vittus Qujaukitsoq i sin ministertale henviser til uranrapportens konklusion, så går han væk fra, at Naalakkersuisut i uranrapporten kritiserer signaleringen af en særlig kompetencefordelingsmodel, og at Siumuts tidligere selvstyreformand efterfølgende bakkede op om Spiermanns opponerende vurderinger. I tråd med dette omtaler Qujaukitsoq de udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold lig de danske artikulationer ved at omtale dem i nodalpunkter som 'særlige' og 'skal sikre'. Disse Artikulationer indikerer således, at de ikke vil indrømme at have ændret holdning, hvortil man kan spørge, om de siger et og gør noget andet, for det giver ikke mening at benægte holdningsændringen.

Demokraterne og Atassut står lidt på sidelinjen, idet det kan siges, at de siden deres udmeldinger i 2013 har fået igennem, at der nu er lavet en samarbejdsaftale med Danmark, og Danmarks internationale rolle er anerkendt. Dog kan det også siges, at Justus Hansens tale er mere tilbageholdende end Demokraternes og Atassuts taler ved ophævelsen af nultolerancen i 2013.

IA udtrykker sig i ovenstående citater mere klart end i 2013. IA mener simpelthen, at uranaftalens kompetencefordeling bryder med selvstyrelovens kapitel om udenrigspolitiske beføjelser. Det nye parti, Partii Naleraq, udtaler sig kort om dette, men siger dog lig IA, at uranaftalen udhuler mulighederne i selvstyreloven

I udvalgs-debatten mellem "IA" og Naalakkersuisut er det tydeligt, at sidstnævnte ikke mener, der er blevet ændret holdning. Men denne argumentation kan dette speciale ikke genkende, idet der tydeligt er sket en ændring siden 2013.

På baggrund af dette kan det delkonkluderes, at der har fundet en form for hegemonisk sedimentering sted, men ikke fuldt ud, idet IA og Partii Naleraq stadig artikulerer antagonistisk mod kompetencefordelingen og dermed dislokerer mod en fuldstændig sedimentering af flertallets forståelse af kompetencefordeling.

Kapitel 6: Konklusion

I analysen undersøges problemformuleringen; *Hvorledes kommer det magtspil, der har i forbindelse med fastlæggelsen af uranaftalen til udtryk?* Dette sker med afsæt i baggrundsanalysen, den hegemoniske teori samt den diskursteoretiske analysestrategi.

Det har været interessant at undersøge netop denne problemstilling, fordi der latent i denne konflikt har ligget et ønske om dansk paternalisme og grønlandske suverænintetsdrømme. Dette forholds modsætningsfyldte karakter i sig selv udgangspunktet for kompetencefordelingen af uran-sagsområder besværligt.

Baggrundsanalysen har belyst, at det historiske forhold mellem Danmark og Grønland, de juridiske vurderinger om kompetencefordelingen samt problematikkerne omkring det geopolitiske trusselsbillede, der opstilles i selve uranaftalen, samlet har haft en generel og specifik indvirkning på forståelsen af magtspillet udtryk ved uranaftalen.

De forskellige juridiske bidrag om kompetencefordelingen af uran-sagsområder før, under og efter ophævelsen af nultolerancen har dertil været særdeles interessante at belyse, idet disse viste, at juraen set ift. selvstyrelovens udenrigspolitiske beføjelser ikke er objektiv men derimod er til fortolkning. Selvom uranaftalen bygger på de vurderinger om kompetencefordelingen, der er lavet i uranrapporten, har vurderingerne fra Spiermann og Lett været interessante at inddrage, fordi de har udfordret en dominerende dansk forståelse af det dansk-grønlandske forhold. Uranrapporten vurderede modsat Spiermann og Lett, at uraneksport og varetagelsen af safeguards entydigt indebærer udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske implikationer. Denne juridiske flertydighed har således med al tydelighed vist, at det ikke eksisterer nogen endelig juridisk sandhed, hvilket i analysen er blevet brugt til at problematisere politikeres artikulation af en sådan.

Af den grund har det gjort det interessant at undersøge det politiske magtspil i et hegemonisk og diskursteoretisk perspektiv, fordi denne teori går i dybden med at identificere forskellige perspektiver og dets italesættelser af konflikter og ikke undersøger årsagerne bag konflikter. De udvalgte diskursteoretiske begreber og dets analysestrategiske begrebsværktøjer er i den sammenhæng blevet anvendt i analysen. Laclau og Mouffes argument om hegemoniet i diskursteorien er, at magt er en relationel konstrueret størrelse, der i praksis udfolder sig i konflikter om, hvilke virkelighedsforståelser der hegemonisk formår at sedimentere virkeligheden ud fra egen forståelse. I denne konflikt figurerer hegemoniet og antagonismen, der henholdsvis besidder den dominerende og udfordrende diskurs. Som billeder på disse er postkolonial teori og paradiplomatisk teori blevet anvendt i dette speciale. En postkolonial diskursiv identitet anskues i denne sammenhæng som den måde, Danmark hypotetisk, på en hegemonisk måde, artikulerer dets egne

kompetencer samt tillægger Grønland bestemte kompetencer. Den paradiplomatiske diskursive identitet anskues modsat som den måde, Grønland hypotetisk, på en antagonistisk måde, artikulerer dets kompetencer som en subnation, der ønsker øget uafhængighed. Disse to teorier lægges endeligt sammen til en hypotese om, at der er sket en hegemonisk og postkolonial dansk sedimentering ved indgåelsen af uranaftalen. Videnskabsteoretisk indebærer dette, at der i ontologien, der i diskursteorien opfattes som nærmest ubegrænset åben, sker en afgrænsning ved at inddrage disse to identitetsdiskurser. Dette valg sammen med den epistemologiske forståelse af, at endegyldig og objektiv viden er en uopnåelig diskursiv konstruktion, har medført, at diskursteorien er vurderet til at være særdeles velvalgt til at undersøge, hvorledes magt og dets modstand kommer forskelligt til udtryk i et magtspil.

Analysens opdeling i tre dele har gjort det muligt at undersøge specialets teoretiske hypotese om den magtrelationelle konflikt om identitetsdiskurser. Den valgte opdeling har ligeledes gjort det muligt at undersøge specialets hypotese om, at en begyndende antagonistisk tilstedeværelse er endt ud med en hegemonisk sedimentering. Tre nedslagspunkter i perioden 2013 til 2016 er blevet analyseret.

Første analysedel viste, at der i Inatsisartut under og efter ophævelsen af nultolerancen var en tvetydig forståelse af, at kompetencen var Grønlandsk. Trods uenigheder om, hvorvidt uranen skulle udvindes, var Siumut og IA enige om, at det var en Grønlandsk ret at bestemme. Lidt mere skeptiske var Atassut og Demokraterne, der trods det, at de bakkede op om uranudvinding og samtidig ytrede artikuleringer om grønlandsk autonomi, ikke entydigt artikulerede dansk indblanding som noget dårligt. Samlet set kan det dog konkluderes, at qua IA og Siumut samlet har og havde over to tredjedel af medlemmerne i Inatsisartut, var det en bred forståelse af kompetencefordelingen. Særlig taler Naalakkersuisuts pressemeddelelse fra januar 2014 og Aleqa Hammonds kommentarer heri om Spiermanns responsum sit tydelige sprog. Her bliver det slået fast, at Naalakkersuisut i forlængelse af Spiermanns konklusioner ikke mente, den danske regering kunne udøve sine udenrigspolitiske beføjelser til at begrænse kompetencer på det allerede overtagede råstofområde. Disse holdninger fra Naalakkersuisut i 2013 og 2014 udtrykker meget godt den antagonistiske og paradiplomatiske identitetsdiskurs, hvor Hammond som Grønlands øverste repræsentant italesætter og agerer modstridende mod danske holdninger. Det kommer konkret til udtryk ved, at den grønlandske identitetsdiskurs tillægges egen kompetence og autonomt ansvar og samtidig kan siges at være konfliktsøgende og antagonistisk ved så tydeligt at være uenig i metropolstatens holdninger. Alle disse karakteristika kan siges at bunde i en overordnet Grønlandsk uafhængighedsdiskurs, der siden indførelsen af selvstyreordningen har været endemålet.

Danske ministre og grønlandsordførere italesatte i særdeleshed kompetencefordelingen som en indiskutabel størrelse, der som en selvfølge indebar udenrigs-, forsvars og sikkerhedspolitiske

implikationer og således var en dansk kompetence. Ved at benytte sig af nodalpunkter og flydende betegnelser fremkommer et infaltiserende narrativ, hvor Danmark som 'moren' i forholdet til den oprørske 'teenager' Grønland må fortælle, hvordan tingene hænger sammen. En sådan form for meningsudveksling kan karakteriseres som et udtryk for at udøve en hegemonisk magt, hvor målet er én sedimentering af kompetencefordelingen. I analysen er dette blevet vurderet til at være en indlejret dansk paternalistisk forståelse (og dominerende diskurs) om, at Grønland ikke selv kunne varetage kompetencen.

Med Naalakkersuisuts underskrivning af aftalen skete, hvad dette speciale har analyseret som et holdningsskifte i Siumut. Den ansvarlige Siumut-minister Vittus Qujaukitsoq udtalte i ministertaler og samråd, at Naalakkersuisut med uranaftalen efterfulgte uranrapportens vurderinger – modsat Siumuts ytringer i 2013 og 2014. Det kan karakteriseres som en hegemonisk sedimentering af danske politikeres diskurs. Således kan det konkluderes, at Siumut er gået væk fra den paradiplomatisk identitetsdiskurs og indfundet sig i den hegemoniske, postkoloniale og danske identitetsdiskurs. Forståelsen af kompetencefordelingen er endnu ikke fuldstændig sedimenteret, idet der stadig er en dislokation til stede i Grønland, eftersom de grønlandske partier IA og Partii Naleraq stadig mener, aftalen er i modstrid med selvstyrelovens kapitel om udenrigspolitiske beføjelser.

Magtspillet udtryk, som det udfolder sig i fastlæggelsen af uranaftalen, er gennem begyndende paradiplomatisk og antagonistisk artikulationer fra grønlandsk side endt ud med et dansk hegemonisk forsøg på sedimentering af, hvad uranrapporten oprindeligt anbefalede og vurderede i 2013. Der eksisterer dog stadigvæk en tydelig antagonisme fra det politiske mindretal i Grønland. Ud fra dette kan det hermed konkluderes, at man ved at bruge diskursteorien om hegemonisk magt kan analysere, hvorledes det magtspil, der har været i forbindelse med fastlæggelsen af uranaftalen, kommer til udtryk.

I specialets afsluttende periode har nogle perspektiverende spørgsmål og anskuelser meldt sig i takt med, at diskursteorien om hegemoni viste sig at være anvendelig i analysen af kompetencefordelingen. I tråd med Vedby Rasmussens vurdering af, at Danmark skjuler sig bag påståede bekymringer om sikkerhedspolitik, kunne teorien om sikkerhedsliggørelse her inddrages. Sikkerhedsliggørelse undersøger, hvordan nogen formår at konstruere noget som et centralt sikkerhedspolitisk problem. Et spørgsmål til videre undersøgelse kunne derfor være, om uranaftalen kan analyseres i dette perspektiv?

Litteraturliste:

- Ackrén, Maria, og Uffe Jakobsen. 2015. "Greenland as a Self-Governing Sub-National Territory in International Relations: Past, Current and Future Perspectives". *Polar Record* 51(4): 404–12.
- Bartmann, Barry. 2006. "In or out: Sub-national island jurisdictions and the antechamber of para-diplomacy". *Round Table* 95(386): 541–59.
- Breum, Martin. 2016. "Danmark fik det sidste ord | Information". <http://www.information.dk/560591> (9. februar 2016).
- Broderstad, Else Grete, og Jens Dahl. 2004. "Political Systems". I *Arctic Human Development Report*, red. Niels Einarsson, Joan Nymand Larsen, Annika Nilsson, og Oran R. Young.
- Brænder, Morten, Gitter Sommer Harrits, og Lasse Lindekilde. 2012. "Dybdegående analyse af kvalitativt materiale." I *Metoder i statskundskab*, Samfundsvidenskabernes metoder, nr. 1, red. Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen, og Robert Klemmensen. Kbh.: Hans Reitzel.
- Criekemans, David. 2010. "Introduction". I *Regional Sub-State Diplomacy Today*, red. David Criekemans, A. Vanderjagt, og De Vries. Martinus Nijhoff Publishers.
<http://ep.fjernadgang.kb.dk/login?url=http://site.ebrary.com/lib/royallibrary/Doc?id=10424608> (12. maj 2016).
- Dahl, Jens. 1986. *Arktisk selvstyre: historien bag og rammerne for det grønlandske hjemmestyre*. Copenhagen: Akademisk.
- DIIS rapport. 2007. *Afvikling af Grønlands kolonistatus 1945-54: En historisk udredning - DIIS*. <http://subweb.diis.dk/sw32074.asp> (13. januar 2016).
- Dreyer Hansen, Allan. 2000. "Lokaludvalg som konstruktion af lokale politiske fællesskaber". I *Diskursteorien på arbejde*, red. Torben Bech Dyrberg, Allan Dreyer Hansen, og Jacob Torfing. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Dyrberg, Torben Bech, Allan Dreyer Hansen, og Jacob Torfing. 2000. *Diskursteorien på arbejde*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Erhvervsudvalget, Inatsisartut. 2016. "Betænkning, afgivet af Inatsisartits Erhvervsudvalg, vedrørende Uraaftalen. (FM2016/104, FM2016/106, FM2016/107, FM2016/108). Afgivet til forslagens 2. behandling." http://inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2802848/pkt104_106_107_108_fm2016_bistandsloven_bet_2beh_da.pdf (23. juli 2016).
- Esmark, Anders, Carsten Bagge Laustsen, og Niels Åkerstrøm Andersen. 2005. *Poststrukturalistiske analysestrategier*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Folketinget. 2016a. "Folketinget - L 155 - 2015-16 (afstemning): Forslag til lov for Grønland om kontrol med den fredelige udnyttelse af nukleart materiale." *Folketinget*. <http://www.ft.dk/samling/20151/lovforslag/l155/107/510/afstemning.htm> (25. juli 2016).

- Folketinget, (Fornavn). 2016b. "Folketinget - L 158 - 2015-16 (oversigt): Forslag til lov for Grønland om kontrol med eksport af produkter med dobbelt anvendelse." *Folketinget*.
<http://www.ft.dk/samling/20151/lovforslag/l158/index.htm> (25. juli 2016).
- Folketingstidende, red. 2016a. "14) 1. behandling af lovforslag nr. L 155: Forslag til lov for Grønland om kontrol med den fredelige udnyttelse af nukleart materiale. (side 77 - 98)".
http://www.folketingstidende.dk/Rlpdf/samling/20151/forhandlinger/M78/20151_M78_helemoedet.pdf#nameddest=L155 (22. juli 2016).
- . 2016b. "15) 1. behandling af lovforslag nr. L 158: Forslag til lov for Grønland om kontrol med eksport af produkter med dobbelt anvendelse. (side 98 - 105)".
http://www.folketingstidende.dk/Rlpdf/samling/20151/forhandlinger/M78/20151_M78_helemoedet.pdf#nameddest=L155 (22. juli 2016).
- Frederiksen, Jens B. 2013. "Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at 'Nul-tolerancen' overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører. (2. behandling)".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1151871/pkt106_em2013_nultolerance_uran_ordf_2beh_demokraterne_dk.pdf (22. juli 2016).
- Frederiksen, Suka K. 2016. "Siumut ordførerindlæg".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2802409/pkt104_106_107_108_fm2016_bistand_eksportkontrol_sikkerhedskontrol_udleveringslov_ordf_1beh_siumut_da.pdf (22. juli 2016).
- Frølund Thomsen, Jens Peter. 2005. *Magt, en introduktion*. 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzel.
- . 2007. "Diskursanalyse". I *Klassisk og moderne samfundsteori*, red. Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen. Hans Reitzel.
- Gad, Ulrik Pram. 2008. "Når mor/barn-relationen bliver teenager: Kompatible rigsfællesskabsbilleder som (dis)integrationsteori". *Politica-Tidsskrift for Politisk Videnskab* 40(2): 111–133.
- . 2009. "En post-kolonial grønlandsk-dansk fremtid?" *Tre scenarier for rigsfællesskabets opløsning og tre for dets beståen af forandring*.
http://www.kamikposten.dk/lokal/last/container/da/hvadermeningen/pdf/en_post_kolonial_groenlandsk_dansk_fremtid.pdf (10. februar 2016).
- . 2014. "Greenland: A Post-Danish Sovereign Nation State in the Making". *Cooperation and Conflict* 49(1): 98–118.
- Hannestad, Adam. 2013. "Uranballade flækker Grønlands regering".
<http://politiken.dk/indland/politik/ECE2112093/uranballade-flaekker-groenlands-regering/> (23. juli 2016).
- Hansen, Allan Dreyer. 2004. "Diskursteori i et videnskabsteoretisk perspektiv." I *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne, på tværs af fagkulturer og paradigmer*, red. Poul Bitsch Olsen og Lars Fuglsang. Roskilde Universitetsforlag.
- . 2005. "Diskursteori - Postmarxistisk hegemonianalyse hos Laclau." I *Poststrukturalistiske analysestrategier*, red. Anders Esmark, Carsten Bagge Laustsen, og Niels Åkerstrøm Andersen. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

- Hansen, Justus. 2016. "Ordførerindlæg fra Demokraterne og Atassut."
http://www.inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2802451/pkt104_106_107_108_fm2016_bista_nd_eksportkontrol_sikkerhedskontrol_udleveringslov_ordf_1beh_demokraatit_da.pdf (22. juli 2016).
- Hansen, Lene. 2006. *Security as practice: discourse analysis and the Bosnian war*. New York: Routledge.
- Hardt, Michael, og Antonio Negri. 2003. *Empire*. 13. printing. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press.
- Í Dali, Berita. 2015. "TO RUSSIA WITH FISH - En analyse af Færøernes paradiplomati over for Rusland".
<https://diskurs.kb.dk/item/diskurs:78404:1/component/diskurs:78403/TO%20RUSSIA%20WITH%20FISH%20-%20En%20analyse%20af%20F%C3%A6r%C3%B8ernes%20paradiplomati%20over%20for%20Rusland2.pdf> (10. maj 2016).
- Illeteq erklæringen. 2003. "Fælles principerklæring mellem Regeringen og Grønlands Landsstyre om Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken."
http://www.stm.dk/multimedia/dokument_stm_tilleteq.pdf (29. juli 2016).
- Inatsisartut. 2016. "Dagsordenspunkter samt behandlingsdatoer - Inatsisartut forårssamling 2016".
<http://www.inatsisartut.gl/samlingerhome/oversigt-over-samlinger/samling/punktliste.aspx> (25. juli 2016).
- Jensen, Lars. 2012. *Danmark - rigsfællesskab, tropekolonier og den postkoloniale arv*. Kbh.: Hans Reitzel.
- Kielsen, Kim. 2013. "Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at 'Nul-tolerancen' overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører."
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1133920/pkt106_em2013_nultolerance_ordf_1beh_siumut_dk.pdf (21. juli 2016).
- Kirkegaard, Jens-Erik. 2013a. "Forelæggelsesnotat: Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder, at "Nul-tolerancen" overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører. (1. behandling)".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1127165/pkt106_em2013_nul_tolerancen_fn_1beh_dk.pdf (21. juli 2016).
- . 2013b. "Forslag' til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at 'Nul-tolerancen' overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører. (2. behandling)".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1148132/pkt106_em2013_nultolerance_uran_sn_2beh_dk.pdf (22. juli 2016).
- Knudsen, Henrik, og Henry Nielsen. 2016. *Uranbjerget: Om forsøgene på at finde og udnytte Grønlands uran fra 1944 til i dag*. København: Forlaget Vandkunsten.
- Kuznetsov, Alexander S. 2014. *Theory and Practice of Paradiplomacy: Subnational Governments in International Affairs*. Routledge.
- Laclau, Ernesto, og Chantal Mouffe. 1985. *Hegemony and socialist strategy : towards a radical democratic politics*. London: Verso.

- . 2002. *Det radikale demokrati : diskursteoriens politiske perspektiv*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Larsen, Ingemai, og Kirsten Thisted. 2005. "Hvad er så postkolonialisme?" *Kritik* (178): 66–70.
- Lett, Advokatfirma. 2013. *Rapport om forhold vedrørende en eventuel ophævelse eller ændring af nultolerancepolitikken for udnyttelse af uran og andre radioaktive mineraler*. April.
<http://naalackersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Raastof/DK/Rapport%20om%20forhold%20vedr%C3%B8rende%20oph%C3%A6velse%20af%20nultolerancepolitikken%202013%2004%2004%20rette%20version.pdf> (10. februar 2016).
- Lund, Kalistat. 2013b. "Forslag' til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at 'Nul-tolerancen' overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører. (2. behandling)".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1151847/pkt106_em2013_nultolerance_uran_ordf_2beh_inuit_ataqatigiit_dk.pdf (22. juli 2016).
- . 2013. "Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at 'Nul-tolerancen' overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører."
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1133994/pkt106_em2013_nultolerance_ordf_1beh_inuit_ataqatigiit_dk.pdf (22. juli 2016).
- Mouffe, Chantal. 2005. *On the political*. London: Routledge.
- Mølgaard, Noah. 2013. "Randi Broberg er imod ophævelsen". *Sermitsiaq.AG*. <http://sermitsiaq.ag/randi-broberg-imod-ophaevelsen> (23. juli 2016).
- Nuttall, Mark. 2008. "Self-rule in Greenland-towards the world's first independent Inuit state". *Indigenous Affairs* 8(3–4): 64–70.
- Naalackersuisut pressemeddelelse. 2014. "Udenrigspolitiske beføjelser i forhold til uran og andre radioaktive mineraler i Grønland - Naalackersuisut".
<http://naalackersuisut.gl/da/Naalackersuisut/Nyheder/2014/01/070114-Udenrigspolitiske-befoejelser-i-forhold-til-uran> (18. maj 2016).
- Olsvig, Sara. 2016. "IA ordførerindlæg".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2802430/pkt104_106_107_108_fm2016_bista_nd_eksportkontrol_sikkerhedskontrol_udleveringslov_ordf_1beh_inuit_ataqatigiit_da.pdf (22. juli 2016).
- Partii Naleraq. 2016. "Ordførerindlæg Partii Naleraq".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2802570/pkt104_106_107_108_fm2016_bista_nd_eksportkontrol_sikkerhedskontrol_udleveringslov_ordf_1beh_partii_naleraq_dk.pdf (22. juli 2016).
- Petersen, Gerhardt. 2013. "Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at 'Nul-tolerancen' overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører."
http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1134006/pkt106_em2013_nultolerance_ordf_1beh_atassut_dk.pdf (22. juli 2016).

- Phillips, Louise. 2015. "Diskursanalyse". I *Kvalitative metoder, en grundbog*, red. Svend Brinkmann, Lene Tanggaard, Ole Thornye, og Bjørn Nake. Hans Reitzel.
- Qujaukitsoq, Vittus. 2016a. "Forelæggelsesnotat".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2799978/pkt104_106_107_108_fm2016__iaea_fn_1beh_da.pdf (22. juli 2016).
- . 2016b. "Svarnotat 2. behandling".
http://www.inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2820304/pkt104_106_107_108_fm2006_bistandsloven_eksportkontrol_sikkerhedskontrolloven_sn_2beh_da.pdf (23. juli 2016).
- Rahbek-Clemmensen, Jon. 2016. "De geopolitiske konsekvenser af uranudvinding og -eksport i Grønland."
<http://www.ft.dk/samling/20151/lovforslag/l158/bilag/2/1618187.pdf> (15. maj 2016).
- Rud, Søren. 2014. "Danmark og Ønskeøen". *Baggrund*. <http://baggrund.com/danmark-og-onskeoen/> (14. januar 2016).
- Råstofloven. 2009. "Råstofloven". <http://lovgivning.gl/lov?rid=%7B4F8B6CD0-3E04-4476-A332-2A814FBA35A1%7D> (15. maj 2016).
- Selvstyreloven. 2009. "Selvstyreloven". <http://www.stm.dk/multimedia/selvstyreloven.pdf> (15. marts 2016).
- Spiermann, Ole. 2014. "Responsum om udenrigspolitiske beføjelser i forhold til uran og andre radioaktive mineraler i Grønland".
http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Pressemeddelelser/Responsum_DK.pdf (8. marts 2016).
- Thisted, Kirsten. 2013. "Postkolonialisme i nordisk perspektiv: relationen Danmark-Grønland." I *Kultur på kryds og tværs*, red. Henning Bech m.fl. Kbh.: Nota. <http://www.e17.dk/bog/616071>.
- . 2014. "Gamle og nye fortællinger om Rigsfællesskabet". *Baggrund*. <http://baggrund.com/gamle-og-nye-fortaellinger-om-rigsfaellesskabet-mellem-danmark-og-gronland/> (14. januar 2016).
- Thomasen, Gry. 2014. "Nultolerance - en politik der aldrig var?"
<http://www.reo.dk/images/files/pdf/REN%20ENERGI%20138%20mail.pdf>
<http://www.reo.dk/images/files/pdf/REN%20ENERGI%20138%20mail.pdf> (9. februar 2016).
- Udvalgssamråd om Uranaftalen, Inatsisartut. 2016. "Betænkning, afgivet af Inatsisartits Erhvervsudvalg, vedrørende Uranaftalen. (FM2016/104, FM2016/106, FM2016/107, FM2016/108). Afgivet til forslagens 2. behandling." red. Erhvervsudvalget, Inatsisartut.
http://inatsisartut.gl/dvd/FM2016/pdf/media/2802848/pkt104_106_107_108_fm2016_bistandsloven_bet_2beh_da.pdf (23. juli 2016).
- UM pressemeddelelse. 2013. "Regeringen offentliggør i dag den fælles rapport fra uranarbejdsgruppen".
<http://um.dk/da/udenrigspolitik/udenrigspolitiske-nyheder/newsdisplaypage/?newsid=1fd1bbeb-517c-426c-8912-da0e170268bc> (6. april 2016).
- . 2016. "Danmark og Grønland indgår ny uran-aftale". <http://um.dk/da/nyheder-fra-udenrigsministeriet/newsdisplaypage/?newsID=EB9E3E18-9441-489C-93D3-3253DECC4423> (9. februar 2016).

- Uranaføtale, Hovedaføtale. 2016. "1. Underskrevet aføtale vedrørende de særlige udenrigs forsvars og sikkerhedspolitiske forhold knyttet til udvinding og eksport af uran".
<http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Erhverv/DK/1underskrevet%20aføtale%20vedrørende%20de%20srlige%20udenrigs%20forsvars%20og%20sikkerhedspolitiske%20forhold%20knyttet%20til%20udvinding%20og%20eksport%20af%20uran.pdf>.
- Uranrapport. 2013. *Rapport om udvinding og eksport af. Arbejdsgruppen om konsekvenserne af ophævelse af nul-tolerancepolitikken*. http://um.dk/da/~media/UM/Danish-site/Documents/Udenrigspolitik/Nyheder_udenrigspolitik/2013/4701_URAN_DK_web.pdf (9. februar 2016).
- Vedby Rasmussen, Mikkel. 2013. *Greenland Geopolitics: Globalistion and Geopolitics in the New North*.
http://nyheder.ku.dk/groenlands-naturressourcer/rapportogbaggrundspapir/Greenland_Geopolitics_Globalisation_and_Geopolitics_in_the_New_North.pdf (15. maj 2016).
- Vestergaard, Cindy, og Gry Thomasen. 2015. "Governing Uranium in the Danish Realm".
http://pure.diis.dk/ws/files/388826/DIIS_RP_2015_17_2.pdf (9. februar 2016).
- Winther Jørgensen, Marianne, og Louise Phillips. 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Wolff, Stefan. 2007. "Paradiplomacy: scope, opportunities and challenges". *The Bologna Center Journal of International Affairs* 10(1): 141–150.
- Wæver, Ole. 2001. "Identity, communities, and foreign policy: discourse analysis as foreign policy theory". I *European integration and national identity: the challenge of the Nordic states*, The new international relations series, red. Lene Hansen og Ole Wæver. London ; New York: Routledge.